

**VIDES AIZSARDZĪBAS UN
REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS MINISTRIJA**

**Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz
vidi stratēģiskais novērtējums**

Vides pārskats

Izstrādātājs: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
Juridiskā adrese: Peldu iela 25, Rīga, LV-1494
Reģ. Nr.: 90000028508

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Ievads.....	6
1. Vides pārskata sagatavošana un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un problēmas nepieciešamās informācijas iegūšanā	6
1.1. Galvenie pamatprincipi un metodes	6
1.2. Vides pārskata saturs	7
1.3. Stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, norādot arī problēmas nepieciešamās informācijas ieguvē.....	8
1.4. Sabiedrības līdzdalība.....	9
1.4.1. Sanāksme par būvniecības atkritumu apsaimniekošanu (2012. gada 31. maijs).....	9
1.4.2. Sanāksme par nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (2012. gada 1. jūnijs).....	11
1.4.3. Sanāksme par bīstamo atkritumu un veterinārmedicīnas un ārstniecības iestāžu atkritumu apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (2012. gada 7. jūnijs).....	11
1.4.4. Sanāksme par iepakojuma un izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (2012. gada 7. jūnijs)	12
1.4.5. Sanāksme par Videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekošanu (2012.gada 12.jūnijs) .	13
1.4.6. Sanāksme par sadzīves atkritumu, bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā, kā arī par poligonu apsaimniekošanu (2012. gada 19.jūnijs)	14
1.4.7. Sanāksme par atkritumu sadedzināšanas un no atkritumiem iegūta kurināmā ražošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (2012. gada 22. jūnijs).....	14
1.4.8. Sanāksme par atkritumu rašanās novēršanas programmu (2012.gada 26.jūnijs).....	16
2. Plānošanas dokumenta mērķi un saturs	17
2.1. Vispārīgā informācija:	17
2.2. Galvenie mērķi	17
2.3. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas raksturojums valstī.....	19
2.3.1. Vispārīgs raksturojums.....	19
2.3.2. Institucionālie aspekti sadzīves atkritumu apsaimniekošanā un reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni.....	20
2.3.2.1. Esošā situācija un attīstības virzieni	20
2.3.2.2. Diskusija par tirgus liberalizāciju.....	23
2.3.3. Institucionālie aspekti ražošanas un bīstamo atkritumu apsaimniekošanā	23
2.3.4. Atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā izmantotie instrumenti	24
2.3.4.1. Maksa par atkritumu apsaimniekošanu.....	25
2.3.4.2. Tarifs par sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos.....	26
2.3.4.3. Dabas resursu nodokļa piemērošana atkritumu apsaimniekošanas jomā	26
2.3.4.4. Ražotāju atbildības sistēmas atkritumu apsaimniekošanas jomā	28
2.3.5. Atkritumu apsaimniekošanas metodes.....	28
2.3.5.1. Atkritumu savākšana	28
2.3.5.2. Atkritumu reģenerācija un pārstrāde	29
2.3.5.3. Atkritumu apglabāšana un slēgto izgāztuvju rekultivācija	30
2.3.5.4. Atkritumu sadedzināšana.....	31
2.3.6. Izvērtējums par atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu.....	33
2.3.6.1. Sadzīves atkritumi	33
2.3.6.2. Bīstamie atkritumi	33
2.3.6.3. Videi kaitīgo preču atkritumi	34
2.3.6.4. Izlietotais iepakojums	36

2.3.6.5. <i>Nolietotie transportlīdzekļi</i>	37
2.3.6.6. <i>Būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi</i>	37
2.3.7. <i>Atkritumu sastāva novērtējums</i>	38
2.3.8. <i>Atkritumu ievēšana un izvešana</i>	38
2.3.9. <i>Prognozes par atkritumu apsaimniekošanas plānā ietvertu atkritumu plūsmu attīstību plāna darbības laikā</i>	39
2.3.10. <i>Plānotās atkritumu apsaimniekošanas metodes:</i>	39
2.3.10.1. <i>Atkritumu savākšana un šķirošana</i>	39
2.3.10.2. <i>Atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai, reģenerācija un pārstrāde</i>	40
2.3.10.3. <i>Atkritumu sadedzināšana</i>	40
2.3.10.4. <i>Atkritumu apglabāšana un rekultivēto izgāztuvju izmantošanas ierobežojumi</i>	41
2.3.10.5. <i>Depozīta sistēmas piemērošana iepakojumam</i>	42
2.3.11. <i>Atkritumu veidi un daudzumi ievēšanai un izvešanai</i>	42
2.3.12. <i>Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi</i>	42
2.3.13. <i>Plānotās likumdošanas iniciatīvas:</i>	42
2.3.14. <i>Pārskats par atkritumu apsaimniekošanas sistēmas valsts finansējumu un par plāna realizācijai veicamajiem pasākumiem</i>	44
2.3.15. <i>Stratēģija apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu apjomu samazināšanai</i>	50
2.3.16. <i>Atkritumu rašanās novēršanas valsts programma</i>	50
2.4. <i>Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem</i>	51
3. <i>Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi un to saistība ar plānošanas dokumentu</i>	51
3.1. <i>Starptautiskie vides aizsardzības mērķi</i>	51
3.2. <i>Nacionālie vides aizsardzības mērķi</i>	55
4. <i>Esošā vides stāvokļa apraksts</i>	58
4.1. <i>Ūdens resursi</i>	58
4.2. <i>Gaiss</i>	63
4.3. <i>Troksnis</i>	65
4.4. <i>Zemes resursi, zemes dzīles un augsnes aizsardzība</i>	66
4.5. <i>Piesārņoto vietu apsaimniekošana</i>	68
4.6. <i>Daba</i>	69
4.7. <i>Ainavas</i>	71
4.8. <i>Klimats</i>	72
4.9. <i>Cilvēku dzīvība un veselība</i>	75
4.10. <i>Materiālās vērtības</i>	76
4.10.1. <i>Kultūras mantojums</i>	76
4.10.2. <i>Atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūra</i>	76
5. <i>Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas</i>	77
6. <i>Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums. Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums</i>	78
7. <i>Vides stāvokļa iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots</i>	82
8. <i>Risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi</i>	82
8.1. <i>Normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietošanai</i>	82

8.2. Teritorijas plānošana.....	84
8.3. Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem	84
8.4. Normatīvajos aktos noteiktās prasības par atkritumu apsaimniekošanas atļaujām	87
8.5. Sodī par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem Administratīvo pārkāpumu kodeksā un Krimināllikumā.....	87
9. Iespējamie kompensēšanas pasākumi.....	88
10. Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums	88
11. Plānošanas dokumenta īstenošanas monitorings	88
11.1. Vides monitorings	88
11.2. Plāna īstenošanas rezultātā izveidoto atkritumu apsaimniekošanas iekārtu darbības monitorings.....	90
11.3. Plānā noteikto atkritumu apsaimniekošanas mērķu sasniegšanas izvērtējums	92
12. Plānošanas dokumenta ieviešanas uzraudzība.....	96
13. Vides pārskata kopsavilkums	96

Lietotie saīsinājumi

AAR	Atkritumu apsaimniekošanas reģions
ANO	Apvienoto nāciju organizācija
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DRN	Dabas resursu nodoklis
EEI	Elektriskās un elektroniskās iekārtas
EEIA	Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi
EUROSTAT	Eiropas Savienības Statistikas birojs
EK	Eiropas Komisija
EMAS	Vides vadības un audita shēma
ERAF	Eiropas reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ES KF	Eiropas Savienības Kohēzijas fonds
EUR	Eiro
EVA	Eiropas vides aģentūra
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IPNK	Industriālā piesārņojumu novēršana un kontrole
ISO	Starptautisko standartu organizācija
IVN	Ietekmes uz vidi novērtējums
LASA	Latvijas Atkritumu saimniecības asociācija
LASUA	Latvijas Atkritumu saimniecības uzņēmumu asociācija
LIA	Latvijas Iepakojuma asociācija
LIFE	ES finanšu instruments videi
LPS	Latvijas pašvaldību savienība
LVafa	Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācija
LVIK	Latvijas Vides investīciju fonds
LVĢMC	Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”
LPAA	Latvijas pilnvaroto autotirgotāju asociācija
MASOC	Mašīnbūves un metālapstrādes asociācija
MK	Ministru kabinets
NAIK	No atkritumiem iegūts kurināmais
NTL	Nolietotie transportlīdzekļi
NVO	Nevalstiskās organizācijas
PCB	Polihlorētie bifenili
PCT	Polihlorētie terfenili
PET	Polietilēnterftalāts
POP	Noturīgās organiskās piesārņojošās vielas
SAA	Sadzīves atkritumu apsaimniekošana
SPRK	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija
TEP	Tehniski ekonomiskais pamatojums
UNDP	ANO Attīstības programma
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VKP	Videi kaitīgas preces
VKPA	Videi kaitīgo preču atkritumi
VPVB	Vides pārraudzības valsts birojs
VVD	Valsts vides dienests
VVD RVP	Valsts vides dienesta Reģionālā vides pārvalde

Ievads

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam projekts (turpmāk – plāna projekts) ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9.panta trešajai daļai un Ministru kabineta 2011. gada 12.jūlija noteikumiem Nr.564 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu" (turpmāk – MK noteikumi Nr.564). Plāna projekts ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, un tas aizstās Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2006.-2012.gadam. Plāna projekta izstrādi veica Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM), izvērtējot Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2006.-2012.gadam izvirzītos mērķus un uzdevumus, ka arī to īstenošanu. Plāna projektā iekļauta informācija par atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā izmantotiem instrumentiem, atkritumu apsaimniekošanas metodēm un atkritumu rašanās novēršanas valsts programma. Informatīvajos nolūkos plānam ir pievienoti kopsavilkumi par tematiskajām diskusijām plāna izstrādei un to dalībnieku saraksti.

Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt vidi, paredz veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu (turpmāk – SIVN). SIVN veikšanas kārtību nosaka Ministru kabineta (turpmāk – MK) noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. SIVN ietvaros sagatavots Vides pārskats, kas aptver Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam izvirzīto mērķu, rīcības virzienu un uzdevumu īstenošanas ietekmes uz vidi novērtējumu.

1. Vides pārskata sagatavošana un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un problēmas nepieciešamās informācijas iegūšanā

Vides pārskats par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam projektu (turpmāk – vides pārskats) ir sagatavots saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta trešajai daļai un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumiem Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" (turpmāk MK noteikumi Nr.157). Vides pārskata sagatavošana tika uzsākta vienlaikus ar plāna projekta izstrādi. Vides pārskata sagatavošana tika apspriesta ar darba grupu plāna projekta izstrādei, kura tika izveidota ar VARAM valsts sekretāra 2012.gada 1.marta rīkojumu Nr.73.

Vides pārskata izstrādes gaitā VARAM ir konsultējies ar VPVB par atsevišķiem vides pārskata izstrādes aspektiem.2012.gada 30.maijā notika vides pārskata izstrādātāju un VPVB pārstāvju sanāksme, kurā VPVB norādīja institūcijas un organizācijas, kurām nosūtāms plāna projekts un vides pārskata projekts, lai saņemtu komentārus un priekšlikumus, par iespējamo plānošanas dokumenta īstenošanas pārrobežu ietekmi.

Vides pārskata sagatavošanas aspekti ir tikuši apspriesti arī ekspertu sanāksmēs, kuras ir notikušas plāna izstrādes gaitā.

1.1.Galvenie pamatprincipi un metodes

Ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums ir process, kura mērķis ir uzlabot nozares politikas, politikas plāna, rīcības programmas, kā arī citu nacionālo, reģionālo un vietējo stratēģisko plānošanas dokumentu un normatīvo aktu kvalitāti, vērtējot šo dokumentu

iespējamo ietekmi uz vidi¹ un laicīgi novēršot vai mazinot to īstenošanas negatīvās ietekmes. Šis process ir vērst uz to, lai izvērtētu, kādas būtiskas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē var rasties politikas plānošanas dokumentu īstenošanas rezultātā, un kā tās ietekmēs dabas kapitālu – resursus un pakalpojumus. IVSN ir veicams plānu un programmu sagatavošanās posmā un tā nepieciešamību un procesu nosaka starptautiskā un nacionālā likumdošana.

ES IVSN izstrādes nepieciešamību nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīva 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu iekļautās prasības, kas plašāk zināma kā Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma direktīva. Tās mērķis ir noteikt kārtību, kādā izvērtē plānošanas dokumentu īstenošanas radīto iespējamo ietekmi uz vidi un iesaista sabiedrību dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā, kā arī izstrādā priekšlikumus, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi un vidi. Atbilstoši šai direktīvai visām ES dalībvalstīm, tai skaitā Latvijai, sākot ar 2004. gada 21. jūliju, IVSN veikšana ir obligāta visiem plānošanas dokumentiem, kuru ieviešana var būtiski ietekmēt vidi un cilvēku veselību. Minētās direktīvas prasības Latvijā ir iestrādātas likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, kā arī iekļautas MK 2004.gada 23.marta noteikumos Nr. 157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk – MK noteikumi Nr.157). Likumdošanas prasības paredz IVSN procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā raksturotas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi.

Veicot vides pārskata sagatavošanu, tika lietoti sekojoši pamatprincipi:

1) Vides pārskata gatavošana tika uzsākta vienlaikus ar plāna projekta izstrādi, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums izdarāms iespējami agrākā plānojuma sagatavošanas etapā;

2) Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums tika gatavots paralēli plāna izstrādei, lai novērtētu plāna projektā paredzēto pasākumu realizācijas ietekmi uz vidi un nodrošinātu tā rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu teritorijas plānojuma izstrādē.

Pielietotās metodes:

1) veikta informācijas analīze – analizēti plāna projekta materiāli, normatīvo aktu prasības.

2) izvērtēti plāna projekta izstrādes laikā organizēto sanāksmju laikā izteiktie atkritumu apsaimniekošanas ekspertu viedokļi un priekšlikumi.

Vienlaikus jāatzīmē, ka Latvijā līdz šim nav veikts atkritumu apsaimniekošanas politikas plānošanas dokumenta stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Tāpēc vides pārskata sagatavošanā tika izmantota informācija par citās Eiropas Savienības valstīs veiktajiem stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām atkritumu apsaimniekošanas politikas plānošanas dokumentiem.

1.2.Vides pārskata saturs

Vides pārskata saturs atbilst MK noteikumu Nr.157 prasībām. Vides pārskatā ir ietverta šāda informācija:

1) plānošanas dokumenta galvenie mērķi un īss satura izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem;

2) vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti;

¹ Ar ietekmēm uz vidi saprotot plānošanas dokumenta izraisītas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē, kuras ietekmē vai var ietekmēt cilvēku, viņa veselību un drošību, kā arī bioloģisko daudzveidību, augsni, gaisu, ūdeni, klimatu, ainavu, materiālās vērtības, kultūras un dabas mantojumu un visu minēto jomu mijiedarbību.

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

- 3) esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots;
- 4) ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas,
- 5) starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi;
- 6) plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums;
- 7) īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums, stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, norādot arī problēmas nepieciešamās informācijas ieguvē (piemēram, tehniskās nepilnības vai zināšanu trūkums);
- 8) iespējamie kompensēšanas pasākumi, kas apzināti, konsultējoties ar Dabas aizsardzības pārvaldi, ja tādi nosakāmi saskaņā ar likumu "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām";
- 9) plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums;
- 10) paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai;
- 11) vides pārskatā minētās informācijas kopsavilkums (viegli saprotams sabiedrībai).

1.3. Stratēģiskā novērtējuma veikšanas apraksts, norādot arī problēmas nepieciešamās informācijas ieguvē

Vides pārskatā iekļauj informāciju, ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes, plānošanas dokumenta saturu, tā vietu plānošanas dokumentu hierarhijā un izstrādes un detalizācijas pakāpi, līdz kādai ir lietderīgi vērtēt ietekmi uz vidi attiecīgajā plānošanas stadijā, lai novērstu novērtējuma dublēšanos. Tiek izmantota publiski pieejama informācija – indikatori, dažādu politikas plānošanas dokumentu analītiskā daļa. Plāna projekta sagatavošanas un vides pārskata sagatavošanas process raksturots 1.tabulā.

1.tabula. Plāna projekta sagatavošanas un vides pārskata sagatavošanas process

Posmi	Plāna projekta sagatavošana	Vides pārskata sagatavošana stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros
Politikas plānošanas dokumenta projekta un vides pārskata sagatavošana	Plāna projekta izstrāde	Izstrādātājs konsultējas ar vides un sabiedrības veselības institūcijām par IVSN nepieciešamību
		Sagatavo un iesniedz iesniegumu VPVB
		VPVB pieņem lēmumu par IVSN piemērošanu vai nepiemērošanu un informē sabiedrību par pieņemto lēmumu (interneta vietnē)
		Izstrādātājs konsultējas ar institūcijām par vides pārskata detalizācijas pakāpi un VPVB par sabiedrības informēšanu
		Izstrādā plānošanas dokumentu un vides pārskata projektu

Sabiedriskā apspriešana	Plāna projekta sabiedriskā apspriešana vismaz 40 dienas	Plānošanas dokumenta un vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana vismaz 40 dienas
Plāna projekta un vides pārskata projekta precizēšana	Plāna projekta precizēšana, izvērtējot sabiedriskajā apspriešanā izteiktos priekšlikumus	Pilnveido vides pārskatu, ņemot vērā priekšlikumus un atsauksmes
		Iesniedz vides pārskata projektu un plānošanas dokumenta projektu VPVB
		VPVB biroja atzinums par vides pārskatu, kurā noteikti arī monitoringa ziņojuma iesniegšanas termiņi
	Plāna projekta pieņemšana	Sabiedrības informēšana par plāna projekta pieņemšanu
	Informatīvo ziņojumu sagatavošana par plāna ieviešanu	Monitoringa ziņojumu sagatavošana un iesniegšana VPVB

1.4. Sabiedrības līdzdalība

Sabiedrības līdzdalība plāna projekta un vides pārskata izstrādē tiek nodrošināt saskaņā ar MK noteikumu Nr.157 prasībām, ievietojot VARAM mājas lapā internetā paziņojumu par sabiedrības iespējām iepazīties ar vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, kā arī nodod minēto paziņojumu birojam elektroniskā veidā ievietošanai biroja mājas lapā internetā. Izstrādātājs ievieto savā mājas lapā internetā vides pārskata projekta kopsavilkumu un plāna projektu.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.564, izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklauššanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, nodrošinot iespēju vismaz 40 dienas iesniegt priekšlikumus par attiecīgo plāna (tai skaitā programmas) projektu. Sabiedrības viedokļus izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgā plāna (tai skaitā programmas) apstiprināšanu. Izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklauššanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, nodrošinot iespēju vismaz 40 dienas iesniegt priekšlikumus par attiecīgo plāna (tai skaitā programmas) projektu. Sabiedrības viedokļus izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgā plāna (tai skaitā programmas) apstiprināšanu.

Plāna projekta izstrādes laikā notika šādas sanāksmes, kurās piedalījās valsts un pašvaldību institūciju, atkritumu apsaimniekošanas asociāciju pārstāvji, atkritumu apsaimniekošanas komersanti, kā arī nevalstisko organizāciju pārstāvji.

1.4.1. Sanāksme par būvniecības atkritumu apsaimniekošanu (2012. gada 31. maijs)

Sanāksmes dalībnieki: VVD, SIA "VEOLIA" vides serviss", LASA, SIA „Meliorators J”, SIA „RSC/ Eko Serviss”, LPS, Ekonomikas ministrija, LASUA, VARAM

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Sanāksmē apspriestie jautājumi:

- 1) Būvniecības atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai un pārstrādei regulējums
- 2) Vai būvniecības darbos ir iespējams izmantot kompostu, kas iegūts no atkritumiem? Kāds ir normatīvo aktu regulējums?
- 3) Vai būtu nepieciešams noteikt aizliegumu apglabāt būvgružus atkritumu poligonos un/vai palielināt dabas resursu nodokli par būvniecības atkritumu apglabāšanu poligonos? Vai šādi pasākumi veicinātu būvniecības atkritumu pārstrādi? Vai arī gluži pretēji – pieaugtu nelegāla būvniecības atkritumu apglabāšana?
- 4) Prognozes par būvniecības atkritumu apjomu un apsaimniekošanu 2013.-2020.gadā;
- 5) Priekšlikumi par veicamajiem pasākumiem, lai sasniegtu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā noteiktos mērķus attiecībā uz būvniecības atkritumiem

Sanāksmes kopsavilkums:

- Vispārējos būvnoteikumos noteikt -pasūtītāja pienākums nodrošināt, ka būvgruži ir jāsavāc.

- Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) Nr.305/2011, 2011.gada 9.marts, ar ko nosaka saskaņotus būvizstrādājumu tirdzniecības nosacījumus un atceļ Padomes Direktīvu 89/106/EEK . Regula stājas spēkā 2013.gada 1.jūlijā, šobrīd ir noteikts pārejas periods <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:088:0005:0043:LV:PDF>

Regulas I pielikumā ir noteiktas pamatprasības būvēm, kas kā jauna prasība ir–ilgtspējīga dabas resursu izmantošana (7.prasība)

7. Ilgtspējīga dabas resursu izmantošana

Būves jāprojektē, jābūvē un jānojauc tā, lai dabas resursi tiktu izmantoti ilgtspējīgi un jo īpaši nodrošinātu:

a) būves, tās materiālu un tās daļu atkārtotu izmantošanu vai pārstrādi pēc nojaukšanas;

b) būves izturīgumu;

c) videi nekaitīgu izejvielu un otrreizējo izejvielu izmantošanu būvē.

Sešas pirmās prasības jau ir noteiktas Būvniecības likuma 3.panta trešajā daļā un Latvijas būvnormatīvā LBN 006-01 „Būtiskas prasības būvēm”, jaunajā Būvniecības likumprojektā tiks norādītas visas 7 pamatprasības būvēm.

- Ir nepieciešams paredzēt tādu sistēmu kā BAPUS. Citādi rodas negodīga konkurence -kravas, kas nenonāk uz pārstrādi, pastāv arī nelegāla būvgružu apsaimniekošana;
- Pārstrādes veicināšana. Stimulēt ES fondu piesaisti pārstrādes iekārtu iegādei (lielo pilsētu tuvumā). ES struktūrfondu atbalsts graustu nojaukšanai.
- Jāpalielina DRN likmi apglabāto būvgružu apjomam.
- Jāstimulē pārstrādāto materiālu realizācija.
- Nepieciešama stingrāka kontrole, bet jāizvērtē, vai B kategorijas atļaujās ir jānosaka tik stingras prasības -no 2014. visam ir jābūt nobetonētam? Prasības nobetonēt visus būvgružu pieņemšanas laukumus vai visu platību?
- Latvijā var pārstrādāt 90%. Būvgružus var pārstrādāt visus.
- Var prognozēt, ka mainīsies atkritumu sastāvs, jo mainās būvniecības tehnoloģijas un būs cita veida būvniecības atkritumi (piemēram, pildītie paneli vairs nebūs no dzelzsbetona), tātad arī citas pārstrādes tehnoloģijas.
- Brocēnu poligonā “Dūmiņi” tiek minimāli ievesti azbesta saturošie atkritumi, jo izmaksas ir dārgas (50 Ls/ tonna), un attālumi ir lieli, jo var uzglabāt arī citos poligonos.

1.4.2. Sanāksme par nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (2012. gada 1.jūnijs)

Sanāksmes dalībnieki: LVAFSA, VSIA „LVGMC, VVD, LPAA, MASOC, LPS, VARAM

Sanāksmē apspriestie jautājumi:

1. NTL otrreizējās izmantošanas un pārstrādes regulējums;
2. Prognozes par NTL apjomiem un apsaimniekošanu 2013.-2020.gadā;
3. Priekšlikumi par veicamajiem pasākumiem, lai sasniegtu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā noteiktos mērķus NTL apsaimniekošanā.

Sanāksmes kopsavilkums:

- Atļaujas pārstrādes uzņēmumiem un darbības kontrole ir pietiekami attīstītas, bet ir jāprecizē normatīvo aktu bāze, lai uzlabotu uzskaiti.

Ir tādi NTL pārstrādes uzņēmumi, kuri grib saņemt nevis B kategorijas atļauju, bet gan „mazo” atkritumu atļauju uzglabāšanai un uzglabāšanu jau ar pārstrādi. Veicināt dažādu pārstrādes metožu izmantošanu.

- Likuma un MK noteikumu regulējums par VVD kompetenci. Par atmetajiem transportlīdzekļiem ir atbildīgas: Valsts policija→VVD→pašvaldība. Būtu nepieciešams pārskatīt šo jautājumu, jo VVD nekādā veidā nevar nodrošināt minētās normas izpildi.

VVD nav kapacitātes šādus transportlīdzekļus izsekot. Bieži ir gadījumi, kad griežas uz VVD lai apliecināt, ka transportlīdzeklis ir atņemts. Nestrādā šī procedūra. NTL neiet kā viena vesela vienība, bet gan kā detaļu komplekts. Viens cipars, kad transportlīdzeklis ir reģistrēts un paradās uzskaitē, ir jau cits cipars, cik aiziet līdz pārstrādei? Pārskatīt VVD kompetences kontroles jomā

- NTL pārstrāde nav rentabla- 14-15 LS/viena mašīna. Ar 13 000 mašīnu pārstādi strādā 150 uzņēmumi, kuriem ir atļaujas, un cik vel uzņēmumi, kuriem nav šādas atļaujas. Ir izdotas pārāk daudz atļauju transportlīdzekļu pārstrādei. Būtu jābūt lielākai šo komersantu kontrolei no VVD puses. Tomēr minēto sistēmu būtiski uzlabos pieejas izmaiņa DRN piemērošanā par NTL.

- Būtiski ir uzlabot statistikas un atskaišu sistēmu par NTL. Latvijā būtu nepieciešams veikt pētījumus par metāllūžņu smalcinātāja –šrēdera – darbības efektivitāti. Tādi ir veikti Igaunijā, bet tas ir komercnoslēpums.

- Ievērojama ir arī „pelēkās zonas” darbība – komersanti, kas pieņem automašīnas sadalīšanai detaļās, vai arī ievēd sasistas mašīnas no ārzemēm.

- Būtu nepieciešami automašīnu mobilie savākšanas un atkritumu savākšanas punkti~30 000 LVL, pati vienkāršākā iekārta. Tomēr te var būt juridiskas problēmas, jo mobilām iekārtām nevar izdot atļauju piesārņojošo darbību veikšanai. Būtu nepieciešams atbalsts arī NTL pārstrādei.

- DRN palielināšana varētu būtiski ietekmēt NTL savākšanu un pārstrādi.

1.4.3. Sanāksme par bīstamo atkritumu un veterinārmedicīnas un ārstniecības iestāžu atkritumu apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (2012. gada 7.jūnijs)

Sanāksmes dalībnieki: LVGMC, VVD, SIA ”Lautus”, VSIA „P. Stradiņa KUS”, LASA, LASUA, AS „BAO”, SIA „Vent EKO”, Veselības ministrija, Zemkopības ministrijas, VARAM

Sanāksmē apspriestie jautājumi:

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

1. Bīstamo atkritumu un veterinārmedicīnas un ārstniecības iestāžu atkritumu apsaimniekošanas regulējums. Iespējamie uzlabojumi, ieviešana un kontrole. Statistika, BAPUS.

2. Prognozes par bīstamo atkritumu un veterinārmedicīnas un ārstniecības iestāžu atkritumu apsaimniekošanu 2013.-2020.gadā;

3. Priekšlikumi veicamajiem pasākumiem, lai sasniegtu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā noteiktos mērķus.

4. Infrastruktūra bīstamo atkritumu apsaimniekošanai – poligona darbības perspektīvas, bīstamo atkritumu apstrāde un pārstrāde;

5. Bīstamo atkritumu savākšana;

6. Sadzīves bīstamo atkritumu apsaimniekošana.

Sanāksmes kopsavilkums:

- Ir izdoti jauni noteikumi par - Ārstniecības iestādēs radušos atkritumu apsaimniekošanas prasībām. Noteikumi aptver visu esošo jomu. Šī ir normāla sistematizēta aktu sistēma. Atskaites un tendences atkritumu plūsmu neviens līdz šim nav īpaši kontrolējis. ANO programmas ietvaros izstrādāta rokasgrāmata un materiāli par ārstniecības atkritumu apsaimniekošanu, kuri būtu jāizplata un jāpopularizē. Jāturpina

ES Kohēzijas fonda līdzekļu izmantošana slimnīcās ārstniecības atkritumu apsaimniekošanai.

- Vajadzētu uzlabot statistiku par savāktajiem atkritumiem
- Lielas problēmas ar BAPUS sistēmas tehnisko izpildījumu. Ir jāsalāgo ziņošanas sistēmas, un jāvienkāršo to lietošana. Arī statistiku var apskatīt, kad mērvienības reizinās automātiski, jo lielumi ir dažādi. Salāgot Statistiku un BAPUS. Daudzas sadaļas nedarbojas. Izveidot lietotājam draudzīgu statistikas sistēmu, un datu ievadīšanas sistēmu. Lai šī sistēma darbotos, ka uzskaites sistēma, nevis, ka pārvaldījumu uzskaitē.
- Par veterinārmedicīnu – arī ir vadlīnijas rīcībai ar atkritumiem veterinārmedicīniskās aprūpes prakses darba vietās. Bet nav skaidrs, kur griezties veterinārārstiem pēc informācijas par veterinārmedicīnas aprūpes atkritumiem.
- Uzlabot sadzīves bīstamo atkritumu savākšanas sistēmu.
- Mazs bīstamo atkritumu sadedzinātājs būtu nepieciešams. Sadedzinātājs būtu vajadzīgs, piemēram, sadzīves bīstamiem atkritumiem un zālēm.
- Aizliegts ievest bīstamos atkritumus apglabāšanai, bet BAO grib to atcelt. Gardenes bīstamo atkritumu uzglabāšanas efektivitāte.
- Noteikt un definēt prioritārās plūsmas. Tikt skaidrībā ar definīcijām. Pakāpeniski sakārtot sistēmu.

1.4.4. Sanāksme par iepakojuma un izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (2012. gada 7. jūnijs)

Sanāksmes dalībnieki: LASA, „AS ”Latvijas Zaļais punkts”, SIA L&T, RTU, LASA, Ekonomikas ministrija, LVFAFA, SIA ” Zaļais Centrs”, SIA „Corvus company”, SIA „Zaļa josta”, VVD, SIA ”Latvijas iepakojuma sertifikācijas centrs”, LIA, VARAM

Sanāksmes kopsavilkums:

- Izlietotā iepakojuma savākšanas sistēmas attīstība – jāprecizē savākšanas vietu skaits, ja vienā iepakojuma savākšanas vietā ir vairāki operatori un kādā viedā notiek atskaitīšanās. Likumdošana paredz savākšanu, bet netiek kontrolēts, vai tiek savākts un pārstrādāts.

- Konteineriem ir jābūt pēc iespējas tuvāk mājām.
- Ir neskaidrības, lai kontrolētu kas ir savākšanas punkts un kas ir laukums. Normatīvo aktu pārskatīšana ar kvantitatīviem radītājiem

Varētu būt arī laukumu saraksts – kuri laukumi ir atbilstoši. Vajadzētu pārbaudīt laukumu noslodzi.

- Depozīta sistēmas attīstība: šis jautājums ir jāiekļauj plānā. Jāparedz, cik % no iepakojuma aizies uz depozītsistēmu un vai atkritumu savākšanas laukumiem būs atdeve? Uz visu iepakojumu depozīts neattiecas. Dalīta iepakojuma vākšanas punkti un kontrole ir jā saglabā.

- Jāveicina iepakojuma atkārtota izmantošana, jānodrošina kvalitatīvs materiāls pārstrādei. Process ir jāsāk ar pārbaudītām lietām, bet var tikt iekļauti arī citi iepakojuma veidi.

- Sabiedrības izglītošana un informēšana par dalīto vākšanu.- kas to darīs? Kāds ir iedzīvotāju finansiālais labums no sistēmas?

- Kādi ir esošie laukumi ? kā tie tiek izmantoti? Kāda ir pašreiz pārstrāde? Vai ir nepieciešamas jaunas pārstrādes jaudas? Stikla pārstrādes veicināšana. Latvijā nav jaudas. Būtu jākoncentrējas uz stiklu Depozīta sistēmas taras savākta stikla izmantošana .Kā stimulēt vietējos uzņēmumus? To visu nosaka cena! Piemēram: cik kvalitatīva ir riepu iestrāde ceļos?

- No kādiem iepakojuma veidiem būtu jāatbrīvojas?

1.4.5. Sanāksme par Videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekošanu (2012.gada 12.jūnijs)

Sanāksmes dalībnieki: VVD, SIA „Ragn-Sells”, AS „BAO”, LASUA, SIA ”Zaļai Latvijai ”, AS „Latvijas Zaļais elektrons”, AS ”Latvijas Zaļais punkts”, LVGMC , SIA „Corvus company”, SIA” Zaļais Centrs”, SIA „Zaļa josta”, LIA, SIA „ZAAO Systems”, LETERA, LASA, LVAFSA.

Sanāksmē apspriestie jautājumi:

1. Videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekošanas regulējums.
2. Iespējamie uzlabojumi, ieviešana un kontrole.
3. Prognozes par videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekošanu 2013.-2020.gadā;
4. Priekšlikumi veicamajiem pasākumiem, lai sasniegtu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā noteiktos mērķus.
5. Infrastruktūra videi kaitīgo preču atkritumu apsaimniekošanai – savākšana, apstrāde un pārstrāde. Imports, eksports, ieviešana un izvešana.

Sanāksmes kopsavilkums:

- Tikt skaidrība, kas ir savākšanas punkts un savākšanas laukums. Apzināt tos laukumus, kas jau ir izveidoti.

Pretrunas starp VKP vākšanas sistēmu un sadzīves atkritumu vākšanas sistēmu – abas sistēmas pārklājas. Vajadzīga normatīvo aktu pilnveidošana un sakārtošana.

- Jānodrošina savākšanas laukumu un punktu pietiekams skaits . Uz cik laukumiem kur virzāties? - savākšanas sistēmas darbība + apjomi un savākto apjomu pārstrādes kontrole

- Laukumu saraksta uzturēšana un papildināšana.
- Nepieciešams kontrolēt arī VKP pārstrādi - cik tiek pārstrādāts un cik aiziet atkritumos (uz kuru poligonu)?

- Sabiedrības Informēšanas pasākumi

1.4.6. Sanāksme par sadzīves atkritumu, bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā, kā arī par poligonu apsaimniekošanu (2012. gada 19.jūnijs)

Sanāksmes dalībnieki: SIA "Eko Terra", SIA „Eiropprojekts”, SIA „Zemgales EKO”, VVD, SPRK, SIA "ZAAO", SIA „Getliņi Eko”, SIA "Zaļa josta", LASA, SIA „L&T”, SIA "Liepājas RAS", VVD, Ekonomikas ministrija, LPS, SIA "Cemex", RTU, SIA AAS „Piejūra”, Latvijas darba devēju konfederācija, SIA „Ragn-Sells”, SIA „Vidusdaugavas SPAAO”, LVGMC, SIA "Meliorators-J", AS "Latvijas Zaļais punkts", VARAM

Sanāksmes kopsavilkums:

- Vajadzīga situācijas analīze un novērtējums.
- EM- vajadzīgas atbalsta sistēmas. ES fondu regulējums un efektivitātes novērtējums. DRN ieņēmumu izlietojums. Atkritumu plūsmu dinamiku pa grupām. Kāpēc netiek pārstrādāts uz vietas? Karte ar atkritumu dalītas vākšanas infrastruktūru. Reģionālo jaudu salīdzinājums.
- Šķirošanas komponentes, kas tieši izmantojamas šķirošanas kvalitātes uzlabošanai.
- Nav neviena pētījuma par izmantojamām tehnoloģijām, tāpēc nekādas iekārtas nav izmantojamas.
- Jāizvērtē, kam ir nepieciešami līdzekļi.-plāna mērķi par pārstrādi.Ir jāizvērtē tās tehnoloģijas, kas ir
  - DRN piemērošana proporcionāli tam, kas tiek apglabāts. Diferencēt DRN dažādām atkritumu plūsmām. DRN samazinājums par atkritumu apjomu samazinājumu poligonam, ražojot biogāzi. Gāzes pārstrāde elektrībā.
  - Plāna jāiestrādā prasība, paredzamiem pasākumiem, lai pagarinātu poligona mūžu, piemēram, nodrošināt 40 gadu ietilpību. Poligonu darbība tomēr ir jānodrošina, tie tiek aizpildīt, tā kā ir plānots. Samazinās poligonos apglabātas plūsmas, tehnoloģijas ir jāattīsta.
  - Maksimāli ātri atkritumus izejvielu plūsmās.
  - Eksportējamās plūsmas arī jānosaka.
  - Kādas ir pārstrādes uzņēmumu jaudas, kāda ir šo jaudu noslodze? Vai ir nepieciešamas papildus jaudas?
  - Par reģionālajiem plāniem būtu jāpaskatās katra reģiona specifiskie aspekti –piem.. DRN par stikla šķiedras atkritumiem.
  - Bioloģisko atkritumu, rašanās, izmantošana, kā mēslošanas līdzekli.
  - Varētu būt nodeva par atkritumu apsaimniekošanu. .
  - Vai īpašie pasākumi ir jāparedz piekrastei?
  - Atkritumu sagatavošana pārstrādei. Normatīvajos aktos jāprecizē, kas ir apstrāde, pārstrāde un pirmapstrāde?

1.4.7. Sanāksme par atkritumu sadedzināšanas un no atkritumiem iegūta kurināmā ražošanas perspektīvām 2013.-2020.gadā (2012. gada 22 .jūnijs)

Sanāksmes dalībnieki: LASA, Ekonomikas ministrija, SIA „Ragn Sells”, VVD, SIA "Zaļa josta", AS „Latvijas zaļais punkts”, PSIA „VLK”, SIA "ZAAO", SIA „Getliņi Eko”, SIA „ALAAS”, SIA „Eko Baltija”, SIA „Vent EKO”, AS „Latvenergo”, SIA "Zaļais Centrs", SIA „Corvus company”, LVAFSA, SIA "CEMEX", SIA "Getliņi Eko", SIA "Eiropprojekts", SIA "ZAAO", SIA „Geokonsultants „, LPS, VAK, VARAM

Sanāksmē apspriestie jautājumi:

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

- 1) Atkritumu sadedzināšanas iespējas un perspektīvas Latvijā;
- 2) NAIK ražošanas no atkritumiem iespējas, priekšnoteikumi

Sanāksmes kopsavilkums:

- Ir jānošķir atkritumu sadedzināšana kā atkritumu pārstrādes metode (R1 kods) un atkritumu apglabāšanas metode (D10 kods).

- NAIK (turpmāk- no atkritumiem iegūts kurināmais) tiek izmantots galvenokārt cementa ražošanas procesos.

- NAIK kvalitāte ir atkarīga no tā, vai NAIK ražo no iepriekš šķirotiem vai nešķirotiem atkritumiem. Lieli izdevumi saistās ar NAIK ražošanā izmantojamo atkritumu izžāvēšanu, kā arī, lai nodrošinātu atkritumu uzglabāšanu tā, lai nepieklūst mitrums (konteineros, zem nojumes, u.c.)

- Problēma ar PVC un hlorīdu saturu. Tāpēc mazās sadedzināšanas iekārtas hloru saturošu atkritumus nevar sadedzināt.

- Sadedzināšanai ir nepieciešami kvalitātes standarti. NAIK nav atšķirotas līnijas produkcija, tur rodas tikai izejvielas. Atkritumi ir īpaši rūpīgi jāšķiro, lai sagatavotu kvalitatīvu materiālu. Atkritumu importa/eksporta kvalitāte nešķirotu sadzīves atkritumu imports. Jautājums ir arī par NAIK ražošanas iekārtām. NAIK ražošana ir tikai neliela sadaļa no visa plāna. Vai ir vērtēts, kāda būs ietekme uz poligonu darbību, ja atkritumus sadedzina vai ražo NAIK. Nav jāparedz sadedzināšanas iekārtu celtniecība. Pamatlieta ir CEMEX noteiktās prasības. Vai LV sagatavot tādu materiālu, kuru var sadedzināt līdzsadedzināšanas iekārtas.

- CEMEX, būvējot jauno būvniecību ir paredzēta RDF izmantošana, sadedzinot 2500-2000 °C. Nepārtraukta atkritumu sastāva kontrole. 250 000 tonnas/ gadā. Vai 600 tonnas/mēnesī. LV nav nepieciešama jaunas sadedzināšanas intereses. NAIK visu saražoto var sadedzināt. NAIK satur daudz biomasas. Saistība ar CO2 kvotām. Materiālu var pārdot jebkuram.

- Latvenergo- jau 2005. gada veica izpēti kas atkritumus sadedzināšanu pie TEC2. 24t/st. Par Igaunijas koģenerācijas staciju- vēlās savākt visus atkritumus no Baltijas. Vai šobrīd netiek lobēts?

- Ārzemju pieredze - NAIK ir poligonam visloģiskākais gala produkts. 40 % no savāktiem atkritumiem var pārstrādāt NAIK. Bet ir svarīgi pateikt, ka NAIK ir pagātnes tehnoloģijas. Nevajag radīt monopolu.

- Vai tiek plānots par atvieglojumiem NAIK pārrobežu pārvadājumiem? Pārvadājumi notiek saskaņā ar regulu 1013/2006, ir jāpiemēro ES Bāzeles konvencijas prasības.

- NAIK noietu ietekmē atšķirīgās nodokļu likmes LV un citās valstīs. Palielināt DRN apglabāšanai. Netiek piemērots CEMEX nodoklis par atkritumu sadedzināšanu. Citās valstīs ir dārgāk. NAIK maisīšana kopā ar bioloģisko daļu –poligona intereses, kas saistītas ar biogāzes ieguvu.

- Jāatbalsta reģionālu NAIK iekārtu būvniecību. Būtu jābūt lielām iekārtām, kas nodrošina kvalitāti un stabilas piegādes.

- MBT metodes- pārstrādātam materiāla ir jābūt drošam. Vides un veselības drošība ir jāņem vērā.

- Latvenergo varēs izmantot NAIK. Koksnes granulas, šķelda dedzināt tuvāk sadedzināšanas vietām. Varbūt šāda rūpnīca varētu būt Rīgas ražotne. Bija vērtējuši iespēju dedzināt 200 000 t/ gadā. Arī nav gatavi veidot ražotni, bet varētu izskatīt dažādus variantus. 120 milj. EUR. EE tikpat, LT- Fortum. Latvenergo būtu gatavs dedzināt šķirotus atkritumus, bet bez žāvēšanas.

- Nevar atgūt materiālu un vienlaikus dedzināt.

- Ņemot vērā tehnoloģiju attīstību, vajag paredzēt pēc iespējas atvērtus formulējumus.
- Enerģētikas stratēģija 2-30. g- atkritumu potenciāls enerģijas ražošanai no atkritumiem. Atkritumu potenciāla novērtējums līdz 2020 un 2030. gadam.
  - Var padomāt par pirolīzi. Līdz šim LV pirolīze nebija sekmīga. Eiropā arī pirolīze sevi ir izsmēlusi, savukārt gazifikācijai varētu būt sekmīgāk.
  - Latvenergo- no enerģētikas viedokļa pirolīze varētu būt interesanta, iegūstot gāzi un degvielu. Lielas problēmas ir gāzes izmantošana, gāzes izmantošana nav vel stabila un droša. Jāņem vērā tehnoloģiju daudzveidība. Nevajag atbalstīt tikai 1 tehnoloģiju.
  - LZC- nevar atbalstīt, rada dažādus citus atkritumus.
  - Par visu samaksā beigās patērētāji. Jāskatās attīstības tendences citās valstīs.

1.4.8. Sanāksme par atkritumu rašanās novēršanas programmu (2012.gada 26.jūnijs)

Sanāksmes dalībnieki: LASUA, biedrība „LASA”, Zemkopības ministrija, Veselības ministrija, VVD, Ekonomikas ministrija, AS „Latvijas Zaļais elektrons”, SIA „Ragn Sells”, LVAF, AS „Latvijas Zaļais punkts”, VARAM

Apsprieštie jautājumi:

1. Atkritumu rašanās novēršanas programmas mērķi
2. Informācija par realizētajiem atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem;
3. Izvērtējums par nepieciešamajiem pasākumiem programmā noteikto mērķu sasniegšanai;
4. Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu kvalitatīvie un kvantitatīvie indikatori.

Sanāksmes kopsavilkums:

- Atkritumu rašanās novēršanas programmas mērķi:
  - 1) saraut saikni starp ekonomikas izaugsmi un ar atkritumu radīšanu saistīto ietekmi uz vidi;
  - 2) samazināt radīto atkritumu apjomu, veicinot produktu atkārtotu izmantošanu vai ilgāku izmantošanu;
  - 3) samazināt materiālu un produktu ražošanā izmantoto kaitīgo vielu daudzumus.
- Atkritumu apglabāšana nav ilgtspējīgs atkritumu apsaimniekošanas risinājums, un šādai likvidēšanai nav apmierinošu rezultātu ar to saistīto izmešu un ļoti koncentrētu un piesārņojošu pārpalikumu dēļ.
  - Būtu vairāk jāveicina dažādas iniciatīvas atkritumu rašanās novēršanā – piemēram, pašreiz ir balva „Labākais iepakojums”. Ērtība ražotājiem par videi draudzīgu iepakojumu - materiāls stimuls. Ir nepieciešama izglītošana un materiāls atbalsts tiem, kas veic atkritumu rašanas novēršanu.
    - Jānodala ražotāja atbildība par ražoto produktu un par pareizo tehnoloģiju izvēli.
    - Veicināt pārstrādāto atkritumu un ražošanas blakusproduktu izmantošanu par izejvielām. Piemēram, Nišas produkts –atkritumu 2* izejvielu izmantošanu produktos- RTU Tekstilmateriālu tehnoloģiju un dizaina institūts- iepakojums, arī citi rūpniecības uzņēmumi un institūti. *Jāparedz nodaļa par to, ka viena procesa atkritumi ir cita procesa izejviela , kad atkritumi vairs nav atkritumi. Atkritumu statuss un blakusproduktu statuss.*
      - Standartu ieviešana uzņēmumos +EMAS ieviešana, atbalsta iespējas.
      - Ir jānodala atsevišķi pasākumi iedzīvotājiem (sabiedrībai kopumā) un ražotājiem.

- Atkārtota izmantošana-par šo arī būtu nepieciešams grozīt DRN likumu. Šis būtu jāuzskaita, jārada motivācija. Nepieciešama papildus kontrole par atkārtoto izmantošanu. Pētījumi par otrreizējo izejvielu pārstrādi. Materiālu taupīšana izmantošana, piem. ceļu būvē.
- Programmā būtu jābūt iekļautai arī juridiskiem instrumentiem – kā veicināt atkritumu apjoma samazināšanu.
- Nepieciešami risinājumi arī pārtikas racionālai izmantošanai. Vai var pārtikas atkritumus atdot fermām vai zoodārzam? Pārtika, kam beidzās derīguma termiņš, problēma ir maziem veikaliem, it īpaši laukos. Biogāzes iekārtās drīkst izmantot arī pārtiku bez īpašas apstrādes. Vislielākais uzsvars uz iedzīvotāju un ražotāju izglītošanu.
- Kādas ir iespējas atbalstīt uzņēmumus, kas vēlas marķēt iepakojumu? Finanšu instrumentu izmantošana. Radītais atkritumu daudzums salīdzinājumā ar citām valstīm.

2. Plānošanas dokumenta mērķi un saturs

2.1. Vispārīgā informācija:

Plānošanas dokumenta nosaukums:	Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam
Izstrādātāja nosaukums, adrese, tālruna numurs un mājas lapas adrese internetā:	VARAM, Peldu iela 25, LV-1494, Rīga Tālrunis: 67026515 e-pasts: pasts@varam.gov.lv www.varam.gov.lv
Joma, uz kuru attiecas plānošanas dokuments:	Atkritumu apsaimniekošana
Plānošanas dokumenta izstrādes termiņš un ilgums:	Ministru kabinets apstiprina Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013.-2020.gadam līdz 2012.gada 30.decembrim. Plāna projekta izstrāde tika uzsākta 2012.gada martā.
Plāna darbības periods:	2013.-2020.gads
Plāna pārskatīšanas biežums:	Ne retāk kā reizi trijos gados
Plāna darbības teritorija:	Latvijas Republika

2.2. Galvenie mērķi

Starptautiskie vides aizsardzības mērķi atkritumu apsaimniekošanas jomā ir iekļauti stratēģijā „Eiropa 2020” (Eiropas Komisijas paziņojums *EIROPA 2020*², Ceļvedī par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā (Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai³).

Šis plāns nodrošina šādu ES direktīvās minēto atkritumu apsaimniekošanas principu un mērķu piemērošanu un ieviešanu: Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19.novembra direktīvas 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (turpmāk – direktīva 2008/98/EK), Eiropas Parlamenta un Padomes 1994.gada 20.decembra direktīva 94/62/EK

² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:LV:PDF>

³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0571:FIN:LV:HTML>

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

par iepakojumu un izlietoto iepakojumu (turpmāk – direktīva 94/62/EK), Padomes 1999.gada 26.aprīļa direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem (turpmāk - 1999/31/EK), Padomes 1996. gada 16. septembra direktīva 96/59/EEK par polihlorētu bifenilu un polihlorētu terfenilu (*PHB/PHT*) apglabāšanu (turpmāk – direktīva 96/59/EEK); Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 18.septembra direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem (turpmāk - 2000/53/EK); Eiropas Parlamenta un Padomes 2003.gada 27.janvāra direktīva 2002/96/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (turpmāk - direktīva 2002/96/EK); Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 6.septembra Direktīvas 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK (turpmāk – Direktīva 2006/66/EK), Eiropas Parlamenta un Padomes 2012.gada 4.jūlija Direktīva 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (turpmāk – Direktīva 2012/19/ES).

Atkritumu apsaimniekošanas mērķi ir ietverti šādos nacionālajos plānošanas dokumentos: Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam (apstiprināta Saeimā 2010.gada 10.jūnijā), Latvijas Nacionālais attīstības plānā 2007.-2013.gadam (Ministru kabineta 2006.gada 4.jūlija noteikumi Nr.564 "Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam"), Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.–2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2010.gada 9.aprīļa rīkojumu Nr.203), kā arī Vides politikas pamatnostādnes 2009. - 2015.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2009.gada 31.jūlija rīkojumu Nr. 517).

Atkritumu apsaimniekošanas valsts **plāna mērķi:**

- **novērst** atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un **nodrošināt** kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;
- **nodrošināt** atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu;
- **nodrošināt**, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, atkritumi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši izmantojot pārstrādi, vai arī tiek atgriezti vidē noderīgā (piemēram, komposts), un, ka atkritumi tiek pārstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām;
- **nodrošināt** apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā;

Organizējot, plānojot un veicot atkritumu apsaimniekošanu, **jāievēro** prasības šādā **prioritārajā secībā:**

- 1) **novērst** atkritumu rašanos;
- 2) **samazināt** radīto atkritumu daudzumu (apjomu) un bīstamību;
- 3) **veicināt** atkritumu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai;
- 4) **atkārtoti izmantot** pienācīgi sagatavotus atkritumus;
- 5) **veicināt** atkritumu **pārstrādi**;
- 6) **veikt** atkritumu **reģenerāciju** citos veidos, piemēram, iegūstot enerģiju;
- 7) **veikt** atkritumu **apglabāšanu tādā veidā**, lai netiktu apdraudēta vide, cilvēku dzīvība un veselība;
- 8) **nodrošināt** slēgto atkritumu izgāztuvju un atkritumu poligonu **rekultivāciju** atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Latvijā ik gadus rodas 600 000 – 700 000 tonnu sadzīves atkritumu un ap 50 000 tonnu bīstamo atkritumu. Savukārt ražošanas atkritumu apjomu šobrīd vēl ir precīzi grūti novērtēt, jo šāda atkritumu grupa līdz 2011.gadam netika izdalīta atsevišķi, līdz ar to ražošanas atkritumi iepriekš tika ieskaitīti sadzīves vai bīstamo atkritumu grupā. Tieši sadzīves atkritumu VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

apsaimniekošana ir būtisks kopējā atkritumu apsaimniekošanas sistēmas elements, uz ko ir vērsti vairāki šī plāna pasākumi.

Plānā (2013.-2020.gadam) ietvertās rīcības attiecas uz šādu atkritumu veidiem un plūsmām:

- sadzīves atkritumi, tajā skaitā nebīstamie rūpniecības atkritumi;
- izlietotais iepakojums;
- bīstamie atkritumi, tajā skaitā bīstamie rūpniecības atkritumi, polihlorētos bifēnīlus un polihlorētos terfenīlus saturošu iekārtu atkritumi, kā arī ārstniecības iestāžu atkritumi;
- videi kaitīgo preču atkritumi (izlietotās baterijas un akumulatori, naftas produktu atkritumi, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi, nolietotas riepas);
- nolietotie transportlīdzekļi, uz kuriem attiecas Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas likuma 3.panta pirmā daļa (vieglie automobiļi, kas paredzēti pasažieru pārvadāšanai, kam ir ne vairāk par astoņām sēdvietām papildus šofera sēdvietai un vismaz četri riteņi; kravas automobiļi ar pilnu masu, ne lielāku par 3,5 tonnām, kas paredzēti kravas pārvadāšanai un kam ir vismaz četri riteņi (izņemot antīkos automobiļus — transportlīdzekļus, kas ir īpaši vērtīgi kolekcionāriem, tiek uzglabāti videi drošā veidā un ir gatavi lietošanai vai arī izjaukti pa daļām), tricikli un kvadricikli) (turpmāk – transportlīdzekļi).
- bioloģiski noārdāmi atkritumi;
- būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi.

Plāna darbības laikā sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un plūsmām, kas izriet no Eiropas Savienības direktīvu prasībām, ir apkopoti 1.pielikumā.

Atkritumu rašanās novēršanas programma, tās mērķi, kā arī kvalitatīvie un kvantitatīvie indikatori ir iekļauti šī plāna 7.nodaļā.

2.3. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas raksturojums valstī

2.3.1. Vispārīgs raksturojums

Valsts atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidošanas un darbības **tiesiskais pamats** ir valsts pieņemtie normatīvie akti. Latvijā atkritumu apsaimniekošanu regulē Atkritumu apsaimniekošanas likums (jauns likums spēkā no 2010.gada 19.novembra), Iepakojuma likums, Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas likums un no tiem izrietošie vairāk kā 40 Ministru kabineta noteikumi. Papildus vēl jāmin Dabas resursu nodokļa likums, kas nosaka nodokļa piemērošanu atkritumu apglabāšanai un vairākām preču grupām, kuru atkritumu apsaimniekošanai izvirzītas specifiskas prasības. Normatīvo aktu bāze izstrādāta, lai nodrošinātu katra Latvijas iedzīvotāja tiesības dzīvot kvalitatīvā vidē, Eiropas Savienības direktīvu prasību pārņemšanu nacionālajā tiesību aktu sistēmā, Eiropas Savienības regulu prasību ievērošanu, starptautisko līgumu un vispārēji atzītu vides aizsardzības principu ievērošanu. Iepriekšējā Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna darbības periodā (2006.-2012.gadā) tiesību aktu sistēmas izmaiņas notikušas pamatā saistībā ar direktīvas 2008/98/EK pieņemšanu, kas koncentrējas uz atkritumu rašanās novēršanu un atkritumu apjoma kā tāda samazināšanu, kā arī uz apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanu, izmantojot atkritumus kā resursus. Normatīvajos aktos ir noteikta atkritumu apsaimniekošanā iesaistīto institūciju un personu **atbildība un kompetence**, kas nav būtiski mainījusies normatīvo aktu pārskatīšanas rezultātā.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna darbības periodā (2006.-2012.gadā) Latvijā tika izveidoti 10 atkritumu apsaimniekošanas reģioni, pabeigta atkritumu apglabāšanas poligonu izveide, pilnībā slēgtas visas atkritumu izgāztuves, no kurām lielākā daļa arī

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

rekultivētas, un turpināta sadzīves atkritumu dalītas vākšanas sistēmas un šķirošanas ieviešana un pilnveidošana, kas atbilst spēkā esošajā plānā nospraustajiem mērķiem. Tomēr jāņem vērā, ka minētajā plānošanas periodā notika ievērojamas ekonomiskās situācijas svārstības, administratīvi teritoriālā reforma, kā arī izmaiņas ES un nacionālajos normatīvajos aktos.

Plāna 2006.-2012.gadam īstenošanas gaita tikusi vērtēta, sagatavojot trīs Informatīvos ziņojumus par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2006.-2012.gadam izpildi par 2006.-2010.gadā.

Latvija kopumā ir izpildījusi ES normatīvajos aktos atkritumu apsaimniekošanas jomā noteiktās prasības, kā arī Valsts atkritumu apsaimniekošanas plānā 2006.-2012.gadam noteikto pasākumu izpildi. Tomēr īpaša uzmanība nākamā plāna (2013.-2020.gadam) periodā ir jāpievērš vairākiem aspektiem :

- a) sadzīves atkritumu dalītās savākšanas sistēmas attīstība,
- b) elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu dalītās savākšanas sistēmas attīstība,
- c) apglabājamā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma samazināšana.

2.3.2. Institucionālie aspekti sadzīves atkritumu apsaimniekošanā un reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni

2.3.2.1. Esošā situācija un attīstības virzieni

Sadzīves atkritumu, tai skaitā sadzīvē radušos bīstamo atkritumu, apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā organizē pašvaldība atbilstoši pašvaldības saistošajiem noteikumiem par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, ievērojot atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu un reģionālos atkritumu apsaimniekošanas plānus.

Lai valstī maksimāli īsā laikā panāktu pozitīvu attīstību atkritumu apsaimniekošanā, izveidojot vides prasībām atbilstošu atkritumu apglabāšanas infrastruktūru, un efektīvi izmantotu pieejamos vietējos resursus un piesaistītu ES fondu līdzekļus, izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2006.-2012.gadam, tika noteikti 10 atkritumu apsaimniekošanas reģioni (AAR):

- a) Austrumlagales atkritumu apsaimniekošanas reģions;
- b) Dienvidlatgales atkritumu apsaimniekošanas reģions;
- c) Liepājas atkritumu apsaimniekošanas reģions;
- d) Malienas atkritumu apsaimniekošanas reģions;
- e) Piejūras atkritumu apsaimniekošanas reģions;
- f) Rīgas atkritumu apsaimniekošanas reģions;
- g) Ventpils atkritumu apsaimniekošanas reģions;
- h) Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas reģions;
- i) Zemgales atkritumu apsaimniekošanas reģions;
- j) Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas reģions.

Atkritumu apsaimniekošanas reģionu veidošana notika uz pašvaldību vienošanās pamata. Atkritumu apsaimniekošanas reģioni tika veidoti, ņemot vērā ekonomiskās analīzes,⁴ kas tika veiktas „Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas Latvijai 1998.-2010” izstrādes laikā, un uzskatāmi par indikatīviem.

Diskusija par AAR pārskatīšanu ir saistīta ar šādiem jautājumiem:

1. AAR pārskatīšana var ietekmēt pieņēmumus, uz kuru pamata tika izveidots sadzīves atkritumu poligonu tīkls Latvijā, kas ir saistīts arī ar realizēto ES fondu projektu nosacījumiem. Vienlaikus, mainoties ekonomiskajai situācijai Latvijā, šie vēsturiskie pieņēmumi nevar būt vienīgais iemesls AAR robežu saglabāšanai.

⁴ Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2006.-2012.gadam, <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=2271> VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

2. Degvielu cenu regulārās izmaiņas, kā arī citu izmaksu pieaugums un iedzīvotāju skaita izmaiņu process AAR robežu precizēšanu var pārvērst nepārtrauktā procesā, kas neļaus nodrošināt plānveidīgu poligonu pakalpojumu sniegšanu.

VARAM uzskata par pamatotu saglabāt esošas AAR robežas un AAR precizēšana 2012.-2020.gada periodā var būt attiecināta tikai uz tiem novadiem, kuri administratīvi teritoriālās reformas rezultātā ir piederīgi vairākiem AAR. AAR robežu precizēšana ir jāveic, pamatojoties uz pašvaldību veikto ekonomisko analīzi un šādas analīzes neveikšanas gadījumā pašvaldībā ir jāievieš zonējums, atbilstoši esošajām AAR robežām.

Iedzīvotāju skaita samazinājums aktualizē jautājumu par poligonu darbības ilgtspēju. Tomēr, sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona darbība ir valsts regulējams pakalpojums un tā tarifs ietver visas faktiskās izmaksas. Valsts regulācija nodrošina šī pakalpojuma (apglabāšanas) nepārtrauktību un patieso izmaksu segšanu, tādējādi, komersants – poligona apsaimniekotājs savā darbībā ir finansiāli aizsargāts. Vienlaikus šāds pieņēmums nozīmē to, ka poligonu pakalpojumu cenas nākotnē augs (kas sakrīt ar stratēģiju samazināt apglabājamo atkritumu apjomu), līdz ar to jānodrošina adekvāta kontrole par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, kas, savukārt, ir saistīts ar jautājumu par pašvaldības un atkritumu apsaimniekotāja savstarpējo līgumu.

Visos AAR sadzīves atkritumu apsaimniekošanas poligonos apsaimnieko starppašvaldību uzņēmumi:

- SIA “AADSO” – poligons “Cinīši” Daugavpils novadā,
- SIA “AALAS” – poligons “Križevniki” Rēzeknes novadā,
- SIA “Alba-5” – poligons “Kaudzītes” Gulbenes novadā,
- SIA “Getliņi Eko” – poligons “Getliņi” Stopiņu novadā,
- SIA “Liepājas RAS” – poligons “Ķīvītes” Grobiņas novadā,
- SIA “Piejūra” – poligons “Janvāri” – Talsu novadā,
- SIA “Ventspils Labiekārtošanas kombināts” – poligons Pentuļi Ventspils novadā,
- SIA “Vidusdaugavas SPAAO” – “Dziļā vāda” Krustpils novadā,
- SIA “ZAAO” – poligons “Daibe” Pārgaujas novadā,
- SIA “Zemgales Eko” – poligoni “Brakšķi” Jelgavas novadā un “Grantiņi” Bauskas novadā.

Komersanti, kuri nodrošina poligonu darbību vairākos gadījumos ir starppašvaldību reģionālie uzņēmumi, kuriem ir būtiska loma sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizācijā. Šāda izveidojusies situācija izraisīja diskusijas par plašāku poligonu lomu, piemēram, veidojot reģionālos atkritumu apsaimniekošanas centrus, kuru izveides mērķis būtu lielākā darbību koordinācija reģionā, tai skaitā dalītās atkritumu vākšanas sistēmas attīstības vai vides izglītības jomā.

VARAM atbalsta pieņēmumu, ka vairākos gadījumos labāks sistēmas darbības sniegums var tikt sasniegts, pašvaldībām sadarbojoties savā starpā (piemēram, veidojot kopīgus iepirkumus atkritumu apsaimniekotāja izvēlei), tai pat laikā VARAM neatbalsta jaunu institucionālo veidojumu radīšanu. Tas saistīts ar to, ka sistēmas attīstības rezultātā situācija dažādās pašvaldībās ir atšķirīga, un ir sasniegti pozitīvi rezultāti bez speciālu centru izveides. Atšķiras arī komersanti, kuri atbildīgi par poligonu darbību. Piemēram, divi no minētajiem uzņēmumiem - SIA “Ventspils Labiekārtošanas kombināts” un SIA “ZAAO” nodrošina ne tikai sadzīves atkritumu apglabāšanu, bet arī sadzīves atkritumu savākšanu, tajā skaitā dalīto vākšanu. Pārējie sadzīves atkritumu poligonu apsaimniekotāji veic galvenokārt poligonu apsaimniekošanu, kā arī atsevišķos gadījumos nodarbojas ar sadzīves atkritumu dalītās vākšanu.

Katram atkritumu apsaimniekošanas reģionam ir savs atkritumu apsaimniekošanas plāns, kuru ir apstiprinājis Ministru kabinets⁵. Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam, kas bija spēkā līdz 2010.gada 18.novembrim, Rīgas pilsēta ir izstrādājusi un apstiprinājusi Rīgas pilsētas atkritumu apsaimniekošanas plānu 2006.-2012.gadam⁶. Jāņem vērā, ka atkritumu apsaimniekošanas reģionālo plānu darbība beidzas 2013.gada beigās.

Reģionālajos atkritumu apsaimniekošanas plānos 2007.-2013. gada plānošanas periodā galvenā vērība atkritumu apsaimniekošanas jomā veltīta videi drošu atkritumu apglabāšanas poligonu izveidei un veco, normatīvo aktu prasībām neatbilstošu, izgāztuvju slēgšanai un atkritumu savākšanas un šķirošanas iekārtu un laukumu izveidei. Plānos paredzēto pasākumu realizācijai tiek izmantoti ES struktūrfondu, valsts un pašvaldību budžeta līdzekļi, tāpēc visiem poligoniem tika sagatavoti tehniski – ekonomiskie pamatojumi, tajā skaitā par apkalpojamo teritoriju, apglabāšanai pieejamiem atkritumu daudzumiem un atkritumu pārvadājumu attālumiem. Tas ļāva valstī izbūvēt 10 sadzīves atkritumu poligonus, kuri atbilst normatīvo aktu prasībām, slēgt esošās apmēram 550 izgāztnes un rekultivēt daļu no tām, kā arī izveidot sadzīves atkritumu savākšanas un šķirošanas iekārtas un laukumus.

No augstāk minētā izriet, ka reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plānu mērķi kopumā sasniegti – atkritumu apglabāšanas infrastruktūra un sistēma atkritumu apsaimniekošanas reģionos ir izveidota, poligonu izveide pabeigta un izgāztnes slēgtas. Atkritumu pārstrādes iekārtu izveide un tālāka attīstība nav risināma atkritumu apsaimniekošanas reģionu griezumā, jo atkritumu pārstrādes iekārtu izveides procesā jāizvērtē atbilstošās sašķirotas atkritumu, ko paredzēts pārstrādāt, plūsmas apjoms, pieejamība, šādu iekārtu izvietojums noteiktā teritorijā un saražotās preces tirgus noieta iespējas. Pārstrādes jaudu izveidi un vietu nosaka tirgus. Tas noved pie secinājuma, ka nākamajam plānošanas periodam (no 2014. līdz 2020.gadam) katram atkritumu apsaimniekošanas reģionam nav nepieciešams savs atkritumu apsaimniekošanas plāns, kuru apstiprina MK. Normatīvajos aktos jāparedz iespēja, ka šos plānus izstrādā attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas reģionā ietilpstošās pašvaldības, savstarpēji sadarbojoties, ja tās uzskata to par nepieciešamu. Bez tam, jau pašreiz normatīvajos aktos ir paredzēta iespēja katrai pašvaldībai izstrādāt savu atkritumu apsaimniekošanas plānu, ja tas ir nepieciešams.

Par sadzīves atkritumu savākšanu, tai skaitā dalīto savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu attiecīgajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonā pašvaldība slēdz līgumu ar atkritumu apsaimniekotāju, kurš izraudzīts publisko iepirkumu vai publisko un privāto partnerību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un veiks atbilstošās darbības. Pēc VARAM rīcībā esošās informācijas, 2011.gadā pašvaldības bija noslēgušas aptuveni 400 līgumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu. Lielais līgumu skaits saistīts ar to, ka daudzos novados vēl ir spēkā pirms teritoriālās reformas bijušo pagastu noslēgtie līgumi. Jāatzīmē, ka daļa no līgumiem nav noslēgti atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tāpēc pašvaldības strādā pie līgumu jautājuma sakārtošanas savās administratīvajās teritorijās.

Pašvaldības izdod saistošos noteikumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā, nosakot šīs teritorijas daļījumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonās, prasības atkritumu savākšanai, arī minimālajam sadzīves atkritumu savākšanas biežumam, pārvadāšanai, pārkraušanai un uzglabāšanai, kā arī kārtību, kādā veicami maksājumi par šo atkritumu apsaimniekošanu.

Katra sadzīves atkritumu sākotnējā radītāja pienākums ir piedalīties pašvaldības organizētajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanā, ievērojot normatīvo aktu prasības atkritumu apsaimniekošanas jomā (arī pašvaldības saistošo noteikumus) un jānoslēdz līgums ar atkritumu apsaimniekotāju, kurš ir noslēdzis attiecīgu līgumu ar pašvaldību. Īpašniekam vai

⁵ http://www.varam.gov.lv/lat/likumdosana/normativie_akti/?doc=14572

⁶ <https://www.riga.lv/NR/rdonlyres/49E64F58-76C8-4737-A453-091FA5BE281C/10216/Rigasplans3.pdf>

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

nomniekam, kura īpašuma teritorijā tiek radīti sadzīves atkritumu, ir pienākums nodrošināt vietu atkritumu konteineram un atkritumu apsaimniekotāja transportlīdzekļa piekļuvi sadzīves atkritumu savākšanas punktam.

2.3.2.2. Diskusija par tirgus liberalizāciju

Neskatoties uz to, ka tirgus liberalizācija nekad nav bijusi plāna prioritāte, diskusijas par šo jautājumu ir notikušas arī iepriekšējā plāna darbības laikā. 2010.gadā pieņemtais Atkritumu apsaimniekošanas likums, kas aizstāja 2001.gada likumu, paredzēja jaunu deleģējumu Ministru kabinetam, kas nebija ietverts kā plānotais pasākums iepriekšējā plānā. Kaut arī šis deleģējums ievērojami nepaplašina jau iepriekš spēkā bijušu normu⁷, tas raisījis plašas diskusijas par atkritumu tirgus liberalizācijas esamību un nepieciešamību.

Vienlaikus Konkurences padome ir sākusi plašas diskusijas par atkritumu tirgus darbību un atkritumu apsaimniekotāju izvēli, kas VARAM skatījumā nav Atkritumu apsaimniekošanas likuma, bet Publisko iepirkumu likuma jautājums.

Šī plāna mērķos neietilpst pasākumi, kuri būtu saistīti ar tirgus liberalizāciju vai pienākumu pārdali starp atkritumu sistēmas dalībniekiem, ņemot vērā, ka:

1. VARAM nav ieguvusi pierādījumus tam, ka izvirzīto plāna mērķu sasniegšana ir saistīta ar kapitāla izcelsmi: vienādi pozitīvi un negatīvi piemēri ir konstatējami gadījumos, kad, piemēram, sadzīves atkritumu savākšanu nodrošina pašvaldības kapitālsabiedrība vai privātā kapitālsabiedrība.

2. Sistēmas darbības efektivitātes un kapitāla izcelsmes saistība tiek plaši pētīta, un pētījumu rezultāti ir atšķirīgi. Plāna mērķis, savukārt, nav risināt kapitāla izmantošanas efektivitātes problēmas, bet noteikt nozares attīstības virzienu.

Neatkarīgi no tā, kādā veidā pašvaldības izvēlas sadzīves atkritumu apsaimniekotāju, sistēmas darbības efektivitāte ir lielā mērā atkarīga no noslēgtā līguma nosacījumiem, piemēram, ka atkritumi tiek nogādāti uz noteikto poligonu, ka atkritumi tiek savākti no visiem dalītas vākšanas punktiem vai arī visā pašvaldības teritorijā. Analizējot pašvaldību noslēgtos līgumus, VARAM konstatēja šādas galvenās problēmas:

1. pašvaldībai līgumā nav paredzētas tiesības, vai tiesības ir noteiktas tādā veidā, ka nav realizējamas;
2. komersantam tiesības ir noteiktas plaši, piemēram, komersants var pārtraukt līguma izpildi, paziņojot par to pašvaldībai trīs mēnešus iepriekš. Šāds periods parasti nebūs pietiekams pilnvērtīgā iepirkuma organizēšanai cita komersanta izvēlei.
3. Līgumā nav ietverti nosacījumi, kādā kārtībā ar pašvaldību tiek saskaņots līguma projekts starp iedzīvotāju (klientu) un atkritumu apsaimniekotāju.

2.3.3. Institucionālie aspekti ražošanas un bīstamo atkritumu apsaimniekošanā

Ražošanas atkritumi ir atkritumi, kas radušies ražošanas procesā vai būvniecībā, savukārt bīstamie atkritumi ir atkritumi, kuriem piemīt viena vai vairākas īpašības, kas padara tos bīstamus. Bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu sākotnējais radītājs vai valdītājs:

- atdala bīstamos atkritumus vai ražošanas atkritumus no citu veidu atkritumiem;
- uzglabā bīstamos atkritumus vai ražošanas atkritumus tā, lai tie neapdraudētu vidi, cilvēku dzīvību un veselību, kā arī personu mantu;

⁷ Spēku zaudējis likums, 15.panta 5.daļa. Atkritumu radītājiem, kuri atbilstoši normatīvajiem aktiem atbrīvoti no dabas resursu nodokļa maksāšanas par atsevišķu veidu atkritumu apsaimniekošanu vai kuri piedalās atsevišķu veidu atkritumu apsaimniekošanas sistēmās, ir tiesības slēgt līgumu ar komersantu, kuru izvēlēties pats atkritumu radītājs, par šķirotu sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu, par to informējot vietējo pašvaldību.

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

- nogādā bīstamos atkritumus vai ražošanas atkritumus speciāli aprīkotās bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu savākšanas vietās vai slēdz līgumu ar attiecīgo atkritumu apsaimniekotāju par bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu apsaimniekošanu, līgumā norādot attiecīgo atkritumu reģenerācijas vai apglabāšanas iekārtas;

Ražošanas atkritumu radītājs par radīto ražošanas atkritumu apsaimniekošanu var slēgt līgumu ar sadzīves atkritumu apsaimniekotāju, kuru noteiktajā kārtībā ir izraudzījusies pašvaldība vai izvēlēties to pats.

Bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu apsaimniekotājs organizē speciāli aprīkotas bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu savākšanas vietas.

Par bīstamo atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu un koordinēšanu Latvijā ir atbildīga valsts un šīs funkcijas pilda valsts SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (LVĢMC). LVĢMC uzdevums ir nodrošināt valsts bīstamo atkritumu infrastruktūras objektu apsaimniekošanu, tajā skaitā bīstamo atkritumu poligona “Zebrene” apsaimniekošanu. Bīstamo atkritumu poligons „Zebrene”, kas atrodas Dobeles novada Zebrenes pagastā, darbību uzsāka 2011.gada 17. janvārī. Šis poligons būs vienīgā bīstamo atkritumu apglabāšanas vieta Latvijā, tai skaitā azbestu saturošo (nesaistītā veidā) atkritumu apglabāšanai.

LVĢMC veic arī neliela apjoma bīstamo atkritumu izraisīto avāriju seku likvidāciju un bīstamo atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēmas (BAPUS) administrēšanu. BAPUS tiek reģistrēti bīstamo atkritumu pārvadājumi Latvijas teritorijā, un tiek uzskaitīti pārvadāto atkritumu daudzumi un veidi. Sistēmas lietotāji ir bīstamo atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi, kā arī institūcijas, kuras veic bīstamo atkritumu aprites kontroli. BAPUS sistēmas darbība nākamajā periodā var būt attiecināta arī uz citiem sektoriem (papildinot datu bāzes iespējas vai arī izstrādājot jaunu sistēmu), piemēram, būvniecības atkritumiem.

2011.gadā poligonā tika ievestas tikai 1100 t atkritumu, kas ir mazāk nekā būtu nepieciešams, lai nodrošinātu rentablu komercdarbību. Tai pat laikā radīto bīstamo atkritumu apjoms ir ievērojami lielāks un mazs apglabāšanai nodot atkritumu apjoms daļēji skaidrojams ar to, ka īstermiņa bīstamo atkritumu glabāšanas nosacījumi (uzņēmumu teritorijā) netiek ievēroti pilnā apjomā.

2.3.4. Atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā izmantotie instrumenti

Atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanai ir jābūt atbalstītai ar ekonomiskajiem instrumentiem, ar kuru palīdzību var ieviest dažādas vēlamas izmaiņas un sasniegt noteiktus mērķus. Tos var papildināt brīvprātīgas vienošanās starp dažādām pusēm, lai sasniegtu maksimāli augstus vides aizsardzības mērķus un tiem:

- jāsniedz stingrs stimuls piesārņojuma samazināšanai un resursu taupīšanai;
- jāfunkcionē tādā veidā, lai piesārņotājs maksātu par piesārņojumu un lai vides aizsardzības izmaksas tiktu iekļautas to preču cenās, kuru ražošana tiek izmantoti piesārņojošie procesi;
- šiem instrumentiem ir jānodrošina, ka resursu lietotāji maksā atbilstošas cenas par tiem.

Latvijā pielietotie instrumenti ir **maksa par atkritumu apsaimniekošanu, tarifs par atkritumu apglabāšanu, dabas resursu nodoklis**, kas ne tikai īsteno principu „piesārņotājs maksā”, bet arī stimulē ražotāju atbildības principa īstenošanu. Atsevišķi jāatzīmē arī **depozīta sistēmas piemērošana** dzērienu iepakojumam, kas Latvijā kopš 2004.gada noteikta kā brīvprātīga sistēma, bet praksē netiek atbilstoši īstenota.

Kā vēl viens instruments, kas palīdz sasniegt labākus rezultātus atkritumu apsaimniekošanā, jāmin arī MK 2010.gada 20.jūlija rīkojums "Par izlietotā papīra, noliektās biroja tehnikas un noliektoto bateriju un akumulatoru apsaimniekošanu". Rīkojums uzdod

visām ministrijām un to padotībā esošajām iestādēm nodrošināt izlietotā papīra, nolietoto elektrisko un elektronisko iekārtu un nolietoto bateriju un akumulatoru nodošanu atkārtotai lietošanai vai pārstrādei un reģenerācijai. **Valsts iestāžu iniciatīva un praktiskais piemērs**, šķirojot atkritumus un nododot tos kā otrreizējas izejvielas pārstrādei vai reģenerācijai, ir ļoti būtisks ieguldījums atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanā un dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā. Valsts iestādes praksē realizē atbildīgu pieeju atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem, šķirojot atkritumus un nododot tos pārstrādei un reģenerācijai. Nepieciešams veicināt šādas prakses ieviešanu arī pašvaldībās un pašvaldību iestādēs.

Būtisks instruments atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanā ir arī **zaļais publiskais iepirkums** un tādi brīvprātīgie instrumenti kā **vides pārvaldības** un tām līdzīgās sistēmas un **ekomarkējumu** izmantošana. Visi minētie instrumenti vērtē tādu būtisku aspektu kā preces/produkta aprites cikla analīzi, kas ietver arī atkritumu aspektus. Līdz ar to arī šos instrumentus nedrīkst ignorēt un novērtēt par zemu. Lai arī šobrīd tie nav plaši piemēroti instrumenti Latvijā, to loma nākotnē tikai pieaugs, tāpēc nākamajā plānošanas periodā tie jāņem vērā un jāveicina to intensīvāka izmantošana.

Pie politikas ieviešanas instrumentiem jāpiemin arī sodu piemērošana par pārkāpumiem atkritumu apsaimniekošanas jomā. Latvijā tas ir **administratīvais sods**, ko par pārkāpumiem, veicot vai neveicot darbības ar atkritumiem, piemēro gan fiziskajām, gan juridiskajām personām. Nākamajā plānošanas periodā (2013.-2020.gadam) nepieciešams izvērtēt šo sodu efektivitāti un samērīgumu.

2.3.4.1. Maksa par atkritumu apsaimniekošanu

Maksu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu (izņemot sadzīves atkritumu reģenerāciju) savā administratīvajā teritorijā ar lēmumu nosaka pašvaldība, un maksu veido:

1) maksa par sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu, uzglabāšanu, dalītās atkritumu savākšanas, šķirošanas un pārkraušanas infrastruktūras objektu uzturēšanu atbilstoši līgumam, kuru noslēgusi pašvaldība un atbilstoši izvēlēts atkritumu apsaimniekotājs;

2) sabiedrisko pakalpojumu regulatora apstiprinātais tarifs par sadzīves atkritumu apglabāšanu atkritumu poligonos;

3) DRN par atkritumu apglabāšanu.

Izmaksas par atkritumu kompostēšanu iekļauj vienā no šādiem maksājumiem:

1) sadzīves atkritumu apglabāšanas tarifā, ja bioloģiskos atkritumus kompostē sadzīves atkritumu poligonā;

2) maksā par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, ja bioloģiskos atkritumus kompostē vietās, kas speciāli ierīkotas bioloģisko atkritumu kompostēšanai.

Pareizi un pamatoti veidota maksa, kuras pamatā ir princips, ka atkritumu radītājam jāmaksā par faktiski radīto atkritumu apjomu (PAYT princips – *Pay-As-You-Throw*, kas izriet no ES vadlīnijām un uzstādījumiem par atkritumu apsaimniekošanu un to izdevumu segšanu), motivē iedzīvotājus šķirot atkritumus jau to rašanās avotā.

Pēc pašvaldību 2012.gadā sniegtajiem datiem sadzīves atkritumu apsaimniekošanas maksa Latvijas pašvaldībās svārstās no 2,86 LVL par m³ (bez PVN) līdz 16,16 par m³ (bez PVN).

Salīdzinājumā ar citiem māsaimniecību patēriņā izdevumiem, sadzīves atkritumu apsaimniekošana sastāda 0,7% uz vienu personu gadā Latvijā. Aprēķins veikts, pamatojoties uz to, ka māsaimniecības patēriņa izdevumi 2011.gadā, rēķinot vidēji uz vienu

mājsaimniecības locekli mēnesī, bija 188 lati, kā liecina Centrālās statistikas pārvaldes apkopotā informācija par privāto mājsaimniecību patēriņa izdevumiem 2011.gadā.

Kopīga atkritumu apsaimniekošanas maksa attiecīgi ir saistīta arī ar tarifu par sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos, kas, savukārt, nozīmē, ka šis tarifs ietekmē ekonomiski pamatotās AAR robežas. AAR robežu saglabāšanai ir nepieciešams veikt darbības pakalpojumu kopējās cenas izlīdzināšanai, kas notiek dabiski (ekonomisko pārmaiņu rezultātā), kā arī var būt ietekmējams process ar DRN palīdzību.

Maksa par bīstamo vai ražošanas atkritumu apsaimniekošanu ir atkarīga no atkritumu radītāja vai valdītāja vienošanās ar atkritumu apsaimniekotāju, kas veic attiecīgās atkritumu apsaimniekošanas darbības. Atkritumu apsaimniekošanas maksā var ietilpt maksa par bīstamo vai ražošanas atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu, uzglabāšanu, reģenerāciju vai ražošanas atkritumu apglabāšanu bīstamo atkritumu poligonā.

Maksā par bīstamo atkritumu apglabāšanu iekļauj izmaksas, kas saistītas ar bīstamo atkritumu pieņemšanu, identifikāciju, uzskaiti un reģistrāciju, iepakojšanu, apglabāšanu (turpmāk – bīstamo atkritumu apglabāšana), kā arī poligona apsaimniekošanu tā darbības laikā, slēgšanu, rekultivāciju, uzturēšanu un monitoringu 30 gadus pēc poligona slēgšanas, kā arī finansiālo vai tam līdzvērtīgu nodrošinājumu piesārņojošās darbības atļaujā noteikto prasību izpildei par poligona slēgšanu, rekultivāciju un pēc poligona slēgšanas veicamo vides monitoringu. Šī pati maksa tiek piemērota arī par ražošanas atkritumu apglabāšanu, ja tie tiek apglabāti bīstamo atkritumu poligonā.

2.3.4.2. Tarifs par sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos

Tarifu par sadzīves atkritumu apglabāšanu atkritumu poligonā nosaka Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija likumā “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoru” noteiktajā kārtībā.

Tarifā par atkritumu apglabāšanu poligonos iekļauj:

- 1) ar poligona ierīkošanu un ekspluatāciju saistītās izmaksas;
- 2) izmaksas, kas saistītas ar atkritumu sagatavošanu apglabāšanai, atkritumu slāņa regulāru pārklāšanu ar inertu pārsegumu;
- 3) izmaksas to sabiedrības izglītības pasākumu finansēšanai, kuri vērsti uz attiecīgā atkritumu apsaimniekošanas reģiona atkritumu radītāju izglītošanu atkritumu apsaimniekošanas jomā;
- 4) izmaksas, kas saistītas ar poligona apsaimniekotāja finansiālo vai citu līdzvērtīgu nodrošinājumu;
- 5) poligona slēgšanas un rekultivācijas izmaksas;
- 6) izmaksas, kas saistītas ar slēgta atkritumu poligona monitoringu vismaz 30 gadu ilgā laikposmā pēc šāda poligona slēgšanas.

Vērtējot tarifs par sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos ekonomiskos aspektus, var secināt, ka tarifa lielums saistīts arī ar apglabājamo atkritumu apjomu, kas projekcijā uz fiksētajām izmaksām samazina tarifu pie lielākiem apjomiem. Veicot turpmākā izmaiņas DRN sistēmā attiecīgi būtu apsverams jautājums par DRN likmju lieluma sasaisti ar apglabājamo atkritumu apjomu.

2.3.4.3. Dabas resursu nodokļa piemērošana atkritumu apsaimniekošanas jomā

Latvijā atkritumu apglabāšanai un atsevišķu preču realizēšanai vai izmantošanai savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai tiek piemērots dabas resursu nodoklis (turpmāk – DRN). Saskaņā ar Dabas resursu nodokļa likumu, DRN mērķis ir veicināt dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu, ierobežot vides piesārņošanu, samazināt vidi piesārņojošas produkcijas ražošanu un realizāciju, veicināt jaunu, vidi saudzējošu tehnoloģiju ieviešanu,

atbalstīt tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību, kā arī finansiāli nodrošināt vides aizsardzības pasākumus.

Atkritumu apsaimniekošanas jomā ar dabas resursu nodokli apliek:

- 1) atkritumu apglabāšanu;
- 2) videi kaitīgas preces ;
- 3) preču un izstrādājumu iepakojumu (turpmāk arī — iepakojums) un vienreiz lietojamos galda traukus un piederumus (turpmāk arī – vienreiz lietojamie trauki);
- 4) transportlīdzekļus.

DRN likmes nodokļa objektiem ir diferencētas atkarībā no konkrētās objektu grupas ietekmes uz vidi. Vienlaicīgi DRN likmes veidotas kā **motivējošs instruments** gan radītā atkritumu apjoma samazināšanai, gan arī apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanai. Ar nodokļa starpniecību tiek īstenots princips „**piesārņotājs maksā**”.

Plāna pārskata periodā nodokļa likmes par dažādām objektu grupām ir mainītas atkarībā no iepakojuma materiāla veida, videi kaitīgo preču veida vai atkritumu veida. Tā, piemēram, lai samazinātu plastmasas iepirkumu maisiņu izmantošanu, 2008.gadā tika ievērojami palielinātas nodokļa likme par plastmasas maisiņiem, ko pircēja ērtības vai reklāmas noformējuma dēļ iepakotu vai neiekototu preču vai produktu kopumam (pirkumam) pievieno tirgotājs, neatkarīgi no tā, vai par šiem maisiņiem tiek iekasēta atsevišķa samaksa. Rezultātā jau 2008.gadā plastmasas iepirkuma maisiņu patēriņš samazinājās par gandrīz 42 %. Vienlaikus, lai veicinātu videi draudzīgāku materiālu izmantošanu, tika noteikta samazināta nodokļa likme par iepakojumu no bioplastmasas un oksī-sadalāmās plastmasas.

Plāna periodā (2006.-2013.gadam) kopš 2009.gada 1.jūlija pakāpeniski tikušas paaugstinātas DRN **likmes par atkritumu apglabāšanu**, nosakot atšķirīgas nodokļa likmes atkarībā no atkritumu bīstamības un ietekmes uz vidi:

- sadzīves atkritumi;
- būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi (tai skaitā no piesārņotām vietām izrakta augsne neapstrādātā veidā);
- azbests šķiedru un putekļu veidā;
- bīstamie atkritumi;
- ražošanas atkritumi.

Visaugstākā dabas resursu nodokļa likme 25 lati par tonnu ir noteikta par bīstamo atkritumu un par azbesta šķiedru un putekļu veidā apglabāšanu.

DRN **likmes videi kaitīgām precēm** noteiktas atkarībā no preču veida un veidota, pamatojoties uz konkrēta veida atkritumu pārstrādes izmaksām, kuras vidēji ir 2-3 reizes zemākas nekā nodokļa likmes. Savukārt **iekāpījumam un vienreiz lietojamiem traukiem** nodokļa likmes, ievērojot to pašu principu, noteiktas atkarībā no materiālu veida un tā pārstrādes izmaksām. Attiecībā uz **transportlīdzekļiem** DRN likme noteikta 22 latu apmērā par transportlīdzekli. Šīs nodokļa likmes efektivitāte ir jāizvērtē nākamajā periodā, lai pieņemtu lēmumu par tās lieluma adekvātumu un stimulējošo efektu.

DRN maksā tā persona, kas pirmā Latvijas Republikas teritorijā:

- 1) realizē videi kaitīgas preces vai preces iepakojumā;
- 2) savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai izmanto videi kaitīgas preces, izņemot preces, kuras apliekamas ar nodokli, tās realizējot, vai iepakojumā iegādātas preces (arī kopā ar precī ievesto precei pievienoto primāro, sekundāro un terciāro iepakojumu), izņemot preces iepakojumā, kuras apliekamas ar nodokli, tās realizējot;
- 3) Latvijas Republikas teritorijā sabiedriskajā ēdināšanā un mazumtirdzniecībā realizē vienreiz lietojamos galda traukus un piederumus;
- 4) pirmo reizi pastāvīgi reģistrē Latvijā transportlīdzekļus.

2.3.4.4. Ražotāju atbildības sistēmas atkritumu apsaimniekošanas jomā

DRN primāri ir veidots kā motivējošs instruments vides aizsardzības veicināšanai, nevis kā ieņēmumu avots valsts un pašvaldību budžetos, tāpēc komersantiem ir iespējams saņemt atbrīvojumu no DRN maksāšanas. Nodokli par videi kaitīgām precēm, iepakojumu, vienreiz lietojamiem traukiem un transportlīdzekļiem nodokļa maksātājs nemaksā, ja tas nodrošina vides aizsardzības normatīvajos aktos noteikto atbilstošo atkritumu veidu reģenerācijas normu izpildi, kā arī izpilda vienu no šādiem nosacījumiem:

1) ir izveidojis un piemēro atbilstošo atkritumu veidu apsaimniekošanas sistēmu un noslēdzis ar Latvijas vides aizsardzības fonda administrāciju līgumu par atbilstošo atkritumu veidu apsaimniekošanas sistēmas piemērošanu;

2) ir noslēdzis ar atbilstošo atkritumu veidu apsaimniekotāju līgumu par piedalīšanos atbilstošo atkritumu veidu apsaimniekošanas sistēmā, ja apsaimniekotājs ir noslēdzis ar Latvijas vides aizsardzības fonda administrāciju atkritumu apsaimniekošanas līgumu.

Tādejādi tiek veicināta un nodrošināta ES un Latvijas normatīvajos aktos noteiktā ražotāja atbildības principa piemērošana valstī. Ražotāju atbildības sistēmu ietvaros atbrīvojums no DRN samaksas ir piešķirts 4457 komersantiem attiecībā uz iepakojumu, 866 komersantiem attiecībā uz videi kaitīgām precēm, 1180 komersantiem attiecībā uz elektriskajām un elektroniskajām iekārtām, bet 31 komersantam - attiecībā uz transportlīdzekļiem.

Vienlaikus ar dabas resursu nodokļa atbrīvojumu piešķiršanu par videi kaitīgām precēm, iepakojumu un transportlīdzekļiem tiek sekmēta atkritumu dalītā vākšana Latvijā. Nodokļa maksātājs, saņemot minēto atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa, uzņemas pienākumu zināmu apjomu tirgū novietoto videi kaitīgo preču, preču iepakojuma, vienreiz lietojamo trauku un transportlīdzekļu pēc nolietošanas savākt atpakaļ un reģenerēt. Caur šīm sistēmām tiek popularizēta atkritumu šķirošana, ieviesti arvien vairāk dalīto atkritumu pieņemšanas punkti.

2.3.5. Atkritumu apsaimniekošanas metodes

2.3.5.1. Atkritumu savākšana

Katrā atkritumu apsaimniekošanas reģionā atbilstoši attiecīgajiem reģionālajiem atkritumu apsaimniekošanas plāniem ir paredzēta atkritumu dalītās savākšanas sistēmas izveide līdz 2013. gadam. Jebkurā gadījumā, atbilstoši ES direktīvu un nacionālo tiesību aktu prasībām pašvaldībām jānodrošina, ka katrā pašvaldībā **2015.gada 1.janvārī** visiem iedzīvotājiem ir pieejams dalīta atkritumu savākšanas pakalpojums, atsevišķi savācot vismaz stiklu, papīru, metālu un plastmasas. Sadzīves atkritumu **dalītās vākšanas** nodrošināšanai visā Latvijas teritorijā ir izveidoti dalītās savākšanas punkti, kas ietver viena vai vairāku konteineru uzstādīšanu, kuros atkritumu radītāji var izmest sašķirotos papīra, kartona, stikla, plastmasas un metāla atkritumus, kā arī šķirotos atkritumu savākšanas laukumus, kuros iespējams videi drošā veidā atbrīvoties arī no citiem atkritumu veidiem, piemēram, sadzīves bīstamajiem atkritumiem, lielparīti atkritumiem u.c. atkritumu veidiem. Atkritumu savākšanu no dalītās savākšanas punktiem vai šķirotos atkritumu savākšanas laukumiem veic atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi, kas nodarbojas ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanu.

Vienlaikus darbojas arī ražotāja atbildības ietvaros izveidotās videi kaitīgo preču atkritumu, iepakojuma un nolietoto transportlīdzekļu apsaimniekošanas sistēmas, kuras uz līgumu pamata izmanto pašvaldību un pašvaldību uzņēmumu izveidotos dalītās savākšanas punktus vai šķirotos atkritumu savākšanas laukumus, vai arī veido tos savu sistēmu ietvaros.

Dalītai atkritumu vākšanai vairākos atkritumu apsaimniekošanas reģionos un pašvaldībās privātmāju iedzīvotājiem dalītai atkritumu vākšanai ir pieejams pakalpojums,

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

pielietojot ekosomas un ekokastes, ar kurām nododod noteiktu plūsmu atkritumus, mājsaimniecībai par to savākšanu nav jāmaksā.

Savāktos pārstrādei derīgos materiālus, pirms nodošanas pārstrādei/reģenerācijai nepieciešams apstrādāt šķirošanas līnijā, kur tiek veikta:

- sadzīves atkritumu piemaisījumu atdalīšana;
- pārstrādei derīgo materiālu sašķirošana pa materiālu veidiem;
- vieglās frakcijas sapsesēšana ķīpās.

2.3.5.2. Atkritumu reģenerācija un pārstrāde

Atkarībā no atkritumu reģenerācijas iekārtas jaudas, to darbībai VVD RVP izsniedz atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai. Atkritumu pārstrādi veic atkritumu apsaimniekošanas komersanti. Uz 2012.gada 1.septembri 1055 darbībām ir Valsts vides dienesta izsniegtas, spēkā esošas atļaujas atkritumu apsaimniekošanai. Tas izskaidrojams ar to, ka iepriekšējos gados vairākkārt ir mainījusies atkritumu apsaimniekošanas atļauju, izņemot A vai B kategorijas piesārņojošo darbību atļaujas, izsniegšanas sistēma un to, ka operatori bieži ir katrai atsevišķai darbībai ar atkritumiem saņēmuši atkal jaunu atsevišķu atļauju, tajā skaitā atsevišķu pārvaldāšanas atļauju katrā pašvaldībā, kur tiek veikta darbība.

Latvijā 62 operatori, kuri ir saņēmuši attiecīgās atļaujas, ir pašvaldības vai pašvaldību uzņēmumi.

2010.gadā Latvijā tika pārstrādāti 47% no savāktajiem sadzīves atkritumiem un apmēram 65% no savāktajiem bīstamajiem atkritumiem.

Ievērojama daļa sadzīves atkritumu tiek pārstrādāta, piemērojot ar kodu R12 apzīmēto atkritumu pārstrādes metodi „Atkritumu īpašību mainīšana, lai ar tiem veiktu jebkuras darbības, kas apzīmētas ar kodu R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7, R8, R9, R10 un R11”. Tas nozīmē, ka sadzīves atkritumi tiek sagatavoti turpmākajai pārstrādei vai nu Latvijā, vai arī citās valstīs. Jāņem vērā, ka Latvijā radītais daudzums ir nepietiekams, lai būtu ekonomiski pamatoti izveidot Latvijā iekārtas visu veidu atkritumu pārstrādei.

Latvijā tiek veikta papīra un kartona atkritumu pārstrāde (piemēram, SIA „Papīrfabrika Līgatne”, SIA „V.L.T.”), plastmasas atkritumu pārstrāde (piemēram, A/S „PET Baltija”, SIA „Nordic Plast”, SIA „Ādažu polimēra industrija”, SIA „Green World”) u.c.. Tā kā tirgus attīstās un mainās atkarībā no pieprasījuma un piedāvājuma, tas būtiski ietekmē atkritumu pārstrādes attīstību un virzību. Pateicoties zinātniski-tehniskajam progresam un pētnieciskajam darbam, tiek attīstītas jaunas pārstrādes tehnoloģijas.

2010.gadā tika pārstrādāti aptuveni 65% no visiem savāktajiem **bīstamajiem atkritumiem**. Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu pārstrāde notiek Latvijā, piemēram, naftas produktu atkritumu attīrīšana, dienasgaismas spuldžu pārstrāde, bet daļa bīstamo atkritumu tiek izvesti pārstrādei citās ES valstīs. Visvairāk bīstamo atkritumu tika pārstrādāti, izmantojot ar R9 kodu apzīmēto atkritumu pārstrādes veidu (Naftas produktu un eļļu attīrīšana vai naftas produktu un eļļu atkārtota izmantošana).

Pašlaik tiek izmantotas 2/3 no Latvijā pieejamās atkritumu reģenerācijas/pārstrādes jaudas. Šāda situācija saistīta ar augstākām otrreizējo izejvielu cenām ārvalstīs, salīdzinoši lielajiem izdevumiem otrreizējo izejvielu ieguvei.

Jāatzīmē, ka iepriekšējā plāna darbības periodā atkritumu pārstrādes infrastruktūras attīstībai nebija pieejams pietiekams ES Struktūrfondu atbalsts. Latvijas investīciju un attīstības aģentūras ir piešķīrusi atbalstu ieguldījumiem sīko un mazo komersantu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās. Minēto ES atbalstu ir saņēmuši 4 projekti atkritumu pārstrādes jomā:

- Būvju demontāžas atkritumu pārstrādes pakalpojumu attīstības SIA "Jaunlaicenes kokogles";
- Naftas produktu saturošā piesārņojuma noārdošo baktēriju biomasas pavairošanas tehnoloģiskās iekārtas uzstādīšana esošā bioremedācijas kompleksā;
- Ar ogļūdeņražiem un pārtikas eļļu piesārņoto šķidro atkritumu attīrīšanas tehnoloģijas ieviešana ražošanā produkta ar augstu energoietilpību iegūšanai;
- Jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešana cieto HD polietilēna un polipropilēna atkritumu pārstrādē un otrreizējo granulātu ražošanā.

2.3.5.3. Atkritumu apglabāšana un slēgto izgāztuvju rekultivācija

Latvijā darbojas 11 sadzīves atkritumu apglabāšanas poligoni, kā arī viens bīstamo atkritumu apglabāšanai poligons.

Dažādiem poligoniem ir ļoti atšķirīgi apglabāto atkritumu apjomi, kas jāņem vērā, plānojot turpmāko atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstību. Būtisks nosacījums poligona ietilpības plānošanai ir arī atkritumu blīvumam, t.i. veicot atbilstošas atkritumu sagatavošanās operācijas, poligonu darbība slaiku ir iespējams pagarināt. Papildus ir jāņem vērā tas, ka plānotās poligonu ietilpības tika aprēķinātas, pieņemot par pamatu pieaugošo apglabājamo atkritumu trendu, kas, ievērojot ekonomisko situāciju un arī darbības atkritumu apjomu samazināšanai, nav vairs pamatots.

Apglabāto atkritumu daudzuma samazinājums izskaidrojams gan ar ekonomisko krīzi – ekonomikas stagnāciju un iedzīvotāju maksātspējas ievērojamu kritumu, kā rezultātā samazinājies arī radīto atkritumu daudzums, gan ar atkritumu pārstrādes apjoma palielināšanos.

Vislielākais atkritumu apjoms ir apglabāts poligonā „Getliņi”, jo Rīgā un Rīgas AAR koncentrēta gandrīz puse Latvijas iedzīvotāju un liela daļa rūpniecības.

Katra poligona izveides pamatā ir projekta tehniski ekonomiskais pamatojums (TEP). TEP ietvaros tiek veikta konkrētā atkritumu apsaimniekošanas reģiona analīze:

- iedzīvotāju skaits un blīvums, demogrāfiskais stāvoklis, ienākumu un bezdarba līmenis;
- pirms poligona izbūves tiek noteikts „atkritumu rašanās smaguma centrs”, lai nodrošinātu optimālu atkritumu plūsmu reģionā un poligons būtu pēc iespējas pietuvināts galvenajiem atkritumu rašanās centriem;
- atspoguļoti pieņēmumi, uz ko balstās turpmākā atkritumu saimniecības attīstība;
- atkritumu rašanās prognoze vismaz nākamajiem 20 gadiem (atsevišķi paredzot apglabājamo, pārstrādājamo atkritumu daudzumus) u.c..

Tāpat tika noteikts nepieciešamo sākotnējo investīciju un piedāvāto tehnisko risinājumu ekspluatācijas izmaksu apjoms, rēķināta investīciju ietekme uz esošajiem tarifiem.

Lai plānotu projektu, tam izstrādā finanšu ekonomiskā analīzi (FEA), kas paredz finanšu avotu noteikšanu, ES fondu līdzfinansējuma apjoma aprēķinu, pašu ieguldījuma veidu (uzņēmuma līdzekļi/ilgtermiņa aizņēmums, kas saistīts ar pašvaldību galvojumu) un citus nepieciešamos parametrus.

Pieņemot lēmumu par poligona būvniecību, ir ņemts vērā ļoti plašs nosacījumu loks, lai izveidotā infrastruktūra būtu dzīvotspējīga ilgtermiņā. Kā ļoti būtiski nosacījumi ir prognozētā atkritumu plūsma un finansējuma piešķiršanas nosacījumi. Finansējuma būtiskāko daļu veido Eiropas Savienības Kohēzijas fonda finansējums un atbalsta saņēmēja līdzfinansējums, kas parasti ir ilgtermiņa kredītaizņēmums, par kuru ir izsniegts valsts vai pašvaldības galvojums. Eiropas Savienības Kohēzijas fonda finansējuma saņēmējs ir tieši atbildīgs par projekta īstenošanu un rezultātu uzturēšanu vismaz piecus gadus pēc projekta

īstenošanas. Finansējuma saņēmējs piecus gadus pēc projekta īstenošanas reizi gadā sniedz informāciju atbildīgajai iestādei (VARAM).

Finansējuma saņēmējam neizpildot nosacījumus, uz kādiem tika piešķirts finansējums, apstiprinot projekta iesniegumu, ir iespējams ES Kohēzijas fonda līdzfinansējuma likmes pārrēķins. Finansējuma saņēmējam nespējot saņemt ieņēmumus atbilstoši prognozētajam, radīsies problēmas ar ilgtermiņa (10 gadi un ilgāk) kredītaizņēmumu atmaksu, kur tālākās sekas būs valstij vai pašvaldībai, kurai kā galvotājam nāksies veikt maksājumus finansējuma saņēmēja - atkritumu poligona apsaimniekotāja vietā

Izveidojot valstī normatīvo aktu prasībām atbilstošus atkritumu apglabāšanas poligonus, tika radīti priekšnoteikumi, lai slēgtu un rekultivētu likumdošanas prasībām neatbilstošās atkritumu izgāztuves. Līdz 2011.gada beigām, piesaistot 2007. – 2013. gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas perioda finanšu līdzekļus, rekultivētas 30 sadzīves atkritumu izgāztuves ~51 ha platībā, no tām 7 izgāztuves 18,185 ha platībā 2011.gadā (6.attēls).

2.3.5.4. Atkritumu sadedzināšana

Saskaņā ar ES un Latvijas normatīvajiem aktiem atkritumu sadedzināšanu tam īpaši paredzētās atkritumu sadedzināšanas iekārtās klasificē kā R1 kodam atbilstošu atkritumu reģenerācijas veidu, ja šo iekārtu energoefektivitāte ir līdzvērtīga vai lielāka par šādu koeficientu:

1) 0,60 – iekārtām, kuras darbojas atbilstoši normatīvajiem aktiem par prasībām atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai un kuru darbībai izsniegta A vai B kategorijas piesārņojošas darbības atļauja pirms 2009.gada 1.janvāra;

2) 0,65 – iekārtām, kuru darbībai izsniegta A vai B kategorijas piesārņojošas darbības atļauja pēc 2008.gada 31.decembra.

Atkritumu sadedzināšana īpaši paredzētās iekārtās, kurās netiek sasniegta iepriekšminētā energoefektivitāte, ir uzskatāmas par atkritumu apglabāšanas iekārtām (atkritumu apglabāšanas kods D10 – apglabāšana uz sauszemes).

MK noteikumos par prasībām atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai ir noteiktas prasības atkritumu (arī bīstamo atkritumu) sadedzināšanai, kā arī atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai, un prasības un robežvērtības sadedzināšanas iekārtu dūmgāžu attīrīšanai. Saskaņā ar MK noteikumiem par kārtību, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, sadzīves atkritumu sadedzināšanas iekārtām ir nepieciešama B kategorijas atļauja.

Atkritumu līdzsadedzināšana, aizstājot ar atkritumiem degvielu, arī ir uzskatāma par atkritumu reģenerāciju. Sadzīves un bīstamo atkritumu līdzsadedzināšana 2010.gadā tika veikta 17 iekārtās, kur darbībai ir izsniegta attiecīgās kategorijas atļauja piesārņojošas darbības veikšanai. Kopumā 2010.gada šajās iekārtās tika sadedzinātas 63462 tonnas sadzīves un bīstamo atkritumu. Minēto iekārtu darbībai ir izsniegtas atļaujas atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojošām darbībām.

Jāņem vērā augstākminētie energoefektivitātes koeficienti, kas garantētu, ka Latvijā nākotnē tiktu būvētas iekārtas, kas atbilst ES direktīvu prasībām un kurās atkritumu sadedzināšanu uzskatītu nevis par atkritumu apglabāšanu, bet gan par atkritumu pārstrādi/reģenerāciju.

Ar jēdzienu „no atkritumiem iegūts kurināmais” (turpmāk – NAIK) tiek apzīmēts plašs no atkritumiem iegūtu sadedzināmu materiālu klāsts ar augstu kaloritāti, kas tiek sagatavots atbilstoši vadlīnijām, normatīvajiem aktiem vai rūpniecības uzņēmumu tehniskajām specifikācijām. NAIK var izgatavot no sadzīves atkritumu pārstrādes

pārpalikumiem, rūpniecības un tirdzniecības atkritumiem, notekūdeņu attīrīšanas dūņām, rūpnieciskiem bīstamajiem atkritumiem, biomasas atkritumiem, u.tml.

Latvijā šobrīd netiek ražots NAIK, bet, ņemot vērā to, ka visos atkritumu apsaimniekošanas reģionos ir uzstādītas vai līdz reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu darbības perioda beigām (līdz 2013.gada beigām) paredzēts uzstādīt atkritumu mehāniski – bioloģiskās pārstrādes iekārtas (šķirošanas līnijas), NAIK ražošana varētu attīstīties plāna darbības periodā. Saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem, NAIK ražošana nemaina šo materiālu statusu, t.i., tie joprojām ir atkritumi (MK noteikumi par atkritumu klasifikāciju). Tas nozīmē, ka NAIK ražošanai un pārvadāšanai ir nepieciešamas atļaujas, kas izsniegtas atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojumu vai normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu.

NAIK sadedzināšanu ietekmē arī normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu sadedzināšanai un robežvērtībām no atkritumu sadedzināšanas un līdzsadedzināšanas iekārtām.

NAIK sadedzināšanas iespējas:

- 1) kā kurināmais līdzsadedzināšanas procesā;
- 2) rūpnieciskos procesos, aizstājot degvielu.

Atbilstoši literatūras avotos norādītajam, NAIK pārsvarā ražo no sadzīves atkritumiem. Pie tam, jo sašķiroti un viendabīgāki ir NAIK ražošanā izmantojamie atkritumi, jo kvalitatīvāks NAIK tiek iegūts.

NAIK ražošanā nedrīkst izmantot šādus atkritumus:

- azbestu saturoši atkritumi;
- impregnēta koksne;
- bīstamie atkritumi;
- atkritumi ar augstu minerālvielu saturu;
- ārstniecības iestāžu atkritumi;
- radioaktīvi atkritumi;
- infekciozi atkritumi;
- atkritumi, kurus ir iespējams pārstrādāt citā, efektīvākā veidā (piemēram, iepakojums);
- stabilizēti atkritumi .

Viena no lētākajām un vislabāk attīstītajām tehnoloģijām NAIK ražošanai no sadzīves atkritumiem ir atkritumu mehāniski-bioloģiskā apstrāde (turpmāk – MBT). MBT iekārtās tiek atdalīti metāli un inertie materiāli, atdalīta atkritumu organiskā frakcija (stabilizēšanas un kompostēšanas procesiem, ar vai bez anaerobās apstrādes), un tiek iegūtas NAIK frakcijas ar augstu kaloritāti. NAIK ražošanai var tikt izmantots arī tā saucamais „sausais process”, kad sadzīves atkritumi (pēc metālu un inerto materiālu atdalīšanas) tiek žāvēti kompostēšanas procesa ietvaros. Ir novērtēts, ka ES tiek saražoti apmēram 3 miljoni tonnu NAIK, no kurām tiek sadedzināti apmēram 70%. Dažās ES valstīs ir plānots NAIK izmantot arī pirolīzes un gāzifikācijas procesos.

NAIK kvalitāte ir atkarīga no šādiem faktoriem:

- NAIK ražošanā izmantojamie atkritumi un citi komponenti;
- kaloritāte un sadegšanas efektivitāte;
- ūdens saturs;
- sēra un hlora saturs;
- emisijas;
- smagie metāli un sadedzināšanas pārpalikumi;
- fizikālās īpašības.

Galvenie nosacījumi NAIK izmantošanai:

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

- 1) Ir pieejamas iekārtas NAIK sadedzināšanai, kas nodrošina NAIK pilnīgu sadegšanu un dūmgāzu attīrīšanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajiem rādītājiem;
- 2) Saražotais NAIK atbilst sadedzināšanas iekārtu norādītajai specifikācijai;
- 3) NAIK stabilas un nepārtrauktas piegādes.

Atkritumu sadedzināšanai, tos reģenerējot, un arī kurināmā iegūšanai no atkritumiem ir ievērojama loma, lai nodrošinātu plāna 1.pielikumā noteiktos rezultātīvos rādītājus attiecībā uz bioloģiski noārdāmo atkritumu apglabājamo apjomu samazināšanu.

2.3.6. Izvērtējums par atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu

2.3.6.1. Sadzīves atkritumi

Radītais sadzīves atkritumu daudzums 2010.gadā organizācijās, kuras ir atskaitījušās LVĢMC, ir 826 tūkstoši tonnu.

2010.gadā kopējais **pārstrādāto** atkritumu apjoms saskaņā ar LVĢMC sniegto informāciju ir 647 tūkstoši tonnu. Tādejādi pārstrādāti ir 47% no savāktajiem sadzīves atkritumiem, tajā skaitā nebīstamajiem ražošanas atkritumiem.

Kopējais **pārstrādei eksportēto** sadzīves atkritumu apjoms 2010.gadā ir 332 tūkstošus tonnu. Lielāko īpatsvaru eksportēto atkritumu sastāvā veido krāsaino un melno metālu lūžņi – kopumā gandrīz 245 tūkstoši tonnu. Citas lielākās eksportēto atkritumu plūsmas ir papīra un kartona, plastmasas un stikla atkritumi. Pārstrādes jaudas uz vietas Latvijā nav pietiekamas un saimnieciski izdevīgāka ir atkritumu transportēšana pārstrādei uz ārzemēm.

Latvijā **importētais sadzīves** atkritumu apjoms 2010.gadā ir salīdzinoši neliels – kopā 27,7 tūkstoši tonnu.

Analizējot datus atkritumu klašu griezumā, var redzēt, ka tāpat kā eksporta gadījumā, tā arī importa gadījumā lielāko īpatsvaru veido papīrs, kartons, plastmasa, metāls, stikls, kas kopā sastāda 25,7 tūkstošus tonnu, jeb 92,3%.

2010.gadā Latvijā poligonos apglabāti 617 tūkstoši tonnu sadzīves atkritumu. Lielāko īpatsvaru apglabāto atkritumu apjomā sastāda „sadzīves atkritumi un tiem līdzīgi tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumu un iestāžu atkritumi, arī atsevišķi savāktie atkritumu veidi” – 95%, nākamās lielākās grupas ir „būvniecības (arī ceļu būves) un ēku nojaukšanas atkritumi” un „lauksaimniecības, dārzkopības, medniecības un zivkopības produkcijas audzēšanas, ieguves, ražošanas, pārtikas sagatavošanas un apstrādes atkritumi”, kas attiecīgi sastāda 2,2% un 1,2%.

2.3.6.2. Bīstamie atkritumi

Bīstamo atkritumu radītājam vai īpašniekam ir jānogādā bīstamos atkritumus speciāli aprīkotās bīstamo atkritumu savākšanas vietā vai jāslēdz līgums ar attiecīgo atkritumu apsaimniekotāju par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu.

Atbilstoši valsts statistikas pārskatam 3-BA “Pārskats par bīstamajiem atkritumiem”, 2010.gadā Latvijā tika radītas 55 563 tonnas bīstamo atkritumu. Savukārt, savāktas 2010.gadā tika 97722 tonnas bīstamo atkritumu. Salīdzinot datus par saražoto un savākto bīstamo atkritumu apjomu 2010.gadā, redzams, ka savākto atkritumu apjoms pārsniedz radīto bīstamo atkritumu apjomu – šī starpība rodas tāpēc, ka datus par saražoto sadzīves atkritumu apjomu neietilpst uzņēmumu, kas nesniedz statistikas atskaites, radītais atkritumu apjoms.

2010.gadā Latvijā tika pārstrādātas 54169 tonnas bīstamo atkritumu. Saskaņā ar izdotajām atļaujām A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai, kopumā Latvijā esošajās bīstamo atkritumu pārstrādes iekārtās ir iespējams pārstrādāt aptuveni 86 000 tonnu bīstamo atkritumu.

Bīstamie rūpniecības atkritumi tiek nodoti uzglabāšanai, reģenerācijai vai apglabāšanai bīstamo atkritumu apsaimniekošanas komersantiem Latvijā vai citās valstīs, vai arī uzglabāti to rašanās vietās, kas vairs nav pieļaujams, kā jau iepriekš šajā plānā norādīts.

Latvijā nav pilnībā izveidota **bīstamo atkritumu** savākšanas sistēma sadzīvē radušos bīstamo atkritumu savākšanai no iedzīvotājiem, jo iedzīvotājiem ir iespējams nodot tikai atsevišķu veidu sadzīvē radušos videi kaitīgo preču atkritumus (piemēram, baterijas, akumulatorus, EEIA).

Polihlorētos bifēnīlus (PHB) un polihlorētos terfenīlus (PHT) saturoši atkritumi galvenokārt ir bijušā PSRS ražotie kondensatori un transformatori, kas ir tikuši izmantoti tādās nozarēs kā enerģijas ražošana un pārvade, ķīmiskā un naftas ķīmijas rūpniecība, melnā metalurģija, koksnes pārstrāde, papīra un celulozes ražošana un citās nozarēs. Lielākā daļa Latvijas PHB/PHT saturošo atkritumu inventarizēti (uzskaitīti), izņemti no aprites un izvesti apglabāšanai ārpus Latvijas ANO UNDP projekta „PHB saturošu iekārtu savākšana un utilizācija videi draudzīgā veidā” ietvaros. Līdz 2009.gada 1.aprīlim tika apglabātas 595 tonnas PHB saturošu iekārtu. Tādejādi ir nodrošināta aptuveni 90% PHB/PHT saturošu iekārtu izņemšana no saimnieciskās aprites un to apglabāšana.

Pašreiz ekspluatācijā esošo PHB/PHT saturošu iekārtu svars ir 66,296 7 tonnas, bet apmēram 9,2 tonnas PHB/PHT saturošo atkritumu tiek uzglabāti atbilstoši normatīvo aktu prasībām vietās, kur tie tiek ekspluatētas PHB/PHT saturošas iekārtas.

Ārstniecības iestādēs radīto bīstamo atkritumu dalītā savākšana, iepakojšana marķēšana un uzglabāšana ir jānodrošina ārstniecības iestādēm. Ārstniecības iestādes var pašas veikt dalīti savāktu bīstamo atkritumu apstrādi. Atsevišķās ārstniecības iestādēs (lielākajās daudzprofilu slimnīcās) ir uzstādītas iekārtas atsevišķu bīstamo atkritumu apstrādei (dezinfekcijai), un apstrādātie atkritumi, kuri vairs nav bīstamie atkritumi, tiek apsaimniekoti tāpat kā sadzīves atkritumi.

Lielāko daļu ārstniecības iestādēs radīto bīstamo atkritumu apsaimnieko bīstamo atkritumu apsaimniekošanas komercsabiedrības, kuras ir specializējušās šādu atkritumu apsaimniekošanā.

2.3.6.3. Videi kaitīgo preču atkritumi

Saskaņā ar DRN likumu videi kaitīgās preces ir preces, kuru ražošanai vai izplatīšanai noteikti ierobežojumi vai kuru atkritumu apsaimniekošanai tiek noteiktas īpašas prasības, ja tās savā aprites ciklā negatīvi ietekmē vai var ietekmēt vidi, cilvēka dzīvību vai veselību, un tās saskaņā ar DRN likumu tiek apliktas ar nodokli:

- smēreļļas
- elektriskie akumulatori un galvaniskie strāvas avoti;
- visu veidu riepas;
- eļļas filtri;
- elektriskās un elektroniskās iekārtas.

EEI ražotājiem (ar šo jēdzienu saprot ne tikai šo iekārtu ražotājus, bet arī šādu iekārtu ievēdējus un izplatītājus no citām valstīm) Latvijā ir jāreģistrējas EEI ražotāju reģistrā (www.elektroregistrs.lv). EEI ražotāju reģistra turētājs ir Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija.

EEI atkritumu apsaimniekošanā tiek īstenots ražotāja atbildības princips, t.i., EEI atkritumu savākšanu, reģenerāciju un apglabāšanu nodrošina šo videi kaitīgo preču ražotājs. 2010.gadā Latvijas tirgū tika laistas aptuveni 20 000 tonnas EEI, bet savāktas 5020 tonnas EEIA. Jāatzīmē, ka ES direktīva 2002/96/EK paredz, ka ES dalībvalstīm ir jānodrošina, ka uz 1 iedzīvotāju gadā tiek savākti 4 kilogrami mājsaimniecības EEI atkritumu. 2010.gadā šis ES normatīvajā akta noteiktais mērķis netika sasniegts, uz 1 iedzīvotāju tika savākti tikai 2,1 kg EEIA, kas lielā mērā saistīts ar ekonomiskās krīzes atstāto iespaidu un sekām, jo samazinājusies iedzīvotāju pirktspēja. Rezultātā iedzīvotāji iegādājas daudz mazāk jaunas EEI, lietošanā esošās iekārtas lieto ilgāk, lieto daudz pārdomātāk un met ārā daudz retāk. Attiecīgās ES direktīvas prasības faktiski ir adresētas un izvirzāmas patērētājsabiedrībai. Ne velti jaunajā EEIA direktīvā EEIA savākšanas prasības ir noteiktas kā % attiecība pret tirgū laistajām EEI noteiktā periodā.

EEIA savākšanas sistēma ir izveidota visos atkritumu apsaimniekošanas reģionos. EEIA atkritumu tiek savākti videi kaitīgo preču atkritumu savākšanas punktos, atkritumu savākšanas laukumos vai arī metāllūžņu savākšanas punktos. 2012.gada septembrī Latvijā darbojas 203 EEIA savākšanas vietas.

Savāktās EEIA tiek nogādātas EEIA pārstrādes iekārtās. Lielākā daļa savāktā EEIA tiek pārstrādāti Latvijā, tomēr atsevišķi EEIA veidi tiek pārstrādāti citās ES valstīs (Lietuva, Vācija, Dānija).

Arī **bateriju un akumulatoru** ražotājiem ir jāreģistrējas bateriju un akumulatoru ražotāju reģistrā (www.elektroregistrs.lv). Minētā ražotāju reģistra turētājs ir Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija.

Bateriju un akumulatoru atkritumu apsaimniekošanā tiek piemērots ražotāja atbildības princips, t.i., bateriju un akumulatoru atkritumu savākšanu, reģenerāciju un apglabāšanu nodrošina šo videi kaitīgo preču ražotājs.

2010.gadā Latvijas tika savāktas 1128 tonnas bateriju un akumulatoru atkritumu. Arī bateriju un akumulatoru savākšanas sistēma ir izveidota visos atkritumu apsaimniekošanas reģionos. Pārnēsājamo bateriju savākšana pārsvarā notiek speciālās bateriju savākšanas kastītēs, kas pieejamas praktiski visos veikalos, kur tiek pārdotas baterijas, kamēr transportlīdzekļos izmantojamo bateriju un akumulatoru savākšana bieži notiek šo bateriju un akumulatoru tirdzniecības vietās vai arī transportlīdzekļu remontdarbnīcā.

Savāktās baterijas pārsvarā tiek pārstrādātas citās valstīs, jo Latvijā radītais un savāktais bateriju un akumulatoru atkritumu daudzums ir pārāk mazs, lai veidotu šeit atbilstošas pārstrādes jaudas. Svina akumulatori tiek pārstrādāti Igaunijā, bet pārnēsājamās baterijas – Beļģijā un Francijā.

Naftas produktu atkritumu (smēreļļu) un eļļas filtru apsaimniekošanā 2011.gadā Latvijā tika realizētas ap 17 000 tonnu smēreļļas, no kurām tika savākti apmēram 40%. Naftas produktu atkritumu savākšana notiek galvenokārt autotransporta līdzekļu tehniskās apkopes vietās. Savāktie naftas produktu atkritumi tiek pārstrādāti Latvijā (galvenokārt kā degviela cementa ražošanas procesos), gan ārzemēs.

2011.gadā Latvijā tika realizēti apmēram 500 000 gabali eļļas filtru, no kuriem tika savākta aptuveni ¼ daļa. Arī eļļas filtru savākšana notiek galvenokārt autotransporta līdzekļu tehniskās apkopes vietās. Savāktie eļļas filtru atkritumi tiek galvenokārt tiek pārstrādāti Latvijā.

2011.gadā Latvija tika realizētas apmēram 12 000 tonnas **riepu**, bet savākti apmēram 70% no minētā apjoma. Nolietoto riepu savākšana notiek autotransporta līdzekļu tehniskās

apkopes vietās, kā arī videi kaitīgo preču atkritumu savākšanas vietās un sadzīves atkritumu savākšanas laukumos. Nolietotās riepas daļa tiek izmantotas cementa ražošanas procesā, bet lielākā daļa tiek izvestas pārstrādei ārpus Latvijas.

2.3.6.4. Izlietotais iepakojums

Iepakojuma apsaimniekošanu Latvijā regulē Iepakojuma likums un izrietošie MK noteikumi. Iepakotājiem, kas rada vairāk kā 300 kg izlietotā iepakojuma gadā, ir jānodrošina izlietotā iepakojuma reģenerācija noteiktā apjomā. Lai izpildītu valsts noteiktās reģenerācijas normas, iepakotāji izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu var nodrošināt paši vai slēgt līgumus ar iepakojuma apsaimniekotājiem.

2012.gada vidū Latvijā darbojas četri iepakojuma apsaimniekotāji, kas noslēguši līgumu ar LVAFĀ un saņēmuši saviem līgumpartneriem atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa samaksas, un vairāki komersanti, kas individuāli nodrošina savu radīto iepakojumu atkritumu apsaimniekošanu.

2010.gadā iepakojuma apsaimniekotāji apsaimniekoja 93% no 2010.gada izlietotā iepakojuma valstī. Līdzīgs iepakojuma apsaimniekotāju pārziņā esošā iepakojuma īpatsvars ir arī iepriekšējos un turpmākajos gados.

Izlietotā iepakojuma apsaimniekošana sastāv no vairākiem posmiem, tādēļ liela nozīme ir šo dažādo posmu kontrolei.

Tiem izlietotā iepakojuma apsaimniekotājiem, kas ir noslēguši līgumus ar LVAFĀ, katru gadu LVAFĀ ir jāiesniedz auditēts gada pārskats. Tādējādi izlietotā iepakojuma plūsmas kontroles procesā piedalās arī neatkarīgi auditori. Normatīvo aktu prasība par gada pārskatu auditēšanu šobrīd attiecas tikai uz izlietotā iepakojuma apsaimniekotājiem, tomēr, lai uzlabotu kontroli, tiek izvērtēta iespēja šo prasību attiecināt arī uz pārskatiem par DRN maksātāju pašu izveidotajām izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas sistēmām.

2010. gadā Latvijā tika reģenerēti 53% no radītā izlietotā iepakojuma kopējā apjoma, kas ir par 1% mazāk nekā paredzēts Direktīvā 94/62/EK.

2010.gadā stikla, papīra/kartona un kopējie reģenerācijas apjomi par 1 līdz 2 procentpunktiem atpaliek no noteiktajiem mērķiem, kas daļēji izskaidrojams arī ar neapzinīgo komersantu rīcību, neapsaimniekojot izlietoto iepakojumu vai neatskaitoties par paveiktajām darbībām.

Kā galvenais izlietotā iepakojuma reģenerācijas veids Latvijā ir materiālu pārstrāde, jo Latvijā nav plaši attīstīta izlietotā iepakojuma reģenerācija ar enerģijas ieguvu vai izmantojot citus reģenerācijas veidus. No visiem izlietotā iepakojuma materiālu veidiem nozīmīgs īpatsvars reģenerācijai ar enerģijas ieguvu 2010.gadā bija izlietotajam koka iepakojumam.

Izlietotā iepakojuma pārstrāde Latvijā sastāda tikai aptuveni pusi no kopējā pārstrādātā apjoma. 2010.gadā Latvijā tika pārstrādāti 53%, bet pārējie 47% pārstrādātā apjoma tika izvesti pārstrādei uz citām valstīm. Latvijā ir attīstītas vairākas polimēru pārstrādes rūpnīcas. PET iepakojums tiek pārstrādāts PET pārslās AS „PET Baltija”. Izlietotais polietilēna iepakojums tiek pārstrādāts polimēru granulās arī SIA „Ādažu polietilēna industrija”, SIA „Green World” un SIA „Nordic plast”. 2012.gada rudenī Liepājā darbu uzsācis uzņēmums, kas veic cieto HD polietilēna un polipropilēna atkritumu pārstrādi un otrreizējo granulātu ražošanu.

Daļa izlietotā papīra iepakojuma tiek pārstrādāta Latvijā SIA „Papīrfabrika „Līgatne””, bet daļa tiek izvesta pārstrādei uz kaimiņvalstīm. Izlietotais metāla iepakojums līdz ar citiem metāllūžņiem tiek pārstrādāts Latvijā AS „Liepājas Metalurģis” un SIA „Tolmets”. Izlietotais koka iepakojums lielākoties tiek pārstrādāts kurināmā izejmateriālā. Latvijā nav stikla pārstrādes rūpnīcas, tāpēc izlietotais stikla iepakojums jauna stikla iepakojuma ražošanai tiek transportēts uz citām valstīm. Liela daļa no tā tiek transportēta uz Lietuvu, kurā ir vairākas

stikla iepakojuma ražotnes. Latvijā uz vietas izlietotais stikla iepakojums tiek pārstrādāts stikla smiltīs, kuras pēc tam var izmantot stikla iepakojuma ražošanā vai ceļu būvniecībā.

Jāatzīmē, ka ir izveidojusies situācija, kurā daļa izlietotā iepakojuma tiek izvesta pārstrādei, tai pat laikā Latvijas komersanti tādu pašu izejvielu savas darbības nodrošināšanai ievēd no citām valstīm.

2.3.6.5. Nolietotie transportlīdzekļi

Latvijā netiek veikta automašīnu izgatavošana vai komplektēšana. Visas automašīnas, kas piedalās ceļu satiksmē Latvijā, tiek ievestas no citām valstīm. Uz 2012.gada 1.janvāri Latvijā oficiāli reģistrēti ir 47 profesionāli jaunu /mazlietotu automašīnu ražotāju pilnvaroti dīleri un 300 - 600 komersanti, kas nodarbojas ar lietoto automašīnu ievēšanu/importēšanu.

2011.gadā bija reģistrētas aptuveni 674000 automašīnas, kas atbilst NTL likuma 3.pantā minētajiem kritērijiem (vieglie automobiļi, kuram ir 9 vai mazāk sēdvietas, kravas automobiļi ar pilnu masu līdz 3500 kg, tricikli vai kvadricikli).

Nolietotu ransportlīdzekļu norakstīšanu veic NTL apstrādes uzņēmums, kurš no īpašnieka pieņēmis konkrēto NTL. Ja īpašnieks transportlīdzekli ir izkomplektējis vai nodod apstrādes uzņēmumam atsevišķus tā agregātus, likvidācijas sertifikātu izsniedz tikai numurētam agregātam (virsbūve, kabīne, rāmis). Par NTL (numurētā agregāta) nodošanu apstrādei NTL apstrādes uzņēmums nolietotā transportlīdzekļa īpašniekam izsniedz likvidācijas sertifikātu. Apstrādes uzņēmums ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc likvidācijas sertifikāta izsniegšanas veic NTL norakstīšanu CSDD.

Attiecībā uz NTL apsaimniekošanu tiek piemērots ražotāja atbildības princips. Līdz 2012.gada 1.jūlijam LVAFABA bija noslēgusi līgumus ar 30 transportlīdzekļu būvētāju pilnvarotiem pārstāvjiem vai lietotu transportlīdzekļu tirgotājiem par atbrīvojuma no dabas resursu nodokļa samaksas par transportlīdzekļa pirmreizējo reģistrāciju Latvijā.

Valsts vides dienests uz 2012.gada 1.janvāri ir izsniedzis 158 B kategorijas atļaujas NTL apstrādei. Savukārt 107 NTL apstrādes komersantiem ir tiesības izdot transportlīdzekļu likvidācijas sertifikātus.

Kopš 2007.gada Latvijā darbojas metāllūžņu smalcināšanas iekārta, kuras jauda ir 200 000 tonnu/gadā, un kurā ir iespējams sasmalcināt arī apstrādātus NTL (apmēram 10% no smalcinātāja jaudas). Apstrādāto vai sasmalcināto NTL metālus saturošā daļa tiek nodota tālākai pārstrādei Latvijā vai citās Eiropas Savienības valstīs. Transportlīdzekļos esošās plastmasas, logu stikls un citas transportlīdzekļu daļas tiek izvestas pārstrādei ārzemēs.

2.3.6.6. Būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi

Būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi ir tādi atkritumi kā betons, ķieģeļi, flīzes, kārniņi, keramika, koks, stikls, plastmasa asfalts, darva un darvas produkti, augsne (ieskaitot augsni no piesārņotām vietām), akmeņi un gultnes padziļināšanas dūņas, izolācijas materiāli un azbestu saturoši būvmateriāli, kā arī būvmateriāli uz ģipša bāzes, u.c.

Saskaņā ar būvniecību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem, renovējot, rekonstruējot vai nojaucot būvi, ja iespējams, veic būvmateriālu pārstrādi. Visus būvgružus, kas klasificējami kā bīstamie atkritumi, apglabā atbilstoši bīstamo atkritumu apglabāšanai noteiktajām prasībām. Normatīvajos aktos par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju ir ietverti plānā minētie būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apsaimniekošanas mērķi un metodes mērķu izpildes novērtēšanai. Saskaņā ar DRN likumu, DRN likme par 1 tonnas būvniecības un būvju

nojaukšanas atkritumu apglabāšanu kopš 2009.gada ir pakāpeniski palielinājusies, 2012.gadā sasniedzot 15 latus par tonnu.

Ir samazinājusies būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apglabāšana, bet palielinājies minēto atkritumu apjoms un to pārstrādes apjoms.

Kopējais savāktais būvniecības atkritumu apjoms 2010. gadā ir 153 tūkstoši tonnas. Būvniecības atkritumu apjoms tiek savākts šķirotā veidā vai kā gabalatkritumi. 2010.gadā tika pārstrādāti apmēram 140 000 tonnu savākto būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi, bet apglabātas tika apmēram 13 000 tonnu savākto atkritumu.

Atsevišķi jārunā par azbestu saturošiem atkritumiem, kas tiek apglabāti azbesta atkritumu poligonā „Dūmiņi”. Līdz 2010.gada beigām poligonā bija apglabātas apmēram 4000 tonnas azbestu saturošo būvniecības atkritumu. Vairākos sadzīves atkritumu apsaimniekošanas poligonos arī ir paredzēta iespēja apglabāt azbestu saturošos būvniecības atkritumus. Turpmāk paredzēts, ka visi bīstamie atkritumi tiks apglabāti vienā poligonā (Zebrene).

Kopumā vērtējot būvniecības atkritumu apsaimniekošanas nozari attiecībā uz reģenerācijas mērķu sasniegšanu, var apgalvot, ka prasības ir izpildītas jau šobrīd, un turpmāk galvenā uzmanība būtu jāpievērš tieši savākšanas un pārvadāšanas posma kontrolei.

Būvniecības atkritumu ievēšana no citām Eiropas Savienības dalībvalstīm ir atļauta tikai reģenerācijas nolūkos. Latvijā netiek ievesti būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi reģenerācijai citām valstīm.

2.3.7. Atkritumu sastāva novērtējums

Novērtējot sadzīves atkritumu sastāvu, pamatā ir izmantoti dati par iedzīvotāju radīto atkritumu sastāvu, kas vidēji veido 50- 70 % no kopējā valstī savāktā atkritumu daudzuma, tā kā Latvijā nav izstrādāta atkritumu sastāva noteikšanas sistēma un nav regulāri uzkrāti dati, kas raksturotu atkritumu sastāvu, ko rada atkritumu radītāji – iedzīvotāji, komersanti, kas ražo preces vai sniedz pakalpojumus, u.c., un pakalpojumu sniedzēji. Ņemot vērā, ka liela daļa Latvijas uzņēmumu radīto atkritumu tiek izmantoti atkārtoti vai pārstrādāti attiecīgo uzņēmumu ražošanas procesos, sadzīves atkritumu poligonos pamatā tiek apglabāti iedzīvotāju radītie sadzīves atkritumi.

Laikā no 1998. gada līdz 2008. gadam ir veikti vairāki atkritumu sastāva pētījumi, kuros ir analizēts iedzīvotāju radīto sadzīves atkritumu sastāvs, kura sadalījumā ir ietverti sekojoši atkritumu veidi – papīrs un kartons, bioloģiski sadalāmie atkritumi, kas aptver pārtikas atkritumus un zaļos atkritumus, plastmasa, metāls, stikls un citi - pārējie atkritumu veidi, kuri neietilpst šajās kategorijās.

Sadzīves atkritumu sastāva novērtēšana sadzīves atkritumu poligonos sniedz precīzu ainu par poligonos nonākošo atkritumu sastāvu un ļauj izdarīt secinājumus par pārstrādājamiem atkritumiem, tāpēc izvērtējams, vai nākošajā plānošanas periodā šādu novērtēšana nav uzliekama par pienākumu katram poligonam.

2.3.8. Atkritumu ievēšana un izvešana

Atkritumu ievēšana un izvešana Latvijā notiek atbilstoši Konvencijai par kontroli pār kaitīgo atkritumu robežšķērsojošo transportēšanu un to aizvākšanu (turpmāk – Bāzeles konvencija), Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 14.jūnija regulai Nr.1013/2006 par atkritumu sūtījumiem (turpmāk - regula Nr.1013/2006), kā arī Atkritumu apsaimniekošanas likumam.

Atkritumus, kuru sagatavošana atkārtotai izmantošanai, atkārtota izmantošana, reģenerācija vai apglabāšana Latvijā nav iespējama ekonomisku vai tehnisku apsvērumu dēļ,

attiecīgo darbību veikšanai var izvest uz citām valstīm atbilstoši Bāzeles konvencijai un regulai Nr.1013/2006.

Latvijas teritorijā **aizliegts ievest atkritumus apglabāšanai, arī sadedzināšanai**, ja minētā darbība ir klasificējama kā atkritumu apglabāšana, vai arī ilgstošai uzglabāšanai. Atkritumus reģenerācijai vai sadedzināšanai, ja sadedzināšana klasificējama kā atkritumu reģenerācija, ir atļauts ievest tikai tādā gadījumā, ja valsts teritorijā darbojas atkritumu reģenerācijas iekārtas, kurām ir atbilstoša jauda un kuru īpašnieks ir saņēmis atļauju attiecīgo atkritumu reģenerācijai, un atkritumu ieviešanas rezultātā netiek apdraudēta atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna vai reģionālajos plānos noteiktā Latvijas teritorijā radīto atkritumu apstrāde un reģenerācija.

Lielākās no Latvijas izvesto sadzīves atkritumu plūsmas ir metāli, papīrs un kartons, plastmasas, kas tiek izvestas reģenerācijai un pārstrādei citās valstīs. Latvijā ievesto sadzīves atkritumu apjoms ir salīdzinoši neliels, pārsvarā Latvijā tiek ievesti papīra, stikla un plastmasas atkritumi pārstrādei.

Arī attiecībā uz bīstamo atkritumu ieviešanu un izvešanu jākonstatē, ka no Latvijas izvesto bīstamo atkritumu apjoms ievērojami pārsniedz Latvijā ievesto bīstamo atkritumu daudzumu tāpēc, ka Latvijā nav iekārtu visu veidu bīstamo atkritumu reģenerācijai vai apglabāšanai. Savukārt ievesti Latvijā tiek tikai tādi atkritumu veidi, kurus Latvijā ir iespējams pārstrādāt, piemēram, dienasgaismas spuldzes, infekciozi ārstniecības atkritumi, piesārņota augsne.

2.3.9. Prognozes par atkritumu apsaimniekošanas plānā ietvertu atkritumu plūsmu attīstību plāna darbības laikā

Plāna projektā ir ietvertas prognozes par atkritumu apsaimniekošanas plānā ietvertu atkritumu plūsmu attīstību plāna darbības laikā. Ir ietvertas prognozes par šādu atkritumu plūsmu attīstību:

- 1) sadzīves atkritumi;
- 2) izlietotais iepakojums;
- 3) elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi;
- 4) bateriju un akumulatoru atkritumi;
- 5) smēreļļu atkritumi;
- 6) eļļas filtru atkritumi;
- 7) nolietotās autoriepas;
- 8) būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi;
- 9) bīstamie atkritumi;
- 10) NTL.

2.3.10. Plānotās atkritumu apsaimniekošanas metodes:

2.3.10.1. Atkritumu savākšana un šķirošana

Plāna darbības laikā līdz 2014.gada 31.decembrim, katrā pašvaldībā jānodrošina dalītās savākšanas iespējas sadzīves atkritumos esošajam papīram (arī kartonam), plastmasai, stiklam un metālam. Minētās savākšanas iespējas nodrošinās pašvaldības sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotājiem, kas veic sadzīves atkritumu apsaimniekošanu attiecīgo pašvaldību administratīvajās teritorijās. Šīs atbildības īstenošanai būs pievērsta īpaša uzmanība.

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Ņemot vērā noteiktos mērķus elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanai, laika posmā līdz 2020.gadam EEIA dalītā vākšana tiks palielināta no 25% no gadā tirgū laistā elektrisko un elektronisko iekārtu apjoma līdz 65% 2020.gadā. Tāpat tiks veicināti dalītā vākšana izlietotajam iepakojumam, baterijām un akumulatoriem.

Atkritumu dalītās savākšanas pakalpojums tiks nodrošināts visiem atkritumu radītājiem, izmantojot visas iespējamās atkritumu savākšanas metodes:

- atkritumu dalītās vākšanas attīstība, it īpaši nodrošinot metāla, plastmasas, stikla un papīra dalīto savākšanu;
- atkritumu savākšana un izvešana pēc pieprasījuma;
- atkritumu savākšanas pakalpojumu uzlabošana vasaras mītnēs un vasarnīcās;
- atkritumu savākšanas uzlabošana piekrastē, gar iekšzemes ūdeņiem un atpūtas vietās.

2.3.10.2. Atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai, reģenerācija un pārstrāde

Atkritumu sagatavošanai atkārtotai izmantošanai, reģenerācijai un pārstrādei izmantojamās metodes ir noteiktas Ministru kabineta noteikumos par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem.

Plāna darbības laikā no valsts puses tiks atbalstīta:

- atkritumu sagatavošanai atkārtotai izmantošanai, ja turpmākā atkārtotā izmantošana būs zināma;
- atkritumu sagatavošana pārstrādei vai reģenerācijai;
- esošo atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas uzņēmumu jaudu palielināšana;
- atkritumu pārstrādi vai reģenerāciju atbalstošās infrastruktūras veidošana (loģistika);
- jaunu atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas uzņēmumu izveide, ja tas ir tehniski un ekonomiski pamatoti.

Netiks atbalstīti tādi atkritumu pārstrādes veidi, kas saistīti ar atkritumu uzglabāšanu pirms citu pārstrādes un reģenerācijas darbību veikšanas, ja nebūs pietiekamu apliecinājumu tam, ka minētā pārstrāde un reģenerācija tiešām notiks.

Prioritārās pārstrādājamo atkritumu plūsmas:

- 1) sadzīves atkritumos esošais papīrs, metāls, stikls un plastmasa;
- 2) bioloģiski noārdāmie atkritumi un pārtikas atkritumi;
- 3) būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumi;
- 4) elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi;
- 5) izlietotais iepakojums;
- 6) nolietoti transportlīdzekļi.

2.3.10.3. Atkritumu sadedzināšana

Atkritumu sadedzināšanu tam īpaši paredzētās atkritumu sadedzināšanas iekārtās klasificē kā R1 kodam atbilstošu atkritumu reģenerācijas veidu, ja šo iekārtu energoefektivitāte ir atbilstoša normatīvo aktu prasībām. Arī atkritumu līdzsadedzināšana, aizstājot ar atkritumiem degvielu, arī ir uzskatāma par atkritumu reģenerāciju.

Savukārt atkritumu sadedzināšana īpaši paredzētās iekārtās, kurās netiek sasniegta iepriekšminētā energoefektivitāte, ir uzskatāmas par atkritumu apglabāšanas iekārtām un **netiks atbalstīta** arī nākošajā plānošanas periodā.

Atkritumu sadedzināšanai, tos reģenerējot, un arī kurināmā iegūšanai no atkritumiem ir ievērojama loma, lai nodrošinātu plāna 1.pielikumā noteiktos rezultātīvos rādītājus attiecībā uz bioloģiski noārdāmo atkritumu apglabājamo apjomu samazināšanu. Tāpat minētie atkritumu reģenerācijas viedi ir nozīmīgi arī izlietotā iepakojuma rezultātīvo rādītāju sasniegšanā, kā arī nolietotu transportlīdzekļu un EEIA rezultātīvo rādītāju sasniegšanā.

Sadzīves atkritumu sadedzināšanas iekārtas būtu jāizmanto apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu apjoma samazināšanai. Pārējo direktīvās noteikto mērķu izpildē sadedzināšanas izmantošana ir ierobežota, ja tā neatbilst energoefektivitātes kritērijiem.

Atkritumu gazifikācija un pirolīze, kā atkritumu reģenerācijas metodes vēl nav pietiekami labi izpētītas, līdz ar to šādu reģenerācijas metožu izmantošana nākamajā plānošanas periodā ir pieļaujama tad, ja minētās darbības atbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām un tajās radītie atkritumu reģenerācijas produktu turpmākā izmantošana ir zināma un tā atbilst normatīvo aktu prasībām (robežvērtības pirolīzes eļļas sadedzināšanai, gazifikācijas produktu atbilstība tehniskajām prasībām, kas noteiktas iekārtām, kur tos pārstrādās).

Ņemot vērā to, ka visos atkritumu apsaimniekošanas reģionos ir uzstādītas vai līdz reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu darbības perioda beigām (līdz 2013.gada beigām) paredzēts uzstādīt atkritumu mehāniski – bioloģiskās pārstrādes iekārtas (šķirošanas līnijas), NAIK ražošana varētu attīstīties plāna darbības periodā.

NAIK tirgu ietekmē direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem, it īpaši šīs direktīvas prasība samazināt poligonos apglabājamo bioloģiski noārdāmo sadzīves atkritumu apjomus. Tas nozīmē, ka ir jāievieš vai nu atkritumu šķirošana to rašanās vietās, vai arī atkritumi jānovirza uz cita veida apstrādes iekārtām, piemēram, atkritumu sadedzināšana, atkritumu kompostēšana. NAIK ražošanā ir iespējams izmantot atkritumu šķirošanas vai pārstrādes procesu pārpalikumus, tāpēc NAIK ražošana nodrošina zināmu elastību atkritumu apsaimniekošanas sistēmai.

2.3.10.4. Atkritumu apglabāšana un rekultivēto izgāztuvju izmantošanas ierobežojumi

Atkritumu apglabāšanai izmantojamās metodes ir noteiktas Ministru kabineta noteikumos par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem.

Lai nodrošinātu bīstamo atkritumu apglabāšanu videi un cilvēka dzīvībai un veselībai drošā veidā, netiks pieļauta bīstamo atkritumu uzglabāšana to rašanās vietās, ja šādas uzglabāšanas laiks pārsniedz 1 gadu pirms atkritumu galīgās apglabāšanas un 3 gadus pirms atkritumu galīgās pārstrādes. Plāna darbības periodā **nav paredzēta jaunu atkritumu poligonu būvniecība**, bet uzcelto poligonu paplašināšana līdz to projektētajai jaudai, ņemot vērā ekonomisko pamatojumu un lietderību. Minētā pasākuma izmaksas tiks segtas no atkritumu poligonu apsaimniekojošo komersantu līdzekļiem.

Biogāzes ieguve **rekultivētās izgāztuvēs**:

➤ pieļaujama tikai III kategorijas izgāztuvēs, kurās ir ierīkota poligona gāzes savākšanas sistēma un ir veikts pētījums par to, ka poligona gāzes apjoms ir tāds, ka tās ieguve ir ekonomiski pamatota;

➤ nav atbalstāma no ES struktūrfondu līdzekļiem, jo tie ir tikuši ieguldīti izgāztuves rekultivācijā.

Rekultivēto atkritumu izgāztuvju pārrakšana atkritumos esošo izejvielu (melno un krāsaino metālu lūžņi, u.c.) ieguvei:

- netiks atbalstīta no ES struktūrfondu, tā kā minētās darbības veicējs gūst labumu/peļņu, realizējot pārrakšanas procesā iegūtos atkritumus;

- ja tiek pārrakta atkritumu izgāztuve, kas ir finansēta par ES līdzekļiem, minētās izgāztuves rekultivācijas projekta iesniedzējs atlīdzina projekta realizācijai piešķirtos ES līdzekļus.

Rekultivētu izgāztuvju pārrakšana pieļaujama tikai tādā gadījumā, ja pēc pārrakšanas pārpalikušie atkritumi tiek nogādāti atkritumu poligonā un pārrakšanas darbību veicējs sedz šo atkritumu apglabāšanas izmaksas un nodrošina izgāztuves rekultivāciju atbilstoši

normatīvo aktu prasībām. Diskutējams ir vēl viens izvirzāmais nosacījums rekultivēto izgāztuvju pārrakšanai - atkritumos visu esošo izejvielu (melno un krāsaino metālu lūžņi, u.c.) ieguvei nevis tikai vienam veidam.

2.3.10.5. Depozīta sistēmas piemērošana iepakojumam

Latvijā kopš 2004.gada noteikta depozīta sistēmas piemērošana atkārtoti lietojamam dzērienu iepakojumam. Sistēmas adekvātas piemērošanas gadījumā tiek ievērojami samazināts radīto atkritumu apjoms, jo attiecīgais iepakojums tiek lietots vairākkārt un tiek samazināts iepakojuma patēriņš un resursu patēriņš jauna iepakojuma ražošanai. Sistēmas piemērošana noteikta kā brīvprātīga sistēma, kas, bet praksē netiek atbilstoši īstenota.

Piemērojot depozīta sistēmu vienreiz lietojamam iepakojumam, tiek veicināta un nodrošināta dabas resursu taupīšana, novirzot pārstrādei kā otrreizējās izejvielas plastmasas, stikla un metāla dzērienu iepakojumus un samazinot apglabājamo atkritumu apjomu, kā arī samazinot līdz minimumam mežu, ūdenstilpju apkārtnes un ceļmalu piesārņošanu ar dzērienu iepakojumu.

Plāna darbības periodā ir nepieciešams nodrošināt gala lēmuma pieņemšanu saistībā ar depozīta sistēmas ieviešanu Latvijā, tai skaitā nepieciešamības gadījumā precizējot ieviešanas termiņus.

2.3.11. Atkritumu veidi un daudzumi ieviešanai un izvešanai

Latvijas teritorijā aizliegts ievest atkritumus apglabāšanai, arī sadedzināšanai, ja minētā darbība ir klasificējama kā atkritumu apglabāšana, vai ilgstošai uzglabāšanai.

Atkritumus reģenerācijai vai sadedzināšanai, ja sadedzināšana klasificējama kā atkritumu reģenerācija, ir atļauts ievest tikai tādā gadījumā, ja valsts teritorijā darbojas atkritumu reģenerācijas iekārtas, kurām ir atbilstoša jauda un kuru īpašnieks ir saņēmis atļauju attiecīgo atkritumu reģenerācijai, un atkritumu ieviešanas rezultātā netiek apdraudēta atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna vai reģionālajos plānos noteiktā Latvijas teritorijā radīto atkritumu apstrāde un reģenerācija.

Atkritumus, kuru sagatavošana atkārtotai izmantošanai, atkārtota izmantošana, reģenerācija vai apglabāšana Latvijā nav iespējama ekonomisku vai tehnisku apsvērumu dēļ, attiecīgo darbību veikšanai var izvest uz citām valstīm atbilstoši 1989.gada 22.marta Bāzeles konvencijai par kontroli pār kaitīgo atkritumu robežšķērsojošo transportēšanu un to aizvākšanu un regulai Nr. [1013/2006](#).

2.3.12. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi

Attiecībā uz sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumiem plāna projekts paredz, ka tiks izvērtēta iespēja veikt valsts koordinētus vides komunikācijas pasākumus, piemēram, atbalstot atkritumu apsaimniekošanas aktualitāšu atspoguļošanu plašsaziņas līdzekļos, izdodot informatīvos materiālos, atbalstot vides izglītības pasākumus atkritumu apsaimniekošanas jomā. Īpaša uzmanība tiks pievērsta iedzīvotāju regulārai informēšanai par aktualitātēm atkritumu apsaimniekošanas jautājumos, kā arī tam, kā pašvaldības īsteno savu pienākumu šajā jautājumā. VARAM vērtēs iespējas izstrādāt vadlīnijas pašvaldībām, kā optimāli veikt sabiedrības izglītošanu un informēšanu atkritumu apsaimniekošanas jautājumos.

2.3.13. Plānotās likumdošanas iniciatīvas:

2.tabula. Plānotās likumdošanas iniciatīvas

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā institūcija
Atkritumu apsaimniekošanas sistēma	Noteikt normatīvajos aktos, ka atkritumu apsaimniekošanas reģionālo plānu izstrādi veic attiecīgā AAR pašvaldības, ja nepieciešams	2013.	VARAM, LPS, pašvaldības
	Nodrošināt diskusiju, vai ir nepieciešams ieviest nodevu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, ņemot vērā, ka par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu īstenojums princips – maksa jāveic par faktisko savākto atkritumu daudzumu	2013.	VARAM, LPS, pašvaldības
	Izstrādāt metodiku atkritumu sastāva noteikšanai un noteikt, ka poligonu apsaimniekotājiem jāveic regulāri atkritumu sastāva novērtēšana	2013.-2014.	VARAM
	Ieviest būvniecības atkritumu pārvaldīšanai stingrās uzskaites sistēmu	2013.-2014.	VARAM
Atkritumu rašanās novēršana	Ietvert Ministru kabineta rīkojuma projektā par prioritāriem zinātnes virzieniem fundamentālo un lietišķo pētījumu finansēšanai pētījumus attiecībā uz inovatīvām ražošanas tehnoloģijām, kuru mērķis ir panākt, ka preču un produktu ražošanā pēc iespējas mazāk tiek izmantoti dabas resursi un tos aizstāj ar atkārtoti izmantojamām izejvielām;	2013.	IZM, VARAM
Atkritumu dalītā vākšana	Normatīvajos aktos noteikt atkritumu apsaimniekošanas komersantu pienākumu informēt atkritumu radītājus par tiem pieejamām atkritumu dalītās vākšanas iespējām (internets, informatīvie materiāli)	2013.	VARAM, pašvaldības
	Izvērtēt nepieciešamos grozījumus normatīvajos aktos, lai noteiktu, ka pašvaldības ir atbildīgas par dalītās savākšanas mērķu sasniegšanu	2013.-2014.	VARAM, LPS, pašvaldības
	Izvērtēt, vai nosakāmi administratīvie sodi, ja nav sasniegti atkritumu dalītās savākšanas mērķi	2014.	VARAM
	Normatīvajos aktos paredzēt administratīvos sodus par to, ka netiek šķiroti atkritumi	2014.-2015.	VARAM

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā institūcija
Atkritumu sagatavošana reģenerācijai, atkritumu reģenerācija un pārstrāde	Noteikt kvalitātes kritērijus kompostam/digestātam, lai to varētu izmantot citur tautsaimniecībā (lauksaimniecība, būvniecība, mežsaimniecība, ceļu būve, u.tml.)	2013.-2015.	VARAM, ZM
	Noteikt stingrākus kritērijus DRN piemērošanai par atkritumu apglabāšanu (piemēram, bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanai);	2013.-2015.	VARAM, EM
	Izvērtēt nepieciešamību paplašināt ražotāju atbildības sistēmas piemērošanu (piemēram, preses izdevumiem un reklāmām), piemērojot tiem DRN	2015.	VARAM
	Palielināt DRN videi kaitīgām precēm, iepakojumam, nolietotiem transportlīdzekļiem	2013.-2015.	VARAM
	Ieviest depozīta sistēmu iepakojumam	2014.-2015.	VARAM
Atkritumu apglabāšana	Normatīvajos aktos noteikt aizliegumu apglabāt bioloģiski noārdāmos atkritumus poligonos;	2013.-2014.	VARAM
	Normatīvajos aktos noteikt, ka poligону apsaimniekotājiem ir jāveic regulāri apglabājamo atkritumu sastāva pētījumi	2013.	VARAM
	Pakāpeniski palielināt DRN par atkritumu apglabāšanu poligonos	2013.-2015.	VARAM
	Izvērtēt iespējas noteikt izliegumus/ierobežojumus apglabāt tādus atkritumus, kuriem pastāv pārstrādes iespējas	2013.-2015.	VARAM

2.3.14. Pārskats par atkritumu apsaimniekošanas sistēmas valsts finansējumu un par plāna realizācijai veicamajiem pasākumiem

Plāna projektā ir sniegts pārskats par atkritumu apsaimniekošanas sistēmas valsts finansējumu un ES fondu ietekmi uz atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstību.

Plāna projektā minētie pasākumi tiks finansēti:

- 1) 2007. –2013. gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas perioda ietvaros
- 2) 2014. –2020. gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas perioda ietvaros⁸.

⁸ Atbilstoši Nacionālā attīstības plāna finansējuma prioritātēm, kuras uz plāna izstrādes brīdi nav apstiprinātas

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

3.tabula.Plāna realizācijai veicamie pasākumi

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
Atkritumu apsaimniekošanas sistēma	Kontrolēt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu atbilstību normatīvo aktu prasībām	Visā plāna darbības laikā	VVD	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Nodrošināt, ka kvalitatīvi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi ir pieejami visiem iedzīvotājiem	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Komersantu līdzekļi
	Pilnveidot un nodrošināt kvalitatīvu atkritumu statistikas vākšanu un apkopošanu	Visā plāna darbības laikā	LVGMC, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
Atkritumu rašanās novēršana				
	Novērtēt bioloģisko noārdāmo atkritumu izmantošanas potenciālu, kas izmantojams enerģijas ražošanai	2015.	VARAM, EM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Izmantojot dažādu pieejamo finanšu instrumentu finansējumu, atbalstīt programma „zaļās” ražošanas sekmēšanu, piemēram: - Tehnoloģiju inkubatora izveide, kurā „zaļajiem” komersantiem būs pieejams atbalsts pirms-inkubācijas un inkubācijas pakalpojumiem, lai novērtētu biznesa potenciālu un izstrādātu biznesa plānu, palielinātu jaundibināto komersantu dzīvotspēju - atklāts projektu konkurss, kura ietvaros komersantiem būs pieejams atbalsts iekārtu iegādei, lai ieviestu ražošanā jaunus, videi draudzīgus produktus un risinājumus un	2013.-2016.	EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
	palielinātu „zaļo” komersantu konkurētspēju Latvijā.			
	Sadarboties ar augstākās izglītības iestādēm, veicinot pētījumus par atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem un par resursu atguvi no atkritumiem.	Visā plāna darbības laikā	VARAM, IZM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Pēc iespējas piedalīties Eiropas Savienības mēroga pasākumos par atkritumu rašanās novēršanas un atkritumos esošo resursu atguvi.	Visā plāna darbības laikā	VARAM, EM, komercsabiedrības (ražošana, atkritumu apsaimniekošana, nevalstiskās organizācijas, profesionālās asociācijas)	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Komersantu līdzekļi
	Nodibināt balvu par atraktīvāku, augstākas pievienotas vērtības produktu izgatavošanu no atkritumos esošiem materiāliem, lai stimulētu atkritumu izmantošanu dažādu jaunu produktu attīstībā, t.sk., vides objektos.	2014.	EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Veicināt videi draudzīgu izejvielu izmantošanu ražošanā, kā arī veicināt resursu taupīšanu, iniciēt pasākumus, kas popularizē videi draudzīgās bioloģiskās lauksaimniecības attīstību;	Visā plāna darbības laikā	EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Atbalstīt ilgtspējīgu ražošanas metožu ieviešanu, kas veicina atkritumu rašanās novēršanu	Visā plāna darbības laikā	EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Veicināt pārtikas produktu atlikumu racionālu izmantošanu – piemēram, iespējas tos nodot dzīvnieku barošanai u.c.	Visā plāna darbības laikā	ZM, VARAM,	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
	Nodrošināt iespējas vākt no iedzīvotājiem un tekstilapstrādes uzņēmumiem ražošanas atlikumus un nevajadzīgās tekstila preces, nododot tās pārstrādei vai atkārtotai izmantošanai.	Visā plāna darbības laikā	Atkritumu apsaimniekošanas komersanti, pašvaldības, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Komersantu līdzekļi
	Izvērtēt iespēju atbalsēt no ES struktūrfondi komersantus (it īpaši MVU), kuri veic atkritumos izmestu produktu vai lietotu produktu atkārtotu izmantošanu vai labošanu	Visā plāna darbības laikā	EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Izdot rīkojumus par izlietotā papīra, nolietoto elektrisko un elektronisko iekārtu un nolietoto bateriju un akumulatoru apsaimniekošanu pašvaldību iestādēs	2013.	Pašvaldības	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Izglītēt atkritumu radītājus, aicinot izvēlēties videi draudzīgākus produktus, samazināt lieku preču iegādi un patēriņu, atbrīvoties no atkritumiem atbilstoši normatīvo aktu prasībām.	Visā plāna darbības laikā	VARAM, LVAF	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Nodrošināt iespējas otrreizējo izejvielu „biržai”- viena uzņēmuma atkritumi vai blakusprodukti ir otra uzņēmuma izejviela.	Visā plāna darbības laikā	Komersanti	Komersantu līdzekļi

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
	Atbalstīt atkritumu rašanās novēršanas pasākumus ārstniecības iestādēs (slimnīcas, doktorāti, veselības centri, rehabilitācijas centri) ⁹	2014.	VM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Veicināt eko-dizaina jautājumu iekļaušanu specializētajās augstākās izglītības iestāžu, kā arī profesionālo izglītības iestāžu mācību programmās.	2014.	IZM, EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
	Atbalstīt tādu ražošanas tehnoloģiju izstrādi un ieviešanu, kas ražotu mazāku atkritumu daudzumu radošas preces, kā arī racionalizācijas priekšlikumu izstrādi ražošanas atkritumu otrreizējai izmantošanai un to pārstrādei	Visā plāna darbības laikā	EM, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros
Atkritumu dalītā vākšana	Palielināt sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu pieejamību.	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, atkritumu apsaimniekošanas komersanti	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi
	Informēt un izglītēt sabiedrību par atkritumu dalīto vākšanu	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, Atkritumu apsaimniekošanas komersanti, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi
	Konsultēties ar profesionālajām asociācijām un citām interešu grupām par iespējām palielināt atkritumu dalīto vākšanu un attīstīt jaunas iespējas	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros,
	Nodrošināt atkritumu dalītās savākšanas vietu izveidi, paredzot iespēju nodot lietotas preces to atkārtotai izmantošanai vai sagatavošanai	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, Atkritumu apsaimniekošanas komersanti, VARAM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi

⁹ Veselības ministrijas priekšlikums (2012.05.04. vēstule Nr. 2.18-1e/6147)

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
	atkārtotai izmantošanai Nodrošināt informācijas pieejamību mājāsaimniecībām un citām interešu grupām par atkritumu dalītās vākšanas vietu izvietojumu un iespējām nodot atkritumus šajās savākšanas vietās	Visā plāna darbības laikā	Pašvaldības, Atkritumu apsaimniekošanas komersanti	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi
Atkritumu sagatavošana reģenerācijai, atkritumu reģenerācija un pārstrāde	Piedalīties ES vai citās starptautiskās darba grupās un forumos par bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanu	Visā plāna darbības laikā	Atkritumu apsaimniekošanas komersanti, VARAM, ZM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi
	Izmantot un izplatīt pilotprojektos iegūto pieredzi un materiālus par bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanu	Visā plāna darbības laikā	Atkritumu apsaimniekošanas komersanti, nevalstiskās organizācijas	
	Atbalstīt ieguldījumus: <ul style="list-style-type: none"> • atkritumu sagatavošanai atkārtotai izmantošanai • atkritumu sagatavošanai pārstrādei vai reģenerācijai • esošo atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas uzņēmumu jaudu palielināšanā • atkritumu pārstrādi vai reģenerāciju atbalstošās infrastruktūras veidošanā (loģistika) • jaunu atkritumu pārstrādes vai reģenerācijas uzņēmumu izveidē, ja tas ir tehniski un ekonomiski pamatoti. 	Visā plāna darbības laikā	VARAM, EM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi; ES fondu projektu finansējums

Plāna darbības joma	Veicamais pasākums	Termiņš	Atbildīgā iestāde/ organizācija/ privātpersonas	Finansējuma avots
	Izvērtēt NAIK ražošanas un turpmākās izmantošanas iespējas	2013.-2015.	VARAM, EM	Piešķirtā budžeta līdzekļu ietvaros, Atkritumu apsaimniekošanas komersantu līdzekļi

2.3.15. Stratēģija apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu apjomu samazināšanai

Saskaņā ar Direktīvu Nr.1999/31/EK par atkritumu poligoniem (turpmāk – Direktīva 1999/31/EK), par bioloģiski noārdāmiem atkritumiem uzskata atkritumus, kuru bioloģiskā noārdīšanās var notikt gan aerobos, gan anaerobos apstākļos, piemēram, pārtikas atkritumi, parku un dārzu atkritumi, papīrs un kartons.

Saskaņā ar Direktīvu 1999/31/EK, “sadzīves atkritumi” nozīmē mājturības atkritumus vai jebkurus citus atkritumus, kas pēc to īpašībām vai sastāva ir līdzīgi sadzīves atkritumiem.

Saskaņā ar Direktīvas 1991/31/EK 5.panta 1.punktu, dalībvalstīm ir jāizveido nacionāla līmeņa stratēģija, lai samazinātu tos bioloģiski noārdāmu atkritumu daudzumus, kuri tiek apglabāti poligonos. Stratēģijai ir jāsaturs pasākumi, lai sasniegtu direktīvā noteiktos mērķus, it īpaši, izmantojot atkritumu pārstrādi, kompostēšanu, biogāzes ieguvu vai materiālu/enerģijas reģenerāciju.

Dalībvalstis, kuras 1995.gadā vai pēdējā gadā pirms 1995.gada, par kuru ir atbilstoši standartizēti EUROSTAT dati, vairāk nekā 80% no savāktajiem sadzīves atkritumiem ir apglabājušas poligonos, var atlikt šo mērķu sasniegšanu uz laika posmu, kas nav garāks par 4 gadiem. Dalībvalstis, kuras ir paredzējušas izmantot šo nosacījumu, par to informē EK.

Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam, bioloģiskie atkritumi ir bioloģiski noārdāmi dārzu vai parku atkritumi, māsaimniecību, restorānu, sabiedriskās ēdināšanas iestāžu un mazumtirdzniecības telpu pārtikas un virtuves atkritumi un citi tiem pielīdzināmi pārtikas ražošanas atkritumi. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā un reģionālajos plānos paredz pasākumus, kas veicina no bioloģiskajiem atkritumiem ražotu videi nekaitīgu materiālu izmantošanu, bioloģisko atkritumu atsevišķu savākšanu to reģenerācijai, kompostēšanai un pārstrādei, kā arī pasākumus bioloģisko atkritumu apstrādei. Bioloģiskos atkritumus kompostē sadzīves atkritumu poligonos vai vietās, kuras speciāli ierīkotas bioloģisko atkritumu kompostēšanai.

2.3.16. Atkritumu rašanās novēršanas valsts programma

Plāna projektā ir iekļauta atkritumu rašanās novēršanas valsts programma, kurai ir šādi mērķi:

Atkritumu rašanās novēršanas programmai ir šādi mērķi:

- 4) saraut saikni starp ekonomikas izaugsmi un ar atkritumu radīšanu saistīto ietekmi uz vidi;
- 5) samazināt radīto atkritumu apjomu, veicinot produktu atkārtotu izmantošanu vai ilgāku izmantošanu;
- 6) samazināt materiālu un produktu ražošanā izmantoto kaitīgo vielu daudzumus.

Plāna projektā ir izvērtēti spēkā esošie atkritumu rašanās novēršanas pasākumi un sniegti priekšlikumi plānotajiem atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem.

Plāna projektā ir ietverti atkritumu rašanās novēršanas kvantitatīvie un kvalitatīvie indikatori.

2.4. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Plāna projekts ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9.panta trešajai daļai. Plāna projekts aizstās Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2006.-2012.gadam.

Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 6.punktu un 7.punktu atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2006.—2012.gadam un atkritumu apsaimniekošanas reģionālie plāni, kas izdoti līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai, ir spēkā līdz to termiņa beigām.

Līdz 2013.gada 31.decembrim ir spēkā šādi reģionālie plāni:

- Austrumlatgales reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2007.-2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2007.gada 7.jūnija rīkojumu Nr.354);
- Dienvidlatgales reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2007.-2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2007.gada 7.jūnija rīkojumu Nr.353);
- Malienas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2008.-2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2008.gada 6.marta rīkojumu Nr.114);
- Liepājas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2008.-2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2008.gada 19.novembra rīkojumu Nr.718);
- Piejūras reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2007.-2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2007.gada 7.jūnija rīkojumu Nr.355);
- Pierīgas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2007.-2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2007.gada 19.septembra rīkojumu Nr.589);
- Ventpils reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2008.-2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2008.gada 22.oktobra rīkojumu Nr.641);
- Vidusdaugavas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2008.-2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2008.gada 19.augusta rīkojumu Nr.494);
- Zemgales reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2007.-2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2007.gada 3.oktobra rīkojumu Nr.613);
- Ministru kabineta 2006.gada 26.septembra noteikumi Nr.797 „Noteikumi par Ziemeļvidzemes reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2006.-2013.gadam”.

3. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi un to saistība ar plānošanas dokumentu

3.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi

Atkritumu apsaimniekošanas jautājumi ir iekļauti stratēģijā „Eiropa 2020” (Eiropas Komisijas paziņojums *EIROPA 2020*; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:LV:PDF>)

Eiropa 2020 izvirza trīs prioritātes, kuras savstarpēji pastiprina cita citu.

– Gudra izaugsme - uz zināšanām un inovāciju balstītas ekonomikas attīstība.

– Ilgtspējīga izaugsme - resursu ziņā efektīvākas, videi nekaitīgākas un konkurētspējīgākas ekonomikas veicināšana.

- Integrējoša izaugsme - tādas ekonomikas veicināšana, kurā ir augsts nodarbinātības līmenis un kas nodrošina sociālo un teritoriālo kohēziju.
- ES ir jānosaka, ko tā grib sasniegt līdz 2020. gadam. Šai nolūkā Komisija ierosina šādus ES pamatmērķus.
- Jābūt nodarbinātiem 75 % iedzīvotāju vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem.
- 3 % no ES IKP jāiegulda pētniecībā un attīstībā.
- Jāizpilda "20/20/20" mērķi klimata/enerģētikas jomā (tostarp par 30 % jāpaaugstina emisiju samazināšanas mērķis, ja apstākļi tam ir piemēroti).
- To iedzīvotāju īpatsvaram, kuri priekšlaicīgi pamet skolu, jābūt mazākam par 10 %, un vismaz 40 % jaunākās paaudzes iedzīvotāju jābūt augstākajai izglītībai.
- Par 20 miljoniem jāsamazina to cilvēku skaits, kuriem draud nabadzība.

Atkritumu apsaimniekošana ir saistīta arī ar resursu efektīvu izmantošanu. Ceļvedī par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā (Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0571:FIN:LV:HTML>) ir norādīts, ka resursu efektīva Eiropa ir viena no stratēģijas Eiropa 2020 vadošajām iniciatīvām. Komisijas Paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai - Ceļvedis par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā publicēts 2011. gada 20. septembrī un ir vadošais ES politikas plānošanas dokuments resursu efektivitātes jomā.

Ceļvedis analizē resursu patēriņa problēmas Eiropā un piedāvā risinājumus, kas sabalansētu resursu patēriņu tādā mērā, lai nodrošinātu ilgtspējīgu izaugsmi pieejamo planētas resursu robežās.

Robežzīme. Līdz 2020. gadam jāpanāk, ka atkritumi tiek pārvaldīti tāpat kā resursi.

Atkritumu daudzums absolūtos skaitļos uz vienu personu samazināsies. Atkritumu pārstrāde un atkārtota izmantošana gan publiskajā sektorā, gan privātajā jomā būs ekonomiski pievilcīga alternatīva, jo selektīva atkritumu savākšana būs padarīta par vispārēju parādību un būs ieviesti funkcionāli otrreizējo izejvielu tirgi. Tiks pārstrādāts vairāk materiālu, jo īpaši tādu, kam ir ievērojama ietekme uz vidi, un tādu, kuru krājumu sarūkšana sasniegusi kritisku sliekšni. Tiesību akti attiecībā uz atkritumiem tiks pilnībā īstenoti. Nelegāla atkritumu pārvadāšana būs pilnībā novērsta. Reģenerācijai enerģijā izmantos tikai nepārstrādājamus atkritumus, atkritumu izgāztuves būs gandrīz pilnībā likvidētas, un tiks nodrošināta augstas kvalitātes otrreizēja pārstrāde.

Dalībvalstīm būtu jānodrošina pilnīga ES *acquis* īstenošana attiecībā uz atkritumiem, konkrētāk, jānosaka obligātie mērķi savas valsts atkritumu novēršanas un pārvaldības stratēģijā (pastāvīgi).

Eiropas Savienības normatīvajos aktos ir noteikti šādi atkritumu apsaimniekošanas mērķi (sk.4.tabulu):

4.tabula. Eiropas Savienības normatīvajos aktos noteiktie atkritumu apsaimniekošanas mērķi:

Direktīva	Rezultāts	Jāsasnieg līdz:
Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19.novembra direktīvas 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu	Līdz 2015. gadam izveidot atsevišķas savākšanas sistēmu vismaz papīram, metālam, plastmasai un stiklam.	Līdz 2014.gada 31.decembrim
	līdz 2020. gadam sagatavot vismaz tādu materiālu otrreizēju izmantošanu un pārstrādi kā papīrs, metāls, plastmasa un stikls no mājsaimniecībām un, iespējams, citiem	Līdz 2019.gada 31.decembrim

Direktīva	Rezultāts	Jāsasniedz līdz:
	avotiem, ciktāl šīs atkritumu plūsmas ir līdzīgas sadzīves atkritumiem, lai šī otrreizējā izmantošana un pārstrāde kopumā sasniegtu vismaz 50 % pēc svara	
	līdz 2020. gadam līdz vismaz 70 % pēc svara palielināt sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantojot atkritumus kā citu materiālu aizstājējus	Līdz 2019.gada 31.decembrim
Padomes 1999.gada 26.aprīļa direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem	Apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma samazināšana līdz 50% no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma	Līdz 2013.g.16.jūlijam
	Apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma samazināšana līdz 35 % no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma	Līdz 2020.g.16.jūlijam
Eiropas Parlamenta un Padomes 1994.gada 20.decembra direktīva 94/62/EEK par iepakojumu un iepakojuma atkritumiem	Nodrošināt, ka tiek reģenerēti 60% no izlietotā iepakojuma un ka tiek sasniegti šādi minimāli pārstrādes mērķi: - 60% pēc svara stiklam; - 60% pēc svara papīram un kartonam; - 50% pēc svara metāliem; - 22.5% pēc svara plastmasām, uzskaitot tikai tādus materiālus, kas pārstrādāti plastmasā; - 15% pēc svara kokam.	Līdz 2015.g.31.decembrim
Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 18.septembra direktīva 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem	Visu nolietoto transportlīdzekļu un materiālu otrreizēja izmantošana un pārstrāde gadā vismaz 95% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas; Visu nolietoto transportlīdzekļu sastāvdaļu un materiālu otrreizēja izmantošana un reģenerācija gadā vismaz 85% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas.	Līdz 2015.g.1.janvārim
Eiropas Parlamenta un Padomes 2012.gada 4.jūlija direktīva 2012/19/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (pārstrādātā redakcija)	minimālais savākšanas apjoms ir 45 %, un to aprēķina, izmantojot to EEIA kopējo svaru, kas attiecīgajā gadā un dalībvalstī savākti un izsakot to kā procentuālo daļu no to EEI vidējā svara, kas attiecīgajā dalībvalstī ir laistas tirgū trīs iepriekšējos gados.	No 2016. gada 14. augusta
	minimālais savākšanas apjoms, kas ir jāsasniedz katru gadu, ir 65 % no to EEI vidējā svara, kuras attiecīgajā dalībvalstī ir laistas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī	No 2021. gada 31. decembra

Direktīva	Rezultāts	Jāsasniedz līdz:
	85 % no minētās dalībvalsts teritorijā radītajiem EEIA.	
	turpina piemērot prasību, ka dalītas atkritumu savākšanas apjoms no privātām mājāsaimniecībām ir vidēji vismaz četri kilogrami EEIA uz iedzīvotāju gadā vai arī tāds pats EEIA apjoms kā svars, kas šajā dalībvalstī vidēji tika savākts trīs iepriekšējos gados — atkarībā no tā, kurš no šiem abiem rādītājiem ir lielāks.	No 2013.gada līdz 2016. gada 31. decembrim
	a) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 1. vai 10. kategorijai I pielikumā: - reģenerē 80 % un 75 % veic pārstrādi. b) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 3. vai 4. kategorijai I pielikumā: reģenerē 75 % un 65 % veic pārstrādi. c) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 2., 5., 6., 7., 8. vai 9. kategorijai I pielikumā: reģenerē 70 % un 50 % veic pārstrādi. d) attiecībā uz gāzizlādes lampām 80 % veic pārstrādi.	Līdz 2015. gada 31. decembrim
	a) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 1. vai 10. kategorijai I pielikumā: reģenerē 85 % un 80 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; b) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 3. vai 4. kategorijai I pielikumā: reģenerē 80 % un 70 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; c) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 2., 5., 6., 7., 8. vai 9. kategorijai I pielikumā: reģenerē 75 % un 55 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; d) attiecībā uz gāzizlādes lampām 80 % veic pārstrādi.	No 2016. gada 1.janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim
	a) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 1. vai 4. kategorijai III pielikumā: - reģenerē 85 % un 80 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; b) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 2. kategorijai III pielikumā: - reģenerē 80 % un 70 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; c) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 5. Vai 6. kategorijai III pielikumā: reģenerē 75 % un 55 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; d) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 3. kategorijai III pielikumā, 80 % veic pārstrādi.	No 2019. gada 1. janvāra
Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 6.	Dalībvalstis panāk šādas minimālās	2016. gada 26. septembris

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Direktīva	Rezultāts	Jāsasniedz līdz:
Septembra Direktīvas 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK	savākšanas normas: b) 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara,	

3.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi

Atkritumu apsaimniekošanas jautājumi ir ietverti Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam (apstiprināta Saeimā 2010.gada 10.jūnijā).

Mērķis: Nodrošināt valsts enerģētisko neatkarību, palielinot energoresursu pašnodrošinājumu un integrējoties ES enerģijas tīklos.

Atjaunojamo enerģijas resursu izmantošana un inovācija

(224) *Biogāzes resursu izmantošana.* Viens no potenciālajiem resursiem biogāzes ražošanai ir bioloģiskie atkritumi. Attīstot biogāzes ražošanu, to iespējams izmantot sabiedriskā transporta sektorā, lauksaimniecībā, kā arī siltumenerģijas ražošanā

Energoefektīva un videi draudzīga transporta politika

(236) *Videi draudzīgs transports.*

...Kravu transportēšanai pēc iespējas vairāk jāizmanto dzelzceļš un ostas, mazāk – autoceļi, tādēļ jāparedz investīcijas ostu infrastruktūrā, elektrificējot pietātnes, uzlabojot atkritumu un piesārņojuma savākšanu.....

Mērķis. Būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā.

(244) Līdzšinējie tirgus mehānismi, politikas un atbalsta programmas nav bijušas efektīvas dabas kapitāla saglabāšanā un atjaunošanā. Lai situāciju mainītu, ir jāievieš dabas kapitāla pārvaldības pieeja ekosistēmu preču un pakalpojumu vērtības, dabas un antropogēnu radīto risku un zaudējumu identificēšanai un novērtēšanai. Šī pieeja paredz piesārņojuma un atkritumu plūsmu samazināšanu, ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu un ekosistēmu pakalpojumu attīstību. Tā apvieno vides un ekonomikas aksiomas, ļaujot kombinēt dabas kapitāla pārvaldību ar ekonomisku lēmumu pieņemšanas un attīstības praksēm. Pasaules pieredze rāda, ka tikai ar valsts pūlīņiem vien nav iespējams novērst pieaugošo apdraudējumu dabai un tās sniegtajiem ekosistēmu pakalpojumiem. Papildus ir jārada tirgus dabas daudzveidību saglabājošām aktivitātēm. Valsts institūcijām ir jāievieš tirgus instrumenti, kas radītu ekosistēmu pakalpojumu un produktu tirgu un veicinātu tautsaimniecības ekoeftivitātes celšanos. Šie instrumenti ļautu attīstīt arī dažādus jaunus pakalpojumus, kas veicinātu uzņēmēju un zemes īpašnieku iesaisti dabas daudzveidības atjaunošanā, piesaistot privāto finansējumu dabas kapitāla saglabāšanai un atjaunošanai.

(255) *Nodokļi un nodevas par dabas kapitāla izmantošanu.* Ir jānodrošina principa „piesārņotājs maksā” ievērošanu attiecībā uz uzņēmējiem un zemes īpašniekiem, ja to veiktās aktivitātes samazina dabas kapitāla vērtību. Daļa iekasēto līdzekļu jānovirza dabas atjaunošanas fondā ar mērķi saglabāt un atjaunot dabas kapitālu.

(259) *Zināšanu pārneses un atbalsta tīkli.* Videi draudzīgu uzņēmējdarbību veicina plaši zināšanu pārneses un atbalsta tīkli. To izveide stiprinātu dabas aktīvu kapitalizāciju, jo palielinātos uzņēmēju piekļuves iespējas jaunākajām zināšanām, uzņēmējdarbības praksēm un tehnoloģijām, kā arī paplašinātu videi draudzīgas uzņēmējdarbības eksporta spējas.

(260) *Inovāciju programma.* Šai programmai būtu jāveicina inovāciju (pakalpojumu un produktu) un jaunu ideju rašanās un izplatīšanās dabas aktīvu kapitalizējošas uzņēmējdarbības vidē. Programmā būtu jāiesaista pēc iespējas vairāk uzņēmumu no iespējami dažādām nozarēm, kas gūst vai var gūt ekonomisko labumu no dabas aktīvu kapitalizēšanas. Programmai būtu jāstiprina „zaļās ekonomikas” attīstība un ilgtspējīga dabas kapitāla izmantošana.

(264) *Ilgspējīgu produktu sertificēšana.* Ilgtspējīgu patēriņu var veicināt, attīstot un pilnveidojot produktu sertificēšanas sistēmu, sniedzot informāciju pircējam par to, kāda ir produkta un tā ražošanas ietekme uz dabas kapitālu. Šāda sistēma palielina iedzīvotāju iespējas ikdienā līdzdarboties ilgtspējīgas prakses veicināšanā.

„Latvija2030” stratēģiskie indikatori minēti 5.tabulā.

5.tabula „Latvija2030” stratēģiskie indikatori

Indikators	Sākot no	2030	Avots, gads
Pārstrādāto atkritumu īpatsvars (%no savāktajiem atkritumiem gadā)	34	>80	CSP, 2008

Avots: Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam

Latvijas Nacionālais attīstības plānā 2007.-2013.gadam (Ministru kabineta 2006.gada 4.jūlija noteikumi Nr.564 "Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam") ir ietverti arī vairāki aspekti, kas skar atkritumu apsaimniekošanu.

Sadaļa 2.5. Dabas un enerģētisko resursu ilgtspējīga un efektīva izmantošana

Risināmie uzdevumi:

- (1) attīstīt augstākas pievienotās vērtības radīšanu, īpaši mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarēs, efektīvi un ilgtspējīgi izmantojot pieejamos dabas resursus;
- (2) stimulēt ar dabas un energoresursu intensīvu izmantošanu nesaistītu inovatīvu uzņēmējdarbības veidu attīstību un samazināt vidē novadīto piesārņojumu, veicinot labāko tehnisko risinājumu un jaunāko tehnoloģiju ieviešanu ražošanā;
- (3) veicināt atjaunojamo dabas resursu un alternatīvās enerģijas avotu izmantošanu siltumapgādē un enerģijas ražošanā, tajā skaitā veicināt biomasas izmantošanu koģenerācijā;
- (4) ieviest ekodizaina principus ražošanā un patērētāju izglītošanā;
- (5) veicināt resursu atkārtotu vai otrreizēju izmantošanu, kā arī atkritumu, t.sk. pārtikas pārstrādes blakus produktu, utilizāciju un pārstrādi;
- (6) atbalstīt vides pārvaldības sistēmu un citu brīvprātīgu uz vides aizsardzību vērstu instrumentu ieviešanu uzņēmumos un iestādēs, kā arī turpināt vides aspektu integrēšanu nozaru politikās.

Sadaļa 5.2.4. Sabiedrisko pakalpojumu (ūdenssaimniecība, atkritumu apsaimniekošana, siltumapgāde u.c.) attīstība

Sabiedrisko pakalpojumu kopums ietver ūdenssaimniecības, atkritumu apsaimniekošanas, siltumapgādes un citus līdzīga veida pakalpojumus un to infrastruktūru. Šo pakalpojumu esamība uzlabo dzīves vides kvalitāti, palielina saimnieciskās darbības aktivitāti, veicina efektīvu un ilgtspējīgu energoresursu izmantošanu.

Risināmie uzdevumi:

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

- izveidot ilgtspējīgu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, t.sk. sadzīves, bīstamo un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas atbalsta infrastruktūru valsts, reģionālajā un vietējā līmenī;
- nodrošināt līdzvērtīgus komunālos pakalpojumus visiem valsts iedzīvotājiem atbilstoši valsts apdzīvojuma struktūrai.

Sadaļa 6.3.4. Saprātīgi izmantota un saglabāta dabas vide

Risināmie uzdevumi:

sekmēt degradēto (t.sk. piesārņoto) teritoriju sanāciju un revitalizāciju;

sekmēt iedzīvotāju informētību par ūdens, energoresursu taupīgu izmantošanu un sadzīves atkritumu šķirošanu.

Atkritumu apsaimniekošanas jautājumi ir ietverti arī Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.–2013.gadam (Apstiprināts ar Ministru kabineta 2010.gada 9.aprīļa rīkojumu Nr.203)

6.tabula. Latvijas Stratēģiskās attīstības plāna 2010.-2013.gadam rīcības virzieni un politikas rezultāti

Prioritātes, rīcības virzieni un uzdevumi	Politikas rezultāts 2013.gadā	Galvenā atbildīgā un iesaistītās institūcijas
1.2.6.2. Nodrošināt vides aizsardzības prasībām atbilstošus atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus	Iedzīvotāju īpatsvars, kuriem nodrošināti normatīvo aktu prasībām atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi, % no kopējā iedzīvotāju skaita: 2013.gadā 90 % (bāzes vērtība 2009.gadā 80 %)	VARAM

7.tabula. Latvijas Stratēģiskās attīstības plāna 2010.-2013.gadam uzdevumi un darbības rezultāti

N.p.k.	Uzdevums	Darbības rezultāts	Atbildīgā institūcija	Termiņš	Atsauce
1.2.6.2.	Nodrošināt vides aizsardzības prasībām atbilstošus atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus	Rekultivēto izgāztuvju skaits: 70 Sanēto vēsturiski piesārņoto teritoriju skaits: 2	VARAM	31.12.2013.	

Avots: Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.-2013.gadam

Vides politikas pamatnostādnes 2009. - 2015.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2009.gada 31.jūlija rīkojumu Nr. 517) ietver šādus atkritumu apsaimniekošanas aspektus:

Politikas mērķis: Nodrošināt zemes resursu ilgtspējīgu izmantošanu un aizsardzību, veicinot ilgtspējīga patēriņa un ražošanas principa īstenošanu.

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Politikas rezultāti: Nodrošināta racionāla, vidi saudzējoša un ilgtspējīga zemes resursu, zemes dziļu un augsnes izmantošana

Pasākumi politikas mērķa sasniegšanai:

1. utilizēt PHB saturošās iekārtas videi draudzīgā veidā;
2. nodrošināt papīra, plastmasas, metāla, stikla un koksnes reģenerācijas mērķu sasniegšanu;
3. nodrošināt bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbību;
4. pabeigt visu sadzīves atkritumu reģionālo poligonu būvniecību;
5. izstrādāt un ieviest depoziņa sistēmu iepakojumam;
6. izveidot sadzīves atkritumu šķirošanas un dalītas savākšanas sistēmas visos atkritumu apsaimniekošanas reģionos un nodrošināt atkritumu savākšanas pakalpojumu pieejamību;
7. samazināt bioloģiski degradējamo atkritumu apglabāšanas apjomu;
8. veicināt izlietotā iepakojuma, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu, bateriju un akumulatoru apsaimniekošanas mērķu sasniegšanu;
9. izvērtēt ekonomisko instrumentu nepieciešamību, kas veicinātu notekūdeņu dūņu apsaimniekošanā.

4. Esošā vides stāvokļa apraksts

Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 4.pantu atkritumu apsaimniekošana nedrīkst negatīvi ietekmēt vidi, tai skaitā:

- 1) radīt apdraudējumu ūdeņiem, gaisam, augsnei, kā arī augiem un dzīvniekiem;
- 2) radīt traucējošus trokšņus vai smakas;
- 3) nelabvēlīgi ietekmēt ainavas un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas;
- 4) piesārņot un piegružot vidi.

Tādējādi Atkritumu apsaimniekošanas likumā ir norādīti tie vides stāvokļa elementi, kurus atkritumu apsaimniekošana nedrīkst negatīvi ietekmēt.

4.1. Ūdens resursi

Latvija ir bagāta ar ūdens resursiem, kas pilnībā nodrošina valsts vajadzības. Vairāk nekā 12 400 upju, ap 4000 ezeru un ūdenskrātuvju kopā aizņem 3,7 % valsts teritorijas. Neskatoties uz bagātajiem virszemes ūdens krājumiem (aptuveni 33-35 km³) un iespēju nodrošināt praktiski visu Latvijas teritorijas ūdensapgādi no pazemes ūdens avotiem (1,3 milj.m³/diennaktī), ūdens krājumu taupīšana un to saprātīga izmantošana ir aktuāla vides problēma.

Tā kā Latvijas teritorija atrodas Baltijas jūras sateces baseinā Latvijas vides stāvokli lielā mērā ietekmē kaimiņvalstu radītais pārrobežu piesārņojums. No Latvijas upju kopējās gada noteces (apmēram 34,7 km³) tikai 44 % veidojas Latvijas teritorijā, bet 56 % tek no Lietuvas, Baltkrievijas un Krievijas kopā ar šo valstu tautsaimniecības radīto piesārņojumu. Upju ūdens režīmam ir raksturīgi pavasara pali un periodiski uzplūdi, kā arī mazūdens periodi vasarā un ziemā. Salīdzinoši lēzenie lielo upju sateces baseini, kā arī ievērojamās ezeru, purvu un mitrāju platības, kas darbojas kā uzkrāšanas rezervuāri un palēnina ūdens pieplūdi upēm, Latviju ir pasargājuši no tādiem katastrofāliem plūdiem, kādi piemeklēja Centrālo Eiropu pēdējo desmit gadu laikā. Valdošo straumju un vēju ietekmē Latvijas teritoriālajos Baltijas jūras ūdeņos un piekrastē nonāk arī piesārņojums no Lietuvas. Tādējādi Latvijas upju, Rīgas līča un Baltijas jūras ūdeņu kvalitāti, ietekmē ne tikai Latvijā, bet arī kaimiņvalstīs radītais pārrobežu piesārņojums.

Pazemes saldūdeņu dabiskie pieejamie resursi aptuveni 4 reizes pārsniedz pašreizējo kopējo pazemes ūdens ieguvu ūdensapgādes vajadzībām un 1,5 reizes pārsniedz maksimālo VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

ūdens ieguvī Latvijā, kas 1989. gadā sasniedza 868 tūkstoši m³/diennaktī. Dabiskā saldūdens atjaunošanās pārsniedz to ieguvī, taču grūtības rada nevienmērīgais resursu un patērētāju izvietojums valsts teritorijā.

Latvijai ir pietiekami pazemes ūdeņu krājumi, lai nodrošinātu kvalitatīvu dzeramo ūdeni. Centralizētai ūdens apgādei galvenokārt izmanto artēziskos ūdeņus, bet viensētās un nelielās apdzīvotās vietās plaši izmanto gruntsūdeņus. Rīgā izmanto arī mākslīgi infiltrēto Baltezera ūdeni un no Rīgas hidroelektrostacijas ūdenskrātuves ņemto Daugavas ūdeni, kas tiek sagatavots attīrīšanas stacijā “Daugava”. Tomēr Daugavas ūdens kvalitāte jau tagad ir atkarīga no pārrobežu piesārņojuma.

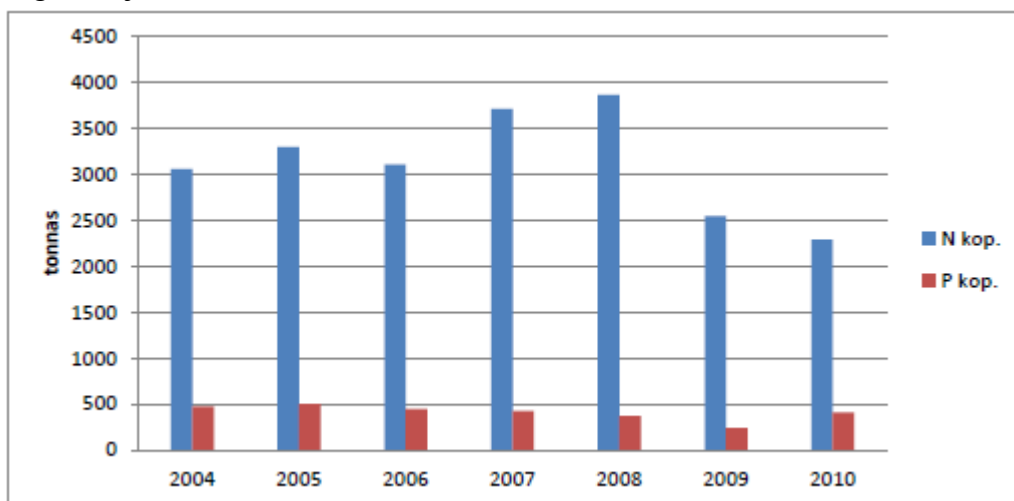
Latvijas jūras krasta līnijas kopējais garums ir gandrīz 500 km un tās jurisdikcijā atrodas teritoriālā jūra 12 jūras jūdžu platumā un ekskluzīvā ekonomiskā zona un kontinentālais šelfs 28 tūkstoši km² platībā.

Tā kā upju, ezeru un Baltijas jūras eutrofikācija ir viena no prioritārākajām vides problēmām, visa Latvijas teritorija ir noteikta kā īpaši jutīga teritorija, uz kuru attiecas paaugstinātas prasības komunālo notekūdeņu attīrīšanai.

Latvijā noteiktas 88 aglomerācijas (apdzīvotas vietas ar pietiekoši lielu iedzīvotāju skaitu un ekonomisko aktivitāti, kas Padomes 1991. gada 21.maija Direktīvas 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu izpratnē ir vides pārvaldības pamatvienības komunālo notekūdeņu jomā un uz kurām ir attiecināmas direktīvas prasības ar mērķi samazināt aglomerācijas notekūdeņu radīto kopējo slodzi). Izmantojot ikgadējos statistikas datus par apdzīvoto vietu notekūdeņu attīrīšanu un novadīšanu virszemes ūdensobjektos (turpmāk – ŪO), tika aprēķināts, ka tieši šīs aglomerācijas novada vidē lielāko daļu komunālo notekūdeņu un kopā ar lielākajām pārtikas ražotnēm rada arī lielāko daļu organiskā piesārņojuma. 88 aglomerācijās nacionālās programmas „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstībai apdzīvotās vietās ar cilvēku ekvivalentu līdz 2000” ietvaros tiek īstenoti investīciju projekti, kas ietver kā dzeramā ūdens apgādi, tā arī notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu.

Virszemes ūdeņi (Iekšzemes ūdeņi). ŪSD prasības nosaka, ka ūdeņu aizsardzības pasākumi jāplāno un jāīsteno un ka to izpilde, efektivitāte un lietderība jākontrolē nevis administratīvajās, bet upju baseinu robežās, Virszemes ŪO ir nodalīts un nozīmīgs virszemes ūdens hidrogrāfiskā tīkla elements: ūdenstece (upe, strauts, kanāls vai to daļa), ūdenstilpe (ezers, dīķis, ūdenskrātuve vai to daļa), kā arī pārejas ūdeņi vai piekrastes ūdeņu posms.

Samazinājies ar notekūdeņiem novadītais piesārņojums (skatīt 1.attēlu). Ūdenī šķīstošie slāpekļa un fosfora savienojumi ir galvenās augu barības vielas (biogēnās vielas jeb biogēni), kuru nonākšana virszemes ūdeņos izsauc to eutrofikāciju un ekosistēmas degradāciju.

1.attēls. No punktveida piesārņojuma avotiem ar notekūdeņiem novadītais biogēnu paliekošais piesārņojums (N_{kop} un P_{kop} slodzes)

Datu avots: LVGMC

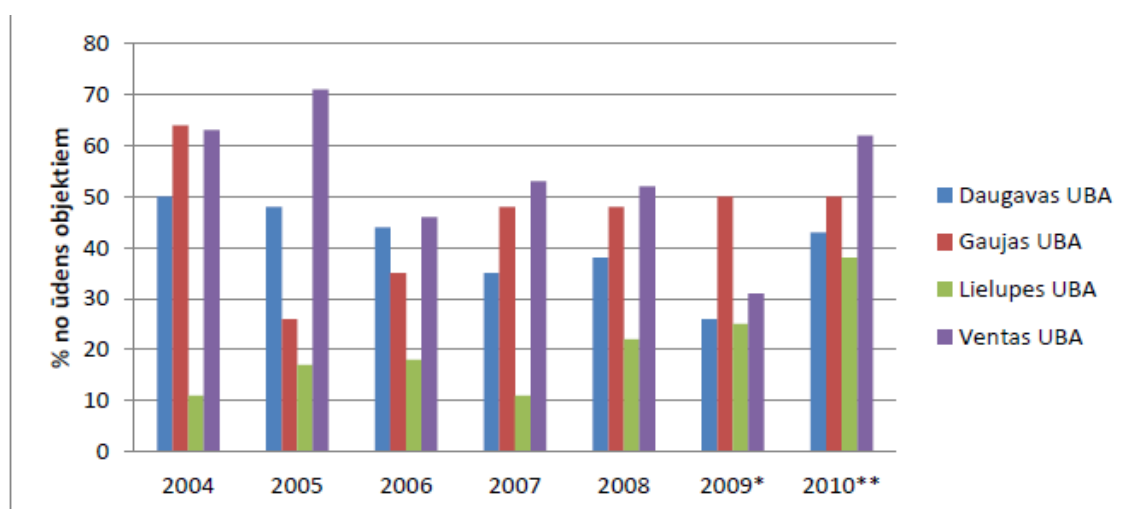
Galvenais šo vielu avots ir lielāko pilsētu un apdzīvoto vietu komunālo saimniecību notekūdeņi, kuri pēc attīrīšanas notekūdeņu attīrīšanas iekārtās tiek novadīti virszemes ūdens objektos. Slāpekļa un fosfora daudzumu, kas ar notekūdeņiem nonāk virszemes ūdeņos gada laikā, raksturo, nosakot kopējā slāpekļa (N_{kop}) un kopējā fosfora (P_{kop}) saturu notekūdeņos un izsakot to kā slāpekļa un fosfora slodzi noteiktā laika posmā (tonnas/gadā).

Latvijā noteikti četri upju baseinu apgabali: Ventas, Lielupes, Daugavas un Gaujas. Upju baseinu apgabalu raksturojums dots 8.tabulā.

8.tabula. Upju baseinu apgabalu sadalījums

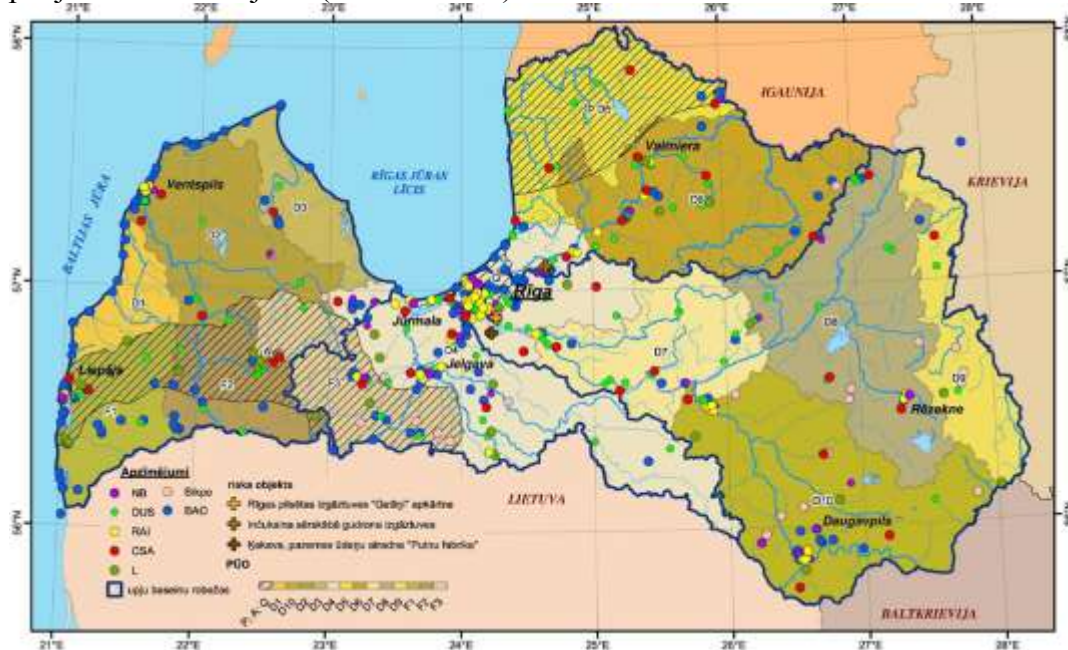
Upju baseinu apgabala nosaukums	Upju baseinu apgabalā ietvertie upju baseini	Platība (km ²)	Valsts teritorijas sadalījums pa upju baseinu apgabaliem (%)
Ventas	Ventas baseins, kā arī Baltijas jūras un Rīgas līča Kurzemes daļas mazo upju baseini Latvijas teritorijā, sākot no Šventojas upes līdz Lielupes ietekai Rīgas līcī	15625,24	24,2
Lielupes	Lielupes baseins un neliela Nemunas upes baseina daļa Latvijas teritorijā	8849,27	13,7
Daugavas	Daugavas un Veļikajas upes baseins Latvijas teritorijā	27062,10	41,9
Gaujas	Gaujas, Salacas un Rīgas līča Vidzemes daļas mazo upju baseini	13050,94	20,2

Kopumā no 2004. – 2007. gadam Latvijā labas un augstas kvalitātes ūdeņu īpatsvars ir ar nelielām izmaiņām un sasniedz vidēji 40% (skatīt 2.attēlu).

2.attēls. Labas un augstas kvalitātes ūdeņu procentuālais īpatsvars upju baseinu apgabalos
 Datu avots: LVĢMC

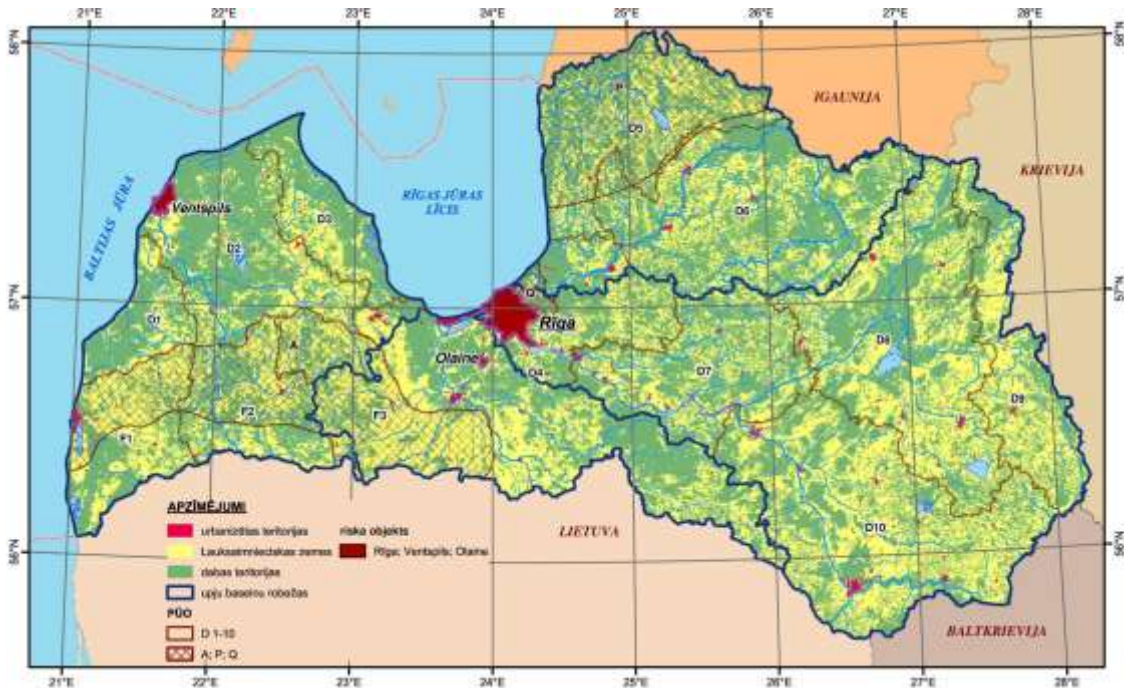
Pazemes ūdeņi. Pazemes ūdeņu punktveida piesārņojums ir viens no nozīmīgākajiem piesārņojuma avotiem. Saskaņā ar esošajiem vides normatīvajiem aktiem daudzos punktveida piesārņojuma objektos (**cieto sadzīves atkritumu izgāztuvēs un poligonos**, degvielas uzpildes stacijās un naftas bāzēs, minerālmēsļu noliktavās, cūku fermās u.c.) tiek veikti pētījumi un novērojumi (skatīt 3.attēlu).

3.attēls. Punktveida piesārņojums
 Datu avots: LVĢMC

Izkliedētais jeb difūzais pazemes ūdeņu piesārņojums, galvenokārt, ir saistīts ar zemes izmantošanas veidu un ar dabīgo piesārņojumu, kas rodas, nokrišņiem nonākot uz zemes virsmas. Latvijas teritorijā raksturīgā augsnes un iežu nokrišņu neitralizētspēja ir iemesls, kāpēc atmosfēras radītais piesārņojums un augsnes paskābināšanās ir nenozīmīga. Daudz būtiskāks izkliedētais piesārņojums Latvijā ir konstatēts apdzīvoto vietu teritorijās, kā arī intensīvi izmantotās lauksaimniecības zemēs (skatīt 4. attēlu).

4.attēls. Izkliedētais piesārņojums
 Datu avots: LVĢMC

Apdzīvotajās vietās pazemes ūdeņi vairāk vai mazāk ir piesārņoti. Ar komunālo saimniecību notekūdeņiem pazemes ūdeņos var nonākt dažādi organiskie savienojumi, amonija un hlora joni, no transporta objektiem - naftas produkti, no rūpniecības uzņēmumiem – specifiskas vielas, kas raksturīgas konkrētam ražošanas procesam. Visās intensīvi izmantotās lauksaimniecības zemēs, jo īpaši, pastiprināti mēslošanās aramzemēs, pazemes ūdeņi ir piesārņoti ar nitrātiem un - nedaudz mazāk - ar pesticīdiem.

Galvenie slodzi izraisošie faktori, kas ietekmē pazemes ūdens resursu kvantitāti, ir ūdens ieguve, meliorācija, ūdens novadīšana no karjeriem, kā arī ūdenskrātuvju izraisītās pazemes ūdeņu līmeņu svārstības. Meliorācijas sistēmas un ūdens novadīšana no karjeriem ievērojami samazina tikai seklo ūdens horizontu resursus atsevišķās teritorijās, kuru ietekme uz kopējiem ūdens resursiem ir niecīga.

Ūdenskrātuvju ietekmētajās teritorijās pazemes ūdeņu līmenis paceļas, proti, ūdenskrātuve papildina, nevis samazina pazemes ūdeņu resursus. Tomēr virszemes ūdeņu iesūkšanās pazemē ūdenskrātuvju apkārtņē paaugstina organisko vielu koncentrāciju pazemes ūdeņos, kā arī palēnina pazemes ūdeņu apmaiņu. Šie procesi var izraisīt piesārņojošo vielu akumulāciju atsevišķos pazemes ūdeņu horizontos.

Jūras vide. Baltijas jūrai kā iekšzemes jūrai ir raksturīga samērā lēna sāļā ūdens apmaiņa ar Ziemeļjūru, bet lielā biogēno elementu pieplūde no upēm būtiski ietekmē eutrofikācijas procesu. Pēdējās desmitgadēs sāļā ūdens apmaiņa starp Baltijas jūru un Ziemeļjūru samazinās, kas varētu būt saistīts ar klimata pārmaiņu ietekmi.

Kopumā Baltijas jūras vides kvalitāte neuzlabojas, tomēr Latvijas piekrastes un Rīgas jūras līča ūdens kvalitāte uzrāda ilgstošas nelielas uzlabošanās tendences, būtiski samazinoties slāpekļa koncentrācijai. Daļēji tas izskaidrojams ar Latvijas rūpniecības un lauksaimniecības aktivitāšu samazināšanos postpadomju periodā, bet visnozīmīgākie panākumi vides jomā ir notekūdeņu attīrīšanas sektorā un labas prakses ieviešana lauksaimniecībā, izbūvējot kūstmēslu krātuves un ierobežojot mēslošanas līdzekļu pielietojumu. Tanī pat laikā fosfora koncentrācijas ir turpinājušas pieaugt. To varēja radīt saimnieciskās darbības uzsvāra pārvietošanās no lauksaimniecības uz mežizstrādi, kas veicina vasaras atmosfēras slāpekli

asimilējošo zilaļģu attīstību. Uzlabojoties Rīgas līča sedimentu stāvoklim, ir sagaidāms, ka tuvākajos gados fosfora koncentrācija pamazām sāks samazināties, fosforam pastiprināti akumulējoties sedimentos. Tomēr, ņemot vērā ilgstošo piesārņojumu ar fosforu Rīgas līcī, sagaidāms, ka fosfora koncentrācijas samazināšanās un līdz ar to Rīgas līča vides stāvokļa izmaiņas notiks ļoti lēni. Būtiski šo procesu paātrinātu pārdomāta pieeja mežizstrādei, piemēram, nepieļaujot kailcirtes, kas veicina biogēno vielu noplūdes, vai arī ierobežojot cirmsas upju tuvumā.

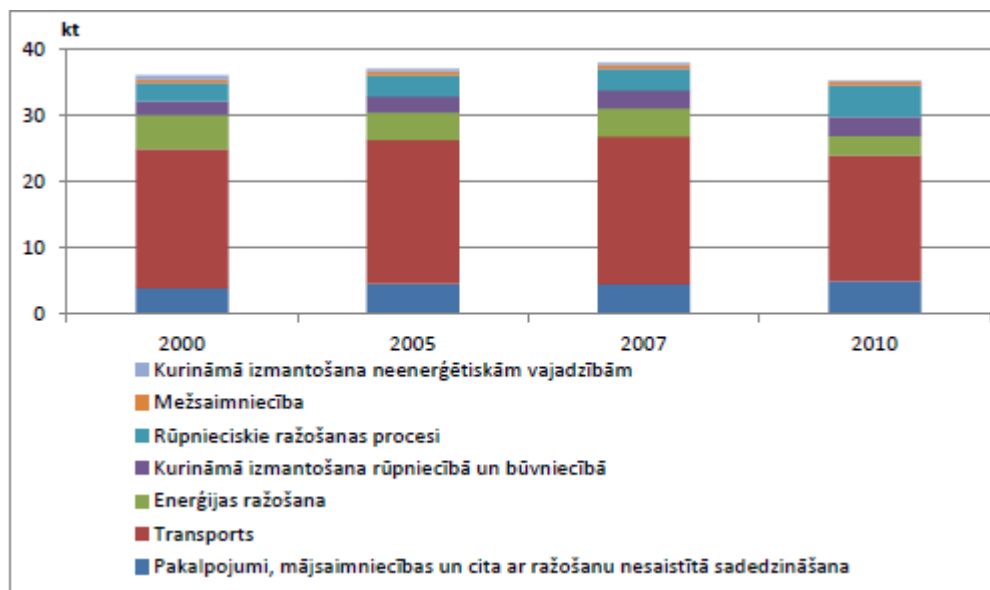
Plāna projektā paredzēto **atkritumu novēršanas un atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanas** pasākumu īstenošanas rezultātā ne tikai netiks radīti jauni apdraudējumi ūdeņiem, bet tie tiks samazināti līdz minimumam. Plāna (2013.-2020.gadam) īstenošanas gaitā ekspluatējot atkritumu apglabāšanas poligonus atbilstoši tiem piesārņojošās darbības atļaujā izvirzītajiem nosacījumiem, ūdeņu resursiem netiks radīts papildus apdraudējums. Tas pats ir attiecināms uz atkritumu pieņemšanas, šķirošanas laukumiem un stacijām. Jāatzīmē, ka pilnā mērā ieviešot dalīto atkritumu vākšanu, būtiski tiks samazināts atkritumu poligonos apglabājama atkritumu daudzums, kā rezultātā tiks pagarināts atkritumu poligonu ekspluatācijas ilgums. Tādejādi nebūs nepieciešamība veidot jaunus atkritumu poligonus, kas ir jauns piesārņojuma avots, tajā skaitā ūdeņu resursu piesārņojuma avots. Savukārt, veicot atkritumu poligonu un slēgto izgāztuvju pēcaprūpi, rekultivāciju un monitoringu ilgstoša laika periodā (30 gadi), tiek samazināti un novērsti visi iespējamie riski un kaitējumi ūdeņu resursiem. Pēc visām aplēsēm un, ņemot vērā citu valstu pieredzi, var prognozēt, ka, ieviešot depozīta sistēmu dzērienu iepakojumam, samazināsies apkārtējās vides, tajā skaitā ūdeņu resursu un tiem piegulošo teritoriju piesārņošana un piegružošana ar atkritumiem.

4.2. Gaiss

Gaisa kvalitāti Latvijā kopumā var uzskatīt par labu. Gaisa kvalitāti Latvijā raksturo galvenie piesārņojošo vielu rādītāji – sēra dioksīds (SO₂), slāpekļa dioksīds (NO₂), ozons, oglekļa oksīds (CO) un cietās daļiņas (PM_{2,5} un PM₁₀). Piesārņojošo vielu paaugstinātā koncentrācijas ietekmē gan cilvēka veselību, gan veģetāciju. Laika periodā no 2004.-2007. gadam visā Latvijas teritorijā netika novēroti SO₂, ozona un CO piesārņojošo vielu robežlieluma pārsniegšanas gadījumi cilvēka veselības aizsardzībai.

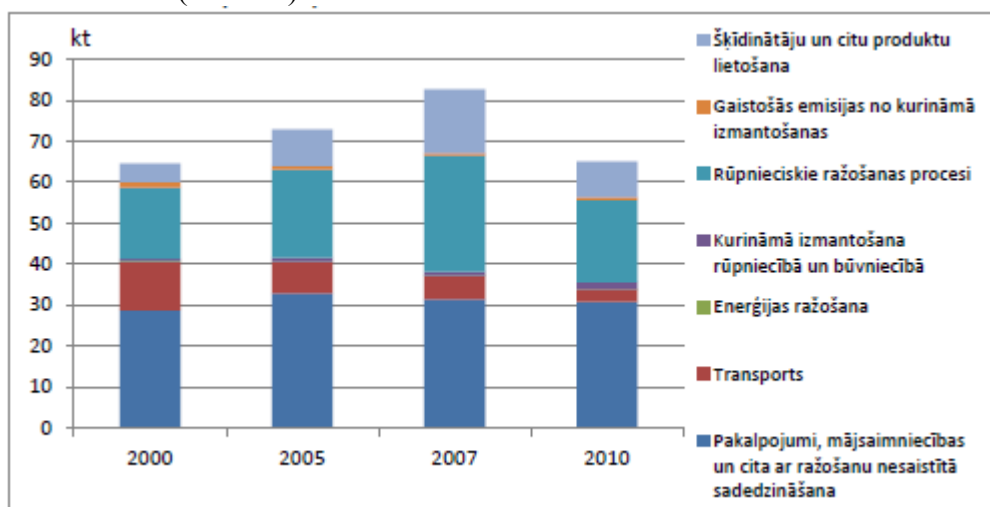
„Pārskats par gaisa kvalitāti Latvijā 2010.gadā” gan Rīgā, gan pārējā Latvijas teritorijā uzrāda gaisa kvalitātes uzlabošanu, salīdzinot ar iepriekšējo pārskatu datiem. Tomēr suspendēto cieto daļiņu PM₁₀ vidējās koncentrācijas Rīgas centrā pārsniedz cilvēka veselības aizsardzības diennakts robežlielumu. Jāatzīmē, ka šo lielumu (50µg/m³) ir atļauts pārsniegt ne vairāk kā 35 dienas gadā. Jāatzīmē, ka PM₁₀ augšējais un apakšējais piesārņojuma novērtēšanas sliekšnis cilvēka veselības aizsardzībai tika pārsniegts arī monitoringa stacijās Liepājā, Ventspilī, Rucavā un Zosēnos. Tika novēroti arī ozona ilgtermiņa mērķa cilvēka veselības aizsardzībai (8st.) pārsniegumi vasarā – jūlijā gan Rīgā, gan arī ārpus Rīgas .

Piesārņojošo vielu emisijas gaisā ietekmē gaisa kvalitāti, nokrišņu ķīmisko sastāvu, vielu nosēdumus uz augsnes un ūdenī, un rada tādas vides problēmas kā paskābināšanās (SO₂, NO_x, NH₃), eutrofikācija (NO_x, NH₃) un piezemes ozona veidošanās (NMGOS, NO_x).

5.attēls. NO_x emisijas

Datu avots: LVĢMC

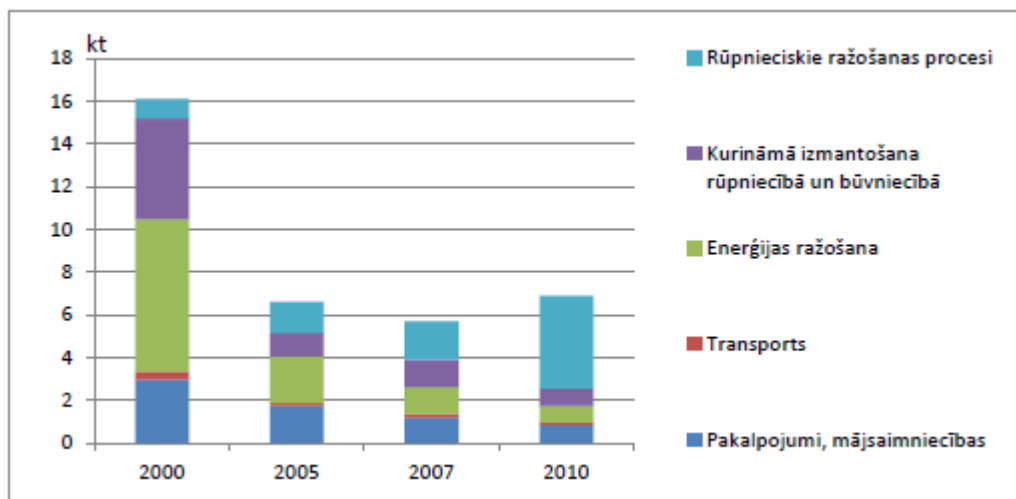
Enerģētikas sektors ir galvenais SO₂, NMGOS un NO_x emisiju avots. Tomēr NMGOS emisijas lielā mērā ietekmē arī šķīdinātāju, krāsvielu un citu produktu izmantošana, kā arī rūpnieciskā ražošana (6. attēls).

6.attēls. GOS emisijas Latvijā

Datu avots: LVĢMC

7.attēls. SO2 emisijas Latvijā
 Datu avots: LVGMC

Pilsētās galvenais gaisa piesārņojuma avots ir transports. ES transports ir galvenais NOX radītā piesārņojuma avots un nozīmes ziņā otrs svarīgākais PM₁₀ un PM_{2,5} emisiju avots. Autotransporta radīto piesārņojumu ietekmē vairāki faktori – automašīnu vecums, dzinēja darba tilpums un tips, izmantotās degvielas tips.

Latvijā kopumā ir novērojama ozona slāni noārdošo vielu lietošanas apjoma samazināšanās. Ozona slāni noārdošās vielas, galvenokārt, tiek izmantotas saldēšanas iekārtās, dažos gadījumos tās lieto kā efektīvas liesmas slāpētājas specifiskās ugunsdzēsības sistēmās (piemēram, lidmašīnās un uz kuģiem), kā arī ķīmiskās sintēzes procesos kā izejvielas. Saskaņā ar zinātniskajiem pētījumiem, ozona slāņa atlabšanas uzsākšanās ir paredzēta tikai pēc 2010. gada un saskaņā ar optimistiskām prognozēm, tas pilnībā atlabs ap 2060. – 2080. gadu. Latvijā veikto ozona slāni noārdošo vielu izņemšana no saimnieciskās aprites patlaban notiek saskaņā ar laika grafikiem, ko ir noteikusi ANO Vides programma un ES. Tomēr, lai paātrinātu ozona slāņa atveseļošanu, ir sagaidāmi papildus ANO un ES pasākumi, lai pārtrauktu izmantot ozona slāni noārdošās vielas nozarēs, kurās tās joprojām tiek izmantotas un kurām šobrīd nav tehniski pieņemamu alternatīvu.

Plāna projektā paredzēto **atkritumu novēršanas un atkritumu apsaimniekošanas** sistēmas pilnveidošanas pasākumu īstenošanas rezultātā ne tikai netiks radīti jauni apdraudējumi gaisa kvalitātei, bet tie tiks samazināti līdz minimumam. Plāna (2013.-2020.gadam) īstenošanas gaitā ekspluatējot atkritumu apglabāšanas poligonus atbilstoši tiem piesārņojošās darbības atļaujā izvirzītajiem nosacījumiem, gaisa kvalitātei netiks radīts papildus apdraudējums. Vairākos atkritumu poligonos jau šobrīd notiek poligonu gāzu savākšana un izmantošana. Dalītās atkritumu vākšanas rezultātā, būtiski tiks samazināts atkritumu poligonos apglabājama atkritumu daudzums, kā rezultātā tiks pagarināts atkritumu poligonu ekspluatācijas ilgums. Veicot atbilstošu bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanu un gāzu savākšanu, ir iespējams samazināt gaisā nonākošo gāzu apjomu, kas ietekmē gaisa kvalitāti. Optimizējot un pilnveidojot atkritumu savākšanas, pārvadāšanas un šķirošanas sistēmu pašvaldībās, ir iespējams panākt efektīvu atkritumu transportēšanas loģistiku, tādējādi samazinot transporta radīto izmešu apjomus.

4.3. Troksnis

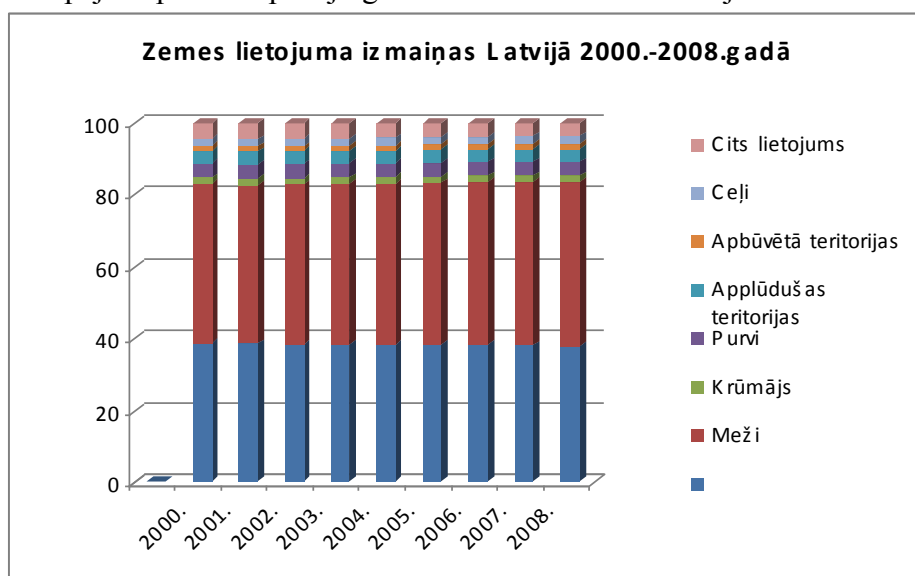
Vides trokšņa jomā ir izstrādāti normatīvie akti atbilstoši ES prasībām, nosakot konkrētus uzdevumus trokšņa karšu un rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrādei. Ik pēc VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

5 gadiem šīs kartes un rīcības plāni jāpārskata. Trokšņa kartēs jāatspoguļo ceļu satiksmes, dzelzceļa satiksmes, gaisa satiksmes un rūpniecisko objektu ietekmi ar konkrētām trokšņa rādītāju vērtībām, trokšņa piesārņojuma pārsniegumus, cilvēku skaitu, uz kuriem konkrētajā rajonā iedarbojas troksnis. Aglomerācijām kartes un rīcības plānus izstrādā pašvaldības, bet ceļiem, dzelzceļiem un lidostām – Satiksmes ministrija.

Plāna (2013.-2020.gadam) īstenošanas periodā, optimizējot un pilnveidojot **atkritumu savākšanu un pārvadāšanu sistēmu** pašvaldībās, ir iespējams panākt efektīvu atkritumu transportēšanas loģistiku, samazinot transporta radīto troksni. Šeit būtiska loma ir pašvaldības atbildīgai rīcībai, izvēloties sadzīves atkritumu apsaimniekotāju savai administratīvajai teritorijai, kā arī noslēgtajam līgumam starp pašvaldību un atkritumu apsaimniekotāju.

4.4. Zemes resursi, zemes dzīles un augsnes aizsardzība

Zemes lietošana ilgākā laika posmā atspoguļo galvenās izmaiņas ainavā un dabas resursu izmantošanā. Lielākās platības Latvijas teritorijā aizņem meži un lauksaimniecības zemes, to kopējais īpatsvars pēdējo gadu laikā būtiski nav mainījies.

8.attēls. Zemes lietojuma izmaiņas Latvijā

Datu avots: CSP

Latvijā lielās platībās saglabājušās sugas un biotopi, kuri citās Eiropas zemēs ir reti vai pat gandrīz izzuduši.

9.attēls. Svarīgāko derīgo izrakteņu ieguve 2000.-2008.gadā
 Datu avots: CSP

Lai saglabātu nozīmīgākos ģeoloģiskos objektus gan kā skaistas ainavas elementus, gan arī zinātniskiem pētījumiem, ir apstiprināts Latvijas aizsargājamo ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko pieminekļu saraksts, kurā iekļauti 88 iežu atsegumi vai klintis, 34 dižakmeņi, 32 alas, 29 ģeomorfoloģiski objekti, 21 avots, 8 kvartāra un holocēna veidojumi, 7 ūdenskritumi, viena devona bruņu zivju iegula un viens cilvēku rakts alu labirints pie Riežupes.

Eksodinamiskie ģeoloģiskie procesi norisinās zemes garozas virskārtas iežos upju, jūras, vēja, nokrišņu un pazemes ūdeņu ģeoloģiskās darbības, organismu dzīves norišu, Zemes smaguma spēka un Saules radiācijas ietekmē. Mūsdienās eksodinamisko procesu paātrināšanos sekmē cilvēka saimnieciskā darbība un Zemes vidējās globālās temperatūras paaugstināšanās. Pie bīstamajiem ģeoloģiskajiem procesiem var pieskaitīt karsta un sufozijas procesus, jūras un ūdenskrātuvju krastu noskalošanu, nogāžu procesus (noslīdeņus, noplūdeņus, nogrūvumus), tekoša ūdens pastāvīgo un īslaicīgo straumju (upju un gravu) eroziju un eolos (vēja darbības) procesus.

Plāna projektā paredzēto **atkritumu novēršanas un atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanas** pasākumu īstenošanas rezultātā apdraudējumi zemes resursiem, zemes dzīlēm un augsnei tiks samazināti līdz minimumam. Eksploatējot atkritumu apglabāšanas poligonus atbilstoši tiem piesārņojošās darbības atļaujā izvirzītajiem nosacījumiem, šajā apakšnodaļā minētajiem resursiem netiks radīts papildus apdraudējums. Ieviešot dalīto atkritumu vākšanu pilnā mērā visā Latvijā, tiks būtiski samazināts atkritumu poligonos apglabājama atkritumu daudzums, kā rezultātā tiks pagarināts atkritumu poligonu eksploatācijas ilgums. Tādejādi nebūs nepieciešamība veidot jaunus atkritumu poligonus, kas samazina efektīvi izmantojamu zemes resursu, zemes dziļļu un augsnes izmantojamo apjomu. Veicot atkritumu poligonu un slēgto izgāztuvju rekultivāciju un monitoringu ilgstošā laika periodā (30 gadi), tiek samazināti un novērsti kaitējumi zemes resursiem, zemes dziļļu un augsnes resursiem. Kā jau iepriekš šajā nodaļā tika norādīts, ieviešot depozīta sistēmu VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

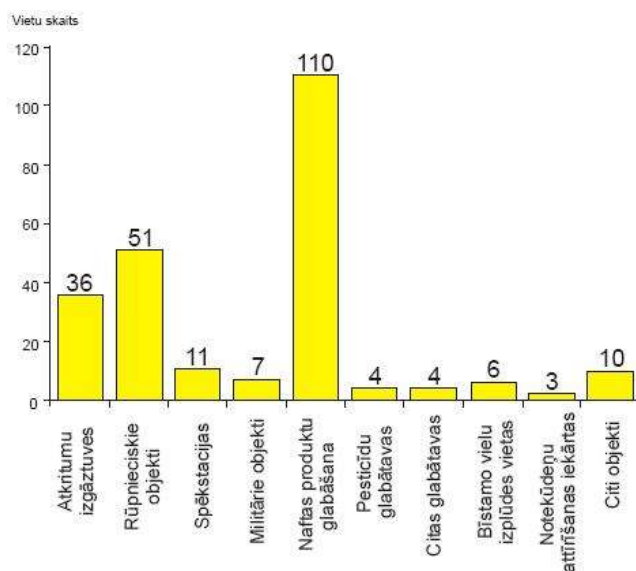
dzērienu iepakojumam, samazināsies apkārtējās vides, tajā skaitā zemes resursu piesārņošana un piegružošana ar atkritumiem.

Palielinot administratīvos sodus par atkritumu apsaimniekošanas prasību neievērošanu, tajā skaitā par piesārņojuma avotu likvidēšanu un attiecīgo darbību neveikšanu atbilstoši piesārņoto vietu apsaimniekošanai izvirzītajām prasībām, iespējams panākt lielāku personu atbildību par veiktajām darbībām vai bezdarbību attiecībā pret zemes resursiem, zemes dziļi un augsnes resursiem.

4.5. Piesārņoto vietu apsaimniekošana

Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšana ir veikta laikā no 2003.-2005. gadam un tās ietvertas piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrā, kurš publiski pieejams Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra (turpmāk – LVĢMC) interneta mājas lapā. Reģistra izveidē piedalījās gan pašvaldības, gan eksperti, un reģistrā ietvertā informācija atspoguļo pašvaldību tā laika vēlmi un iespējas iesaistīties piesārņoto vietu apzināšanā. Reģistrs sniedz vispārēju ieskatu par stāvokli valstī, kā arī dod informāciju teritorijas plānošanas vajadzībām. Vērtējot no teritorijas plānošanas prasībām, reģistrs ir vispārīgs un nedod precīzu informāciju teritoriju attīstības plānošanai, tādēļ ir nepieciešama reģistra aktualizācija, iesaistot šajā darbā pašvaldības.

Šobrīd piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrā ir iekļautas 3562 piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas, no kurām 242 atzītas kā piesārņotas (skatīt 12. attēlu). No šīm 242 piesārņotajām vietām platība ir apzināta 219 vietām, kas kopā veido 2114,09ha un tas atbilst 0,03 % Latvijas teritorijas. Visvairāk piesārņoto vietu ir reģistrēts Rīgas pilsētā – 84, Ventspilī – 24, Jūrmalā – 7. Salīdzinot rajonus, Rīgas rajonā – 36, Ogres rajonā – 11, Cēsu rajonā – 8, Jēkabpils rajonā – 7, Aizkraukles rajonā – 6. Kopumā 31 Latvijas administratīvi teritoriālajā vienībā (pilsētās un rajonos) ir reģistrēta vismaz viena piesārņota vieta.

10.attēls. Piesārņoto vietu skaits un sadalījums pa veidiem

Datu avots: LVĢMC

Līdz šim detalizēti projekti sagatavoti lielākajiem piesārņoto vietu objektiem, kuri izveidojušies agrākās saimniekošanas rezultātā bijušās Padomju Savienības laikā. Ir veikti daudzi un atkārtoti pētījumi, tai skaitā, iesaistot ārvalstu speciālistus un ekspertus, un, piesaistot ES finansējumu, lai sagatavotu projektus sanācijas darbu veikšanai un izvēlētos VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

labākās tehnoloģijas. Piesārņoto gruntsūdeņu un grunts sanācijas darbi ierobežotos apmēros ir veikti Rumbulas un Lielvārdes militārajos lidlaukos un Mīlgrāvja rūpnieciskajā zonā, bet Inčukalna gudrona dīķos ir veikta daļēja gudrona izsmelšana, nogādājot to sadedzināšanai Brocēnu cementa rūpnīcā. Inčukalna gudrona dīķu, Olaines šķidro toksisko atkritumu izgāztuvju, Liepājas karostas kanāla un Jelgavas „Kosmoss” bīstamo atkritumu izgāztuves sanācija plānota 2007.-2013.gada finanšu plānošanas periodā un projekti realizēti līdz 2015.gadam.

Turpinot slēgto **atkritumu izgāztuvju** sanācijas darbus, tiek samazināts piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu daudzums un platību apjoms un samazināts piesārņojums, kas rada būtisku ietekmi videi. Palielinot administratīvos sodus par atkritumu apsaimniekošanas prasību neievērošanu, tajā skaitā par piesārņojuma avotu likvidēšanu un attiecīgo darbību neveikšanu atbilstoši piesārņoto vietu apsaimniekošanai izvirzītajām prasībām, iespējams panākt lielāku piesārņotāju atbildību.

4.6. Daba

Latvijas bioloģisko daudzveidību ievērojami bagātina Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes ūdeņi, kur ir bagāti zivju resursi un ir izveidojusies savdabīga sugu daudzveidība. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana tajos ir iespējama, tikai sabalansējot dažādu nozaru, tai skaitā, zivsaimniecības, transporta un dabas aizsardzības intereses.

Latvijā ir daudz upju un ezeru, bet bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai īpaši nozīmīgi ir seklie piejūras ezeri, kuru ekosistēmas ir ļoti produktīvas un nodrošina barības bāzi ūdensputniem un citām dzīvnieku sugām. Vērtīgi ir ezeri, kuros saglabājušās piegrunts augu sabiedrības, kas mīl dzidrus, organiskajām vielām nabadzīgus ūdeņus. Tos apdraud piesārņojums un intensīva atpūtas vietu attīstība. Līdzenumos un zemienēs lieli upju posmi ir regulēti, iznīcinot tiem raksturīgas ekosistēmas.

Meži aizņem gandrīz pusi valsts teritorijas un apmēram divas trešdaļas mežu platību veido skujkoki. Saimnieciskās darbības rezultātā ir izmainījušās proporcijas starp dažādu mežu aizņemtajām platībām. Lielās platībās aug bērzu, baltalkšņu un apšu meži, bet nelielā platībā saglabājušās vecas ozolu un ošu audzes. Pavisam maz ir vietu, kurās mežs ilgstoši nav ticis izmantots, bet pēdējos gados ir pieaugusi mežu izmantošanas intensitāte.

Purvi aizņem apmēram 10 % valsts teritorijas. Purvu ekosistēmas ir nozīmīgas gan klimata, gan ūdens režīma uzturēšanai. Purvos ir izveidojusies specifiska augu un dzīvnieku valsts, bet tajos saglabājušās sugas ir pēcledus laikmeta relikti. Ap 12 % purvu platību pašlaik atrodas valsts aizsardzībā.

Aramzeme aizņem 74 % no kopējās lauksaimniecībā izmantojamo zemju platības. Tīrumos veidojas noteiktiem augsnes un klimatiskajiem apstākļiem piemērojušās nezāļu sugas. Ar tām savukārt ir saistīts noteiktu kukaiņu sugu komplekss, tai skaitā, apputeksnētāji un kultūraugu kaitēkļu dabīgie ienaidnieki. Tīrumi ir mājvieta un barošanās vieta arī savvaļas dzīvnieku sugām - putniem un zīdītājiem. Sugu daudzveidība tīrumos ir tieši atkarīga no regulāras cilvēka darbības. Mūsdienu intensīvās lauksaimniecības metodes iznīcina tās sugas, kas gadsimtu gaitā piemērojušās izdzīvošanai tradicionālās saimniekošanas apstākļos.

Pļavas un ganības aizņem 26 % no kopējās lauksaimniecībā izmantojamo zemju platības. Lielākā daļa no tām ir kultivētas pļavas, daudzgadīgo zālāju sējumi vai atmatas, kuras izmanto siena pļaušanai. Apsaimniekojot pļavas un ganības, saglabājas tradicionālās Latvijas lauku ainavas mozaīka.

Augu, kukaiņu un citu bezmugurkaulnieku sugu sastāvs kultivētajās zālāju platībās ir nabadzīgs un vienvēidīgs. Dabīgajās pļavās kopumā aug aptuveni viena trešdaļa Latvijā sastopamo ziedaugu un paparžaugu sugu, 40 % reto un izzūdošo sugu. Tās ir vairāku putnu

sugu ligzdošanas un barošanās vietas. Diemžēl lauksaimniecībā neizmantojamās zemes daļa ir ievērojami samazinājusies.

Upju ielejās reģistrēti vairāki tūkstoši pamatiežu atsegumu un pāris simtu dabīgo alu. Augšanai uz iežu atsegumiem pielāgojušās vairākas retas aļģu, ķērpju un augstāko augu sugas. Alas Latvijas apstākļos ir unikāls dabas objekts. Vairākas alas ir nozīmīgas sikspārņu ziemošanas vietas.

Latvijā līdz šim zinātnieki ir uzskaitījuši kopumā vairāk kā 27 tūkstošus sugu un atzīst, ka reāli ir uzskaitītas tikai aptuveni 75 % kukaiņu sugu, apzināti tikai 60 % vienšūņu. Maz zināms arī par mikroskopiskajām sēnēm un augsnē dzīvojošiem bezmugurkaulniekiem.

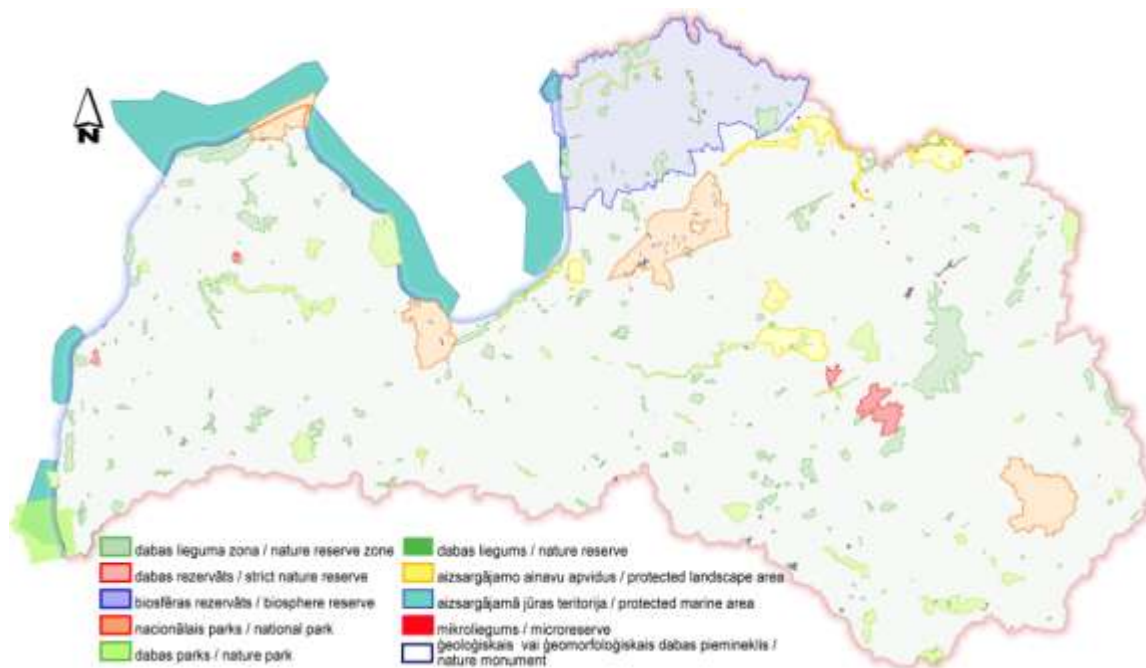
Latvijā vēl ir saglabājusies liela dabīgo ekosistēmu daudzveidība, kas veidojusies atšķirīgu augsnes un klimatisko faktoru ietekmē, kā arī atšķirīgu cilvēka saimnieciskās darbības intensitātes un atšķirīgu tradīciju rezultātā. Tomēr dažādi cilvēka darbības veidi jau ir izmainījuši sugu sastāvu un to proporcijas lielā Latvijas daļā.

Kaut gan Latvijā ir konstatētas 18 047 dzīvnieku, 5396 augu un aptuveni 4000 sēņu sugas, zinātnieki uzskata, ka aptuveni 907 sugas (3,3 % no kopējā sugu skaita) ir retas un apdraudētas. 31 augu un dzīvnieku suga Latvijā, domājams, jau ir izzudusi. Izzušānu veicinājis piemērotu biotopu trūkums, to būtiska degradācija, vides piesārņojums. Augu un dzīvnieku sugu pilnvērtīga eksistence ir iespējama tikai dabiskos apstākļos to dabiskajās dzīvotnēs.

Latvijā izveidotas 689 īpaši aizsargājamas dabas teritorijas (ĪADT), tai skaitā, 355 dabas pieminekļi. Kopējā ĪADT aizņemtā platība 16 % valsts teritorijas. Savukārt nozīmīgu sugu un biotopu aizsardzībai ārpus ĪADT var veidot mikroliegumus.

Lai saglabātu un aizsargātu retas, apdraudētas sugas un biotopus, ES ir izveidots Natura 2000 (Eiropas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju) tīkls. Putnu sugu saraksti, kuriem jāveido Natura 2000 teritorijas, ir iekļauti direktīvā 79/409/EEK *Par savvaļas putnu aizsardzību*, attiecīgi biotopu un citu organismu sugu sarakstus nosaka direktīva 92/43/EEK *par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzību*. Šo sugu un biotopu aizsardzība ir saistoša visām ES dalībvalstīm.

Kopš 2004. gada arī Latvija ir izveidojusi savu aizsargājamo teritoriju daļu, kas ietilpst Natura 2000 tīklā. Tā tika veidota no jau esošajām ĪADT, pievienojot klāt vēl 122 jaunas teritorijas. Latvijā Natura 2000 tīklā ir iekļautas 336 teritorijas (skatīt 11.attēlu) un kopā tās aizņem 769 342 ha, tai skaitā, jūras teritorijas daļa 52 404ha, kas savukārt nav iekļauta ĪADT platībā. Šīm teritorijām ir atšķirīgi aizsardzības un apsaimniekošanas režīmi – no minimāliem ierobežojumiem aizsargājamo ainavu apvidos līdz pat pilnīgam saimnieciskās darbības aizliegumam dabas rezervātos.

11.attēls. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas
 Datu avots: Dabas aizsardzības pārvalde

Natura 2000 teritorijās ir noteikti dažādi saimnieciskās darbības ierobežojumi. Tāpēc, katrai teritorijai tiek izstrādāts dabas aizsardzības plāns, kas vienlaicīgi nodrošinātu gan dabas daudzveidības saglabāšanu, gan apsaimniekošanas iespējas. Natura 2000 teritoriju tīkla izveide ir pozitīvi ietekmējusi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu un mērķu īstenošanu Latvijā.

Visām normatīvo aktu prasībām atbilstoša **atkritumu apsaimniekošana**, depoziņa sistēmas ieviešana dzērienu iepakojumam un personu atbildības palielināšana par savu darbību vai bezdarbību, ļaus efektīvāk risināt atkritumu apsaimniekošanas jautājumus un pēc iespējas samazināt negatīvo atkritumu un darbību ar tiem ietekmi uz dabu.

4.7. Ainavas

Ainavu apsaimniekošana un aizsardzība ir ļoti komplicētu pasākumu kopums, kurā jāprot saskaņot dažādu interešu grupu vēlmes. Tai jābalstās uz ilgtspējīgas attīstības principiem, mēģinot savienot ainavu kontrolētu attīstību ar ekonomiskajām un sociālajām izmaiņām, kas parasti izraisa būtiskas izmaiņas arī ainavā. Svarīgi ir apzināties, ka ainavas veidošana ir nepārtraukts process.

Ainavu ekoloģiskā plānošana ir vērsta uz dzīvotspējīgu sugu populāciju saglabāšanu ilgtermiņā. Tas ir daudz sarežģītāks uzdevums nekā sugu un biotopu aizsardzība īstermiņā. Tai jānodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, kultūrvēsturiskās ainavas un tās elementu aizsardzība, ainavu estētiskās kvalitātes aizsardzība, vienlaikus sekmējot vietu un reģionu ilgtspējīgu attīstību. Tradicionālās ainavas saglabāšanas jautājums pašlaik tiek regulēts ar ietekmes uz vidi novērtējuma mehānisma palīdzību. Tomēr pašlaik spēkā esošie normatīvie akti neizslēdz iespēju vietējā mērogā „upurēt” ainavu saimnieciskās attīstības dēļ.

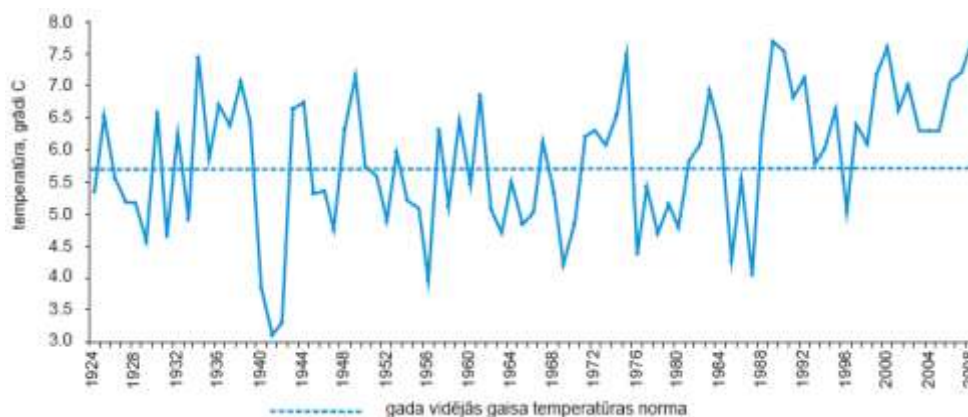
VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Visām normatīvo aktu prasībām atbilstoša **atkritumu apsaimniekošana**, depozīta sistēmas ieviešana dzērienu iepakojumam un personu atbildības palielināšana par savu darbību vai bezdarbību, ļaus efektīvāk risināt atkritumu apsaimniekošanas jautājumus un pēc iespējas samazināt negatīvo atkritumu un darbību ar tiem ietekmi uz ainavu.

4.8. Klimats

Fakti par klimata pārmaiņu nepārprotamo raksturu apliecina, ka vidējā gaisa temperatūra pasaulē pēdējos simt gados pieaugusi par $0,7 \pm 0,2$ °C. Un tā turpina pieaugt arvien straujāk. Zinātnieki prognozē, ka līdz 2100.gadam tā varētu paaugstināties par 1,4–5,8 °C, bet Eiropā – par 2 – 5,5 °C. 2004.-2007.gadu perioda visi četri gadi Latvijā ir bijuši siltāki par normu, t.i., 5,7 °C. Pēdējos 85 gados 2007. gads ir bijis 7.siltākais, bet 2006.gads – 11.siltākais, savukārt 2004. un 2005.gads ir ierindojušies siltāko gadu trešā desmita sākumā (skatīt 12.attēlu).

12.attēls. Gada vidējā gaisa temperatūra Latvijā laikā no 1924.-2008.gadam

Datu avots: LVGMC

Līdz ar temperatūras paaugstināšanos ledāji kušīs straujāk, ūdens līmenis pasaules okeānā celsies straujāk, arvien straujāk pieaugs arī ekstremālu vai neraksturīgu dabas parādību (piemēram, vētru, plūdu, liela karstuma vai aukstuma, ilgstoša sausuma u.c.) izpausmju skaits un apmēri, radot būtiskus zaudējumus dabai, cilvēku radītajai videi, tautsaimniecībai, cilvēku veselībai un drošībai. Turklāt tās ir tikai klimata pārmaiņu tiešās ietekmes, kas, savukārt bremsē (vai arī veicina) tautsaimniecības un labklājības attīstību. Te jāatceras, ka var runāt par klimata pārmaiņu ietekmi uz lauksaimniecību, zivsaimniecību, enerģētiku, bioloģisko daudzveidību (ekosistēmām), augsnes degradēšanos, ūdens pārbagātību vai trūkumu, cilvēku veselību, patēriņa modeļiem.

Temperatūras pieauguma rezultātā Latvijā kopumā ir samazinājies arī kopējais dienu skaits ar sniega segu aukstajā gadalaikā. Lineāro tendenču analīze rāda, ka Latvijā vidēji dienu skaits ar sniega segu aukstajā gadalaikā ir samazinājies par 7 dienām. Šis rādītājs teritoriāli ir visai mainīgs, jo ir atkarīgs arī no īslaicīgo sniega segas periodu iestāšanās un ilguma. Temperatūras pieauguma rezultātā Latvijā kopumā ir saīsinājies periods ar sniega segu, vispārliciecinotāk tas izpaužas Latvijas austrumu daļā, kur sniega sega klāj zemi visilgāk, bet lineāro tendenču analīze rāda, ka Latvijā vidēji periods ar stabilu sniega segu ir saīsinājies par 2 nedēļām.

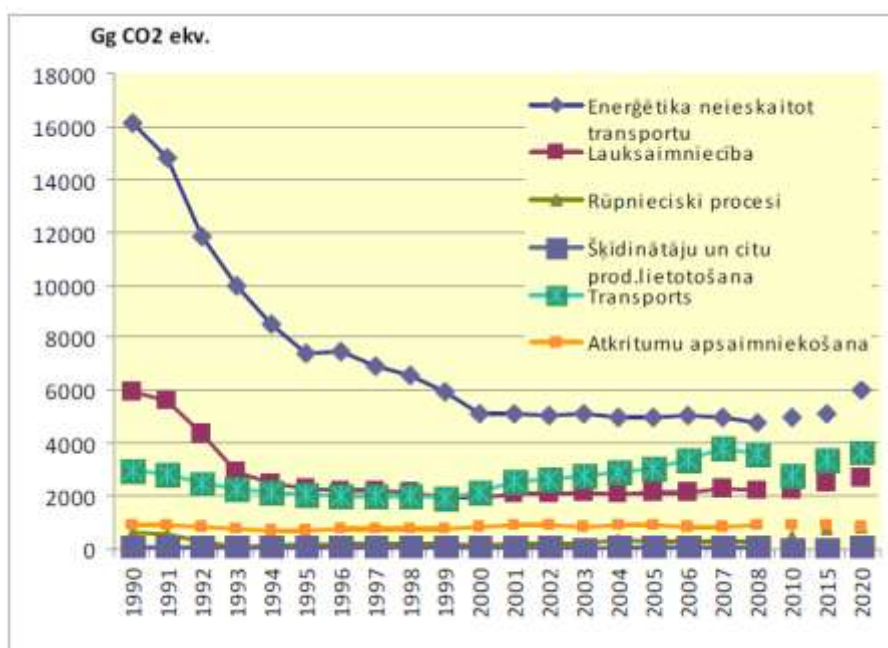
Klimata pārmaiņu politika sevī ietver divas būtiskas komponentes: klimata pārmaiņu samazināšanu un piemērošanos (adaptāciju) nenovēršamajām klimata pārmaiņām. 1992. gada VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Riodežaneiro (Brazīlijā) ANO konferencē par vidi un attīstību līdztekus Konvencijai par bioloģisko daudzveidību tika parakstīta arī ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām, tādējādi uzsverot, ka pasaules politiskajā dzīvē sācies jauns cilvēces vērtību izvērtēšanas un atbildības posms. Konvencijas mērķis ir sasniegt siltumnīcefekta gāzu koncentrācijas stabilizāciju atmosfērā tādā līmenī, kas novērstu bīstamu cilvēka darbības ietekmi klimata sistēmā. Turklāt šāds līmenis jāsasniedz laikā, kas ir pietiekams, lai ļautu ekosistēmām dabiski pielāgoties klimata pārmaiņām un lai nodrošinātu ekoloģiski tīras pārtikas ražošanu un netraucētu ilgtspējīgai saimnieciskajai attīstībai. Būtiska ir konvencijā minētā prasība par konvencijas līgumslēdzēju pušu jeb dalībvalstu tiesībām un pienākumu veicināt ilgtspējīgu attīstību.

SEG ir dabiskas un antropogēnas izcelsmes atmosfēras gāzveida sastāvdaļas, kas absorbē un reemitē infrasarkanā starojumu. Tiešās SEG ir oglekļa dioksīds (CO_2), metāns (CH_4), vienvērtīgā slāpekļa oksīds (N_2O), fluorogļūdeņraži (HFC), perfluorogļūdeņraži (PFC) un sēra heksafluorīds (SF_6), savukārt netiešās SEG – oglekļa monoksīds (CO), slāpekļa oksīdi (NO_x) un nemetāna gaistošie organiskie savienojumi (NMGOS).

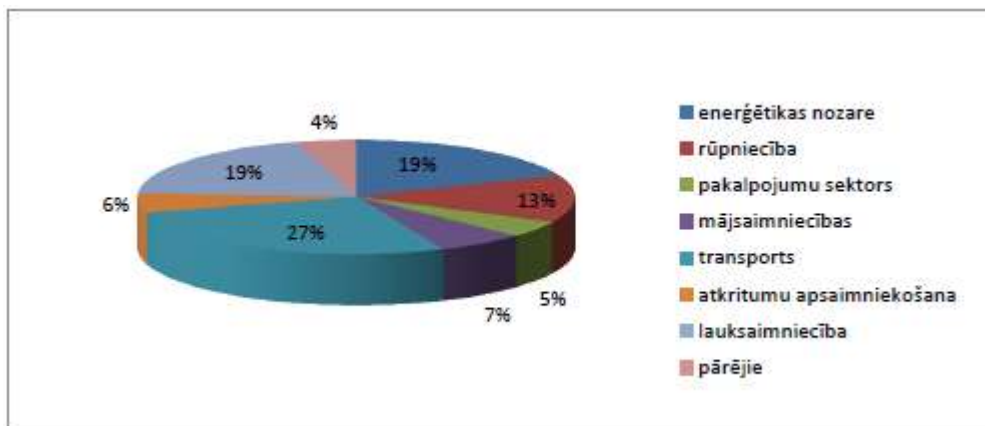
Saskaņā ar ANO Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām, Latvijai kā SEG antropogēno emisiju atskaites jeb bāzes gads ir noteikts 1990. gads, pret kuru attiecina SEG emisiju izmaiņas. Latvijas kopējās SEG emisijas 1990. gadam Kioto Protokola ietvaros ir 25 909,16 tūkst.tonnu CO_2 ekvivalentu. SEG emisijas salīdzinājumā ar 2004.gadu pieaugušas par 10,7%. Visvairāk tiešo antropogēno SEG emisiju rodas enerģētikas sektorā, ieskaitot transportu. Enerģētikas un transporta sektors 2007. gadā emitēja ap 73% no valsts kopējām tiešajām SEG emisijām. Lielāko daļu SEG emisiju veido CO_2 – 2007. gadā tas bija 71% no kopējā emisiju apjoma. CO_2 galvenokārt rodas fosilā kurināmā (naftas produkti, citas izcelsmes šķidrās kurināmais – degakmens eļļa, ogles, gāze) sadedzināšanas procesos, savukārt CH_4 rodas lauksaimniecībā un atkritumu apsaimniekošanā, bet N_2O – lauksaimniecībā. Pateicoties augu fotosintēzes procesiem mežos un lauksaimniecībā izmantojamajās zemēs, kur norit CO_2 piesaiste, kopējā ikgadējā SEG piesaiste pārsniedz ikgadējās SEG emisijas. SEG emisijas Latvijā pa nozarēm un oglekļa dioksīda piesaiste parādīta 15.attēlā.

13.attēls. SEG emisijas pa nozarēm un oglekļa dioksīda piesaiste, tūkst.tonnu CO_2 ekvivalenta, logaritmiskā skala

Datu avots: LVĢMC

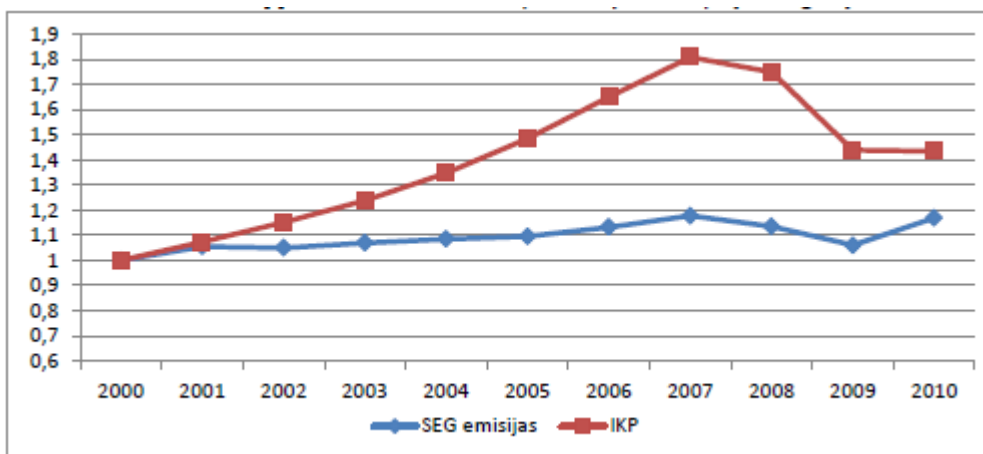
VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

14.attēls. SEG emisiju struktūra 2010.gadā.

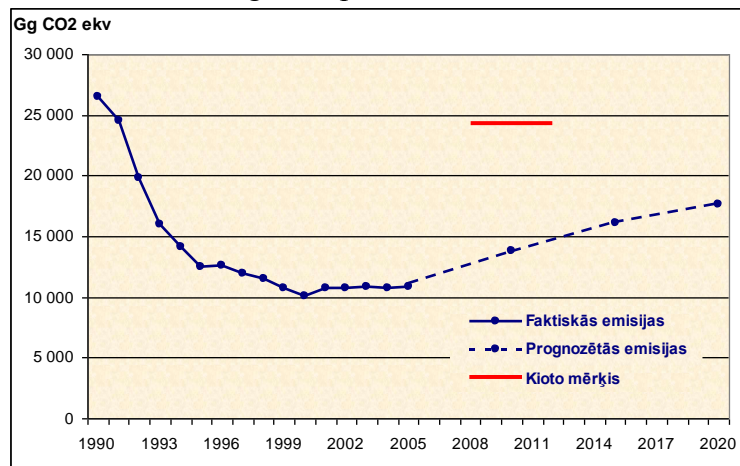
Oglekļa dioksīds ir nozīmīgākā antropogēnā siltumnīcefekta gāze. Pasaules mērogā tās koncentrācija atmosfērā ir pieaugusi no apmēram 280 ppm pirms industriālā perioda līdz 379 ppm 2005. gadā, pateicoties fosilā kurināmā - naftas, akmeņogļu un dabas gāzes – intensīvai izmantošanai, tajā pat laikā strauji sarūkot mežu platībām. Statistika liecina, ka CO₂ emisijas laika posmā 1970. - 2004.gadam pieaugušas par apmēram 80 % (1990. - 2004. gadā – par 28 %) un 2004. gadā SEG emisiju kopapjomā veidoja 77 %.

Ņemot vērā SEG emisiju prognozes 2008.-2012. gadam, Ministru kabinets 2006. gadā atbalstīja Latvijas dalību starptautiskajā emisiju tirdzniecībā, realizējot valsts noteiktā daudzuma vienību pārpalikumu 2008.-2012.gada periodā. 08.11.2007. Saeima pieņēma likumu „Par Latvijas Republikas dalību Kioto protokola elastīgajos mehānismos”, kurā noteikti pamatprincipi Latvijas dalībai Kioto protokola elastīgajos mehānismos, tostarp emisijas vienību pārdošanas rezultātā iegūto līdzekļu izmantošana klimata pārmaiņu finanšu instrumenta ietvaros. Līdzekļi izlietojami projektu finansēšanai zemkopības, transporta, enerģētikas, mežsaimniecības, **atkritumu apsaimniekošanas**, rūpniecības un citās tautsaimniecības nozarēs, kuriem ir būtiska ietekme uz valsts siltumnīcefekta gāzu emisiju vai to piesaisti un kuri veicina siltumnīcefekta gāzu un citu piesārņojošo vielu emisijas samazināšanu vai ierobežošanu (t.sk. energoefektivitātes paaugstināšana, atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšana, vides tehnoloģiju izstrāde un izmantošana, sabiedrības izglītošana, pielāgošanās klimata pārmaiņām), kā arī citu pasākumu īstenošanai, kuri ievērojami uzlabo vides kvalitāti.

15.attēls. SEG

Emisiju prognozēšana ietver un paredz to politiku un pasākumu īstenošanu, kas noteikti Latvijas valdības izstrādātajos politikas dokumentos līdz 2007. gadam. Vidējā kopējo prognozēto SEG emisiju vērtība laika posmā 2008. -2012. gads nepārsniegs 53 % no 1990. gada līmeņa. Emisiju prognoze (skatīt 16.attēlu) parāda, ka kopējās SEG emisijas, neņemot vērā emisijas un to piesaisti no zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektorā, līdz 2020. gadam palielināsies.

16. attēls. Faktiskās un prognozētās kopējās SEG emisijas, Gg CO₂ ekvivalentu

Pētījumu rezultāti liecina, lai ekonomikā samazinātu oglekļa emisijas, tas ir sasniedzams galvenokārt ar trīs pasākumiem: enerģijas patēriņa samazināšanu, atjaunojamo energoresursu īpatsvara palielināšanu un energoefektivitātes uzlabošanu enerģijas ražošanā un lietošanā, ievērojami veicinot enerģijas taupības pasākumus. Pakāpeniski arvien vairāk tiek izmantoti atjaunojamie energoresursi, tomēr vienlaicīgi lielākajā daļā valstu aktuāls un strīdīgs jautājums paliek par kodolenerģijas izmantošanas iespējām.

4.9. Cilvēku dzīvība un veselība

Eiropas reģionā ik gadu vairāk kā 1,7 miljoni nāves gadījumu (18% no visām nāvēm) ir saistīti ar vides faktoriem. Vides fizikālie, ķīmiskie un bioloģiskie faktori var būtiski ietekmēt dzīves kvalitāti un radīt veselības traucējumus, taču šo faktoru ietekmi uz veselību bieži vien ir grūti viennozīmīgi izmērīt, jo to ietekmes lielumi parasti ir zemi, tie iedarbojas visas dzīves laikā un tiem ir garš latentais periods, pēc kura parādās veselības traucējumi. Turklāt šo faktoru iedarbība var būt kompleksa, t.sk. kopā ar dažādiem dzīvesveida paradumiem. Viens no galvenajiem instrumentiem, kā novērtēt vides faktoru iedarbību uz veselību, ir cilvēku biomonitorings, kas Latvijā netiek veikts. Tāpat Latvijā nav pietiekamu vides veselības jomas zinātnisko pētījumu, kas integrētu dažādas ietekmes, kurām cilvēks ir pakļauts dzīves laikā – apkārtējās vides faktori, dzīves un darba vides kvalitāte, iedzimtība, dzīvesveida paradumi u.c.

ES un PVO stratēģiskie vides veselības politikas plānošanas dokumenti akcentē vairākas prioritātes: veselībai drošs dzeramais ūdens un peldūdeņi, sanitārie apstākļi, jo īpaši klimata pārmaiņu ietekmes kontekstā; āra un iekštelpu gaisa kvalitāte; slimību novēršana, ko rada vai varētu radīt dažādi citi fizikālie, ķīmiskie un bioloģiskie faktori vidē, t.sk. troksnis, nanotehnoloģijas, elektromagnētiskie lauki, kā arī darba vides riski un traumas u.c.

Saskaņā ar *Eurobarometer* pētījumiem, 80 % Latvijas iedzīvotāji, vērtējot savu attieksmi pret vidi, uzskata vidi par būtiskāko un svarīgāko dzīves vidi ietekmējošo faktoru.

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Savukārt, izvērtējot konkrētus vides faktorus saistībā ar ietekmi uz veselību, 56 % Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka viņu veselību ietekmē mājokļa kvalitāte kopumā, bet 24 % uztraucas par ķīmisko vielu nelabvēlīgo ietekmi. Cits pētījums liecina, ka 28 % Latvijas iedzīvotāju kā traucējošu izjūt gaisa piesārņojumu dzīvesvietas apkārtnē, bet savukārt 37 % dzīves vietā traucē troksnis - visvairāk Rīgā, kur no pārmērīga trokšņa cieš 46 % iedzīvotāju. Kā visbiežāko trokšņa iemeslu iedzīvotāji atzīmē satiksmes troksni (76 % gadījumu).

Visām normatīvo aktu prasībām atbilstoša **atkritumu apsaimniekošana**, ļauj efektīvi risināt atkritumu apsaimniekošanas jautājumus un pēc iespējas samazināt negatīvo atkritumu un darbību ar tiem ietekmi uz cilvēku dzīvi un veselību.

4.10. Materiālās vērtības

4.10.1. Kultūras mantojums

9.tabula. Valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļi

2011.gada 31.decembrī valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā bija 8579 objekti šādā sadalījumā:	
Arhitektūra	3408
Māksla	2492
Arheoloģija	2492
Pilsētībūvniecība	46
Industriālie	11
Vēsture	113
Vēsturiska notikuma vieta	17
Valsts nozīmes	5178
Vietējās nozīmes	3401

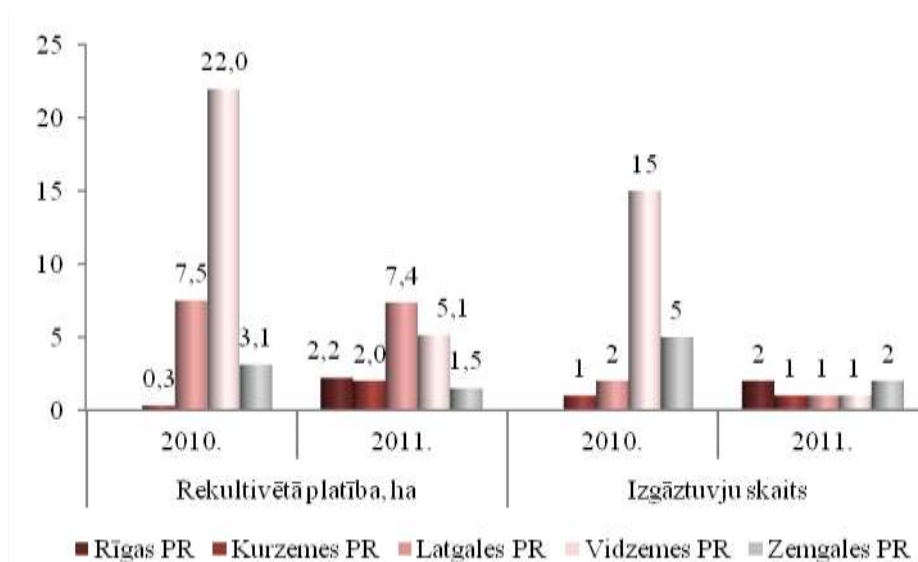
Avots: Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija

Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļauto pieminekļu skaits - 53.

No valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta izslēgto objektu skaits - 12.

4.10.2. Atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūra

Izveidojot valstī normatīvo aktu prasībām atbilstošus atkritumu apglabāšanas poligonus, tiek radīti priekšnoteikumi, lai slēgtu un rekultivētu likumdošanas prasībām neatbilstošās atkritumu izgāztuves. Līdz 2011. Gada beigām, piesaistot 2007. – 2013. Gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas perioda finanšu līdzekļus, rekultivētas 30 sadzīves atkritumu izgāztuves ~51 ha platībā, no tām 7 izgāztuves 18,185 ha platībā 2011. Gadā (17. Attēls).

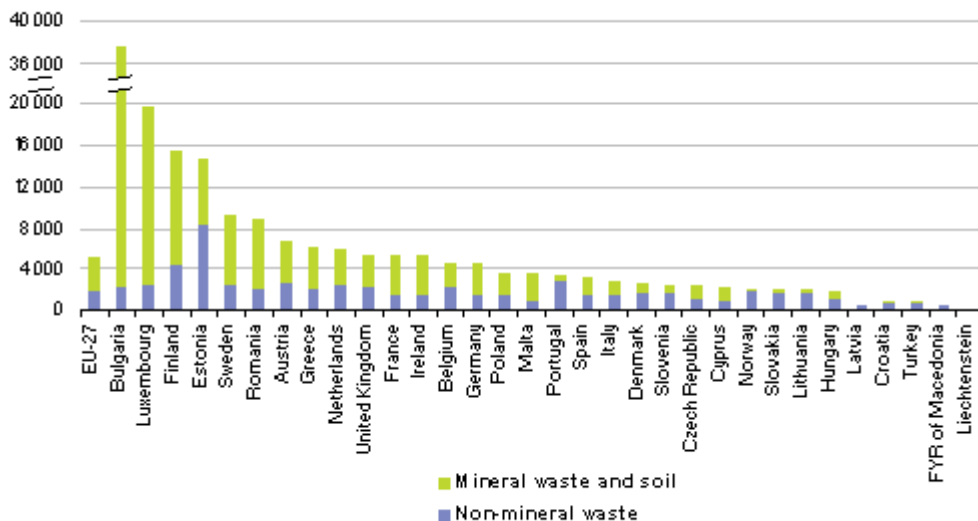

17. attēls. Rekultivēto izgāztuvju skaits un platība, 2011, milj. LVL

Kopumā kopš 2000. Gada ar ISPA, Kohēzijas fonda un ERAF atbalstu rekultivētas 305 normatīvo aktu prasībām neatbilstošas atkritumu izgāztuves ~435 ha platībā, attiecīgi Kohēzijas fonda līdzfinansēto projektu ietvaros rekultivētas 258 izgāztuve ~366 ha platībā un ERAF projektos – 47 izgāztuves 80 ha platībā, kā arī ir izveidoti 12 atkritumu poligoni.

5. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas

Kopējais māsaimniecību un ekonomiskās darbības rezultātā radītais atkritumu apjoms 2008.gadā ES-27 veidoja 2615 miljonus tonnu. Tas bija nedaudz mazāk nekā 2004. vai 2006.gadā. Aptuveni 98 miljoni tonnu (3,7 % no kopējā apjoma) no ES-27 radītajiem atkritumiem 2008.gadā tika klasificēti kā bīstamie atkritumi. Tādējādi katrs ES-27 iedzīvotājs vidēji radīja aptuveni 5,2 tonnas atkritumu, no kuriem 196 kg bija bīstamie atkritumi. ES-27 īpaši lieli atkritumu apjomi 2008.gadā radās divās darbības jomās, proti, celtniecībā (NACE F sadaļa), kuras rezultātā tika radīti 859 miljoni tonnu atkritumu (32,9 % no kopējā atkritumu apjoma), un ieguves rūpniecībā un karjeru izstrādē (NACE B sadaļa), kas radīja 727 miljonus tonnu atkritumu (27,8 % no kopējā apjoma). Lielākā daļa no šajās jomās radītajiem atkritumiem bija minerālu atkritumi vai augsne (izrakta zeme, ceļu būves atkritumi, nojaukšanas atkritumi, bagarēšanas grunts, nederīgie ieži, frakcijas u. C.). Tas ir izskaidrojams salīdzinoši lielajam minerālu atkritumu un augsnes (63 % no kopējā radīto atkritumu apjoma) īpatsvaram kopējā atkritumu apjomā (sk. 2.attēlu). Ražošanā (NACE C sadaļa) 2008.gadā tika radīti 342,7 miljoni atkritumu tonnu (13,1 % no kopējā apjoma), bet māsaimniecību radīto atkritumu apjoms sasniedz 221 miljonu tonnu (8,5 %). Salīdzinoši nelielais kopējā atkritumu apjoma īpatsvars, kas tika radīts lauksaimniecības, mezsaimniecības un zivsaimniecības jomā, ir vismaz daļēji saistīts ar faktu, ka sniegtajos rādītājos nav iekļauti dati par kūtsmēsliem un vircu (ja to izmanto lauksaimniecībā kā mēslojumu vai augsnes bagātinātāju). Lielāko ES-27 kopējā atkritumu daudzuma īpatsvaru radīja Vācija (14,3 %), Francija un Apvienotā Karaliste. Šos rādītājus var atspoguļot saistībā ar iedzīvotājiem (sk. 17. Attēlu). Izmantojot šo pieeju, Latvija ES dalībvalstu vidū radīja vismazāko atkritumu apjomu uz vienu iedzīvotāju (660 kg).

Source: Eurostat (online data codes: env_w as gen and tsdpc210)

18. attēls

Datu avots: Eurostat

6. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums. Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums

Šajā nodaļā ir aprakstīta plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums. Tā kā plāna projektā nav norādītas konkrētas atkritumu apsaimniekošanas objektu atrašanās vietas, kā arī konkrētas atkritumu apsaimniekošanas metodes, kā alternatīva tika izraudzīta pieeja, ka plāna projekts netiek realizēts. Minētās alternatīvas izvērtējums ir sniegts vides pārskata 7.nodaļā. Vides pārskata 10.tabulā ir sniegts plāna projekta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums.

10.tabula. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsnes	Materiālās vērtības	Bioloģiskā daudzveidība	Cilvēku dzīvība un veselība	Komentāri
Atkritumu rašanās novēršana	+	+	+	+	+	+	+	Atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem nav prognozējama negatīva ietekme uz vidi, tā kā tiek veikti pasākumi, kas novērš atkritumu rašanos vai samazina radīto atkritumu daudzumu un bīstamību.
Atkritumu	+	+/-	+	+	+	+	+	Atkritumu dalītās

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsnes	Materiālās vērtības	Bioloģiskā daudzveidība	Cilvēku dzīvība un veselība	Komentāri
dalītā savākšana		-						savākšanas pasākumiem ir pozitīva ietekme uz visiem vides aspektiem, tomēr jāņem vērā, ka dalīti savākto atkritumu pārvadājumiem varētu būt negatīva ietekme uz gaisa kvalitāti, ja pieaug pārvadājumu intensitāte.
Atkritumu reģenerācija un pārstrāde	+	+	+	+	+	0/-	0/-	Kopumā minētajiem pasākumiem ir pozitīva ietekme uz ūdens, gaisa un klimata aspektiem. Ietekme uz augsni ir vērtējama kā neitrāla, tā kā atkritumu reģenerācijas un pārstrādes iekārtas tiek izvietotas atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Atkritumu reģenerācijas un pārstrādes pasākumiem var būt neitrāla vai negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību atkarībā no atkritumu reģenerācijas un pārstrādes iekārtu izvietojuma. Atkritumu reģenerācijas un pārstrādes iekārtu ietekme uz cilvēku dzīvību un veselību var būt neitrāla vai negatīva, atkarībā no atkritumu reģenerācijas vai pārstrādes iekārtu izvietojuma un izmantojamās tehnoloģijas.

	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsnes	Materiālās vērtības	Bioloģiskā daudzveidība	Cilvēku dzīvība un veselība	Komentāri
Atkritumu apglabāšana	0	0	+	0	+	0/-	0	Ņemot vērā, ka atkritumu apglabāšanas poligoni ir ierīkoti atbilstoši normatīvo aktu prasībām un tiek apsaimniekoti atbilstoši normatīvo aktu un izsniegtajām atļaujām A kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, nav paredzams, ka atkritumu poligoniem būs negatīva ietekme uz ūdens, gaisa vai augsnes stāvokli, vai cilvēku dzīvību un veselību. Tā kā poligonos apglabātie atkritumi tiek regulāri pārsegti un poligonos ir/tiks ierīkotas poligonu gāzes savākšanas un sadedzināšanas iekārtas (ar/bez enerģijas ieguves), var prognozēt, ka minētajiem pasākumiem būs pozitīva ietekme uz klimata un SEG aspektiem. Attiecībā uz minētā pasākuma ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un ainavām, ir jāatzīmē, ka, no vienas puses, atkritumu poligoni jau ir izveidoti, ievērojot normatīvo aktu prasības attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, bet

	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsnes	Materiālās vērtības	Bioloģiskā daudzveidība	Cilvēku dzīvība un veselība	Komentāri
								no otras puses, ņemot vērā to, ka vēl pilnībā nav rekultivētas visas slēgtās izgāztuves, notiek piegružošana, atkritumu apglabāšanai ir negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību.

Novērtējuma simboli:

- iespējama negatīva ietekme.
- + iespējama pozitīva ietekme
- +/- var būt gan pozitīva, gan negatīva ietekme
- 0 nav būtiskas ietekmes

Savukārt vides pārskata 11.tabulā ir atspoguļota dažādu vides aspektu savstarpējā mijiedarbība.

11.tabula. Iespējamās mijiedarbības starp dažādiem vides aspektiem

Virszemes ūdeņi									
Pazemes ūdeņi	V								
Jūras ūdeņi	V	V							
Gaiss	X	X	X						
Klimats	X	X	X	V					
Augsnes	V	V	X	V	V				
Cilvēka dzīvība un veselība	V	V	V	V	V	V			
Materiālās vērtības	V	V	V	V	V	V	X		
Bioloģiskā daudzveidība	V	V	V	V	V	V	X	X	
	Virszemes ūdeņi	Pazemes ūdeņi	Jūras ūdeņi	Gaiss	Klimats	Augsnes	Cilvēka dzīvība un veselība	Materiālās vērtības	Bioloģiskā daudzveidība

V – ir sagaidāma mijiedarbība

X – nav sagaidāma mijiedarbība

Plāna projektā nav minētas konkrētas atkritumu apsaimniekošanas tehnoloģijas vai atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojums, tāpēc kā iespējamā

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

alternatīva tika izvēlēta situācija, ja plāna projekts netiks īstenots. Vides stāvokļa iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots, ir raksturotas vides pārskata 7.nodaļā.

7. Vides stāvokļa iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Atkritumu apsaimniekošanas pasākumiem, kuri ir realizēti saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2006.-2012.gadam, ir ticis veikts ietekmes uz vidi novērtējums vai izdoti tehniskie noteikumi, tāpēc minēto pasākumu realizācijas laikā ir izvēlētas tādas atkritumu apsaimniekošanas iekārtu atrašanās vietas vai apsaimniekošanas metodes, kuras rada pēc iespējas mazāku ietekmi uz ūdens resursiem, gaisa kvalitāti, kultūras mantojumu, dabas resursiem, aizsargājamām dabas teritorijām (sk. pārskata 8.nodaļu).

Ja plāna projektā paredzētie pasākumi netiek realizēti, netiks samazināts radīto un apglabāto atkritumu apjoms, atkritumi netiks izmantoti kā resursi, turpināsies aktīva izveidoto atkritumu poligonu aizpildīšana, kas nozīmē, ka būs nepieciešams izveidot jaunus poligonus. Samazināsies poligonu paredzamais izmantošanas ilgums, jo palielināsies apglabājamo atkritumu daudzums, tā kā netiks realizēti atkritumu rašanās novēršanas pasākumi, savukārt pārstrādājami atkritumi netiks pārstrādāti neietiekami attīstītas pārstrādes infrastruktūras dēļ.

Ja netiek nodrošinātas plānā paredzētās atkritumu savākšanas iespējas, tad varētu palielināties gaisa piesārņojums, kā arī troksnis, ko rada transportlīdzekļi, kuri veic atkritumu pārvadājumus. Tāpat arī šādā gadījumā netiks nodrošinātas iespējas derīgos izrakteņus tautsaimniecības nozarēs aizstāt ar, piemēram, pārstrādātiem būvniecības un ēku nojaukšanas atkritumiem. Tādējādi netiks nodrošināta racionāla un taupīga dabas resursu izmantošana. Ja plāna projekts netiek realizēts, turpināsies apdraudējums vides kvalitātes, ko rada slēgtās atkritumu izgāztuves, kuras vēl nav rekultivētas.

8. Risinājumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi

8.1. Normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam

Saskaņā ar Aizsargjoslu likumu aizsargjoslas ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem un notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm ir viens no sanitāro aizsargjoslu veidiem

Aizsargjoslas ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem un notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm nosaka, lai nodrošinātu tām piegulošo teritoriju aizsardzību no šo objektu negatīvās ietekmes. Aizsargjoslas platums ap atkritumu apglabāšanas poligoniem un atkritumu izgāztuvēm ir 100 metri.

Atkritumu apglabāšanas poligonus ir aizliegts ierīkot:

- 1) Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslā
- 2) virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās
- 3) aizsargjoslās (aizsardzības zonās) ap kultūras pieminekļiem
- 4) aizsargjoslās ap ūdens ņemšanas vietām

- 5) mežu aizsargjoslās ap pilsētām
- 6) aizsargjoslās gar siltumtīkliem
- 7) aizsargjoslās ap meliorācijas būvēm un ierīcēm
- 8) aizsargjoslās ap navigācijas tehniskajiem līdzekļiem
- 9) aizsargjoslās ap aizsprostu drošuma noteikšanas kontrolmērietaisēm
- 10) aizsargjoslās ap kapsētām.

aizsargjoslās ap gāzesvadiem, gāzapgādes iekārtām un būvēm, gāzes noliktavām un krātuvēm

11) aizsargjoslās ap ogļūdeņražu ieguves vietām, naftas, naftas produktu un bīstamu ķīmisko vielu un produktu cauruļvadiem, tilpnēm, krātuvēm, pārstrādes un pārkraušanas uzņēmumiem, degvielas uzpildes stacijām

12) aizsargjoslās ap aizsprostiem.

Savukārt aizsargjoslās ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm noteikti šādi aprobežojumi:

1) aizliegts aizkraut pievedceļus un pieejas atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm un notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm, kā arī pievedceļus un pieejas izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem;

2) aizliegts veikt darbus, kas var izraisīt applūdināšanu vai gruntsūdens līmeņa paaugstināšanos;

3) aizliegts būvēt jaunas ēkas, izņemot ēku būvniecību virs notekūdeņu tvertnēm ar ventilāciju un gadījumus, kad ēku būvniecība ir saistīta ar atkritumu apsaimniekošanu, atkritumu apglabāšanas poligoniem, notekūdeņu attīrīšanas ietaišu, kā arī ar izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumu vai pārstrādes uzņēmumu ekspluatāciju, notekūdeņu attīrīšanas procesa blakusproduktu pārstrādi un izmantošanu, personāla un apsardzes vajadzībām, laboratorijām, autostāvvietām, komunikācijām, elektrolīnijām, elektrostacijām, sūkņu stacijām, pazemes rezervuāriem, gāzesvadiem, naftas un naftas produktu cauruļvadiem;

4) aizliegts ierīkot jaunas dzeramā ūdens ņemšanas vietas.

MK 2011.gada 27.decembra noteikumi Nr.1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi" paredz, ka poligona ierīkošanas vietu izvēlas saskaņā ar tās pašvaldības teritorijas plānojumu, kuras teritorijā paredzēts būvēt poligonu. Poligona būvniecības vietu izvēlas, ņemot vērā:

1) attālumu no apdzīvotām vietām, tūrisma objektiem, vietām, ko izmanto atpūtai un veselības aprūpei, kā arī no ūdenstilpēm, ūdenstecēm un lauksaimniecībā izmantojamām zemēm;

2) aprobežojumus visu veidu aizsargjoslās iespējamajā poligona būvniecības vietā;

3) ģeoloģiskos un hidroģeoloģiskos apstākļus iespējamajā poligona būvniecības vietā;

4) iespējamās poligona būvniecības vietas applūšanas, nosēšanās, noslīdeņu vai nogrūvumu varbūtību;

5) valdošo vēju virzienu attiecībā pret apdzīvotām vietām, tūrisma objektiem un vietām, ko izmanto atpūtai un veselības aprūpei;

6) paaugstinātas bīstamības objektu izvietojumu un to iespējamo nevēlamo ietekmi uz poligonu, kā arī poligona iespējamo ietekmi uz paaugstinātas bīstamības objektiem.

Poligonus aizliegts būvēt:

1) vietās, kur tas ir aizliegts saskaņā ar normatīvajiem aktiem par aizsargjoslām vai īpaši aizsargājamām dabas teritorijām;

- 2) teritorijās, kurās visā poligona ekspluatācijas laikā maksimālo gruntsūdens līmeni nevar nodrošināt zemāku par vienu metru no poligona pamatnes;
- 3) aktīvā karsta zonās.

8.2. Teritorijas plānošana

MK 2009.gada 6.oktobra noteikumi Nr.1148 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" paredz, ka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā nosaka teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus, kas ietver prasības zemes vienībām un to apbūvei, kā arī katras teritorijas daļas (ar noteiktu atšķirīgu plānoto (atļauto) izmantošanu) labiekārtojumam, plānotās administratīvās teritorijas, pilsētu un ciemu robežas, teritorijas apdzīvojumā struktūras attīstību.

Nosakot minētos parametrus, ņem vērā objektu teritorijas, kuru izvietojumam atbilstoši normatīvajiem aktiem ir noteiktas īpašas prasības vai kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, un rūpnieciskās ražošanas teritorijas, kas rada paaugstinātu piesārņojumu vidē, troksni vai cita veida traucējumus, kas kaitīgi videi un cilvēkiem.

8.3. Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem

MK 2011.gada 22.februāra noteikumi Nr.135 "Noteikumi par nolietotu transportlīdzekļu pārstrādi un apstrādes uzņēmumiem noteiktajām vides prasībām" nosaka, ka vietās, kas paredzētas nolietoto transportlīdzekļu uzglabāšanai (arī īslaicīgai uzglabāšanai) pirms apstrādes, operators nodrošina:

- 1) ūdens un piesārņojošas vielas necaurļaidīgu segumu ar virszemes noteces savākšanas iekārtām, novades kanāliem un eļļu attīrītājiem;
- 2) notekūdeņu un lietussūdeņu novadīšanu un attīrīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī.

Vietās, kur paredzēta nolietoto transportlīdzekļu apstrāde, operators nodrošina:

- 1) ūdens un piesārņojošas vielas necaurļaidīgu segumu ar virszemes noteces savākšanas iekārtām, novades kanāliem un eļļu attīrītājiem;
- 2) iekārtas demontēto, atkārtoti izmantojamo sastāvdaļu uzglabāšanai, arī ar eļļām piesārņotu sastāvdaļu uzglabāšanai, lai nebūtu iespējama eļļas noplūde;
- 3) piemērotas tvertnes akumulatoru (paredzot elektrolītu neitralizāciju konkrētajā apstrādes vietā vai citā vietā), eļļas filtru, kā arī polihlorēto bifenilu un polihlorēto terfenilu saturošu kondensatoru atsevišķai uzglabāšanai;
- 4) piemērotas tvertnes, kurās atsevišķi uzglabā nolietotu transportlīdzekļu šķidros atkritumus: degvielu, motoreļļu, manuālās pārnēsūmkārbas eļļu, automātiskās pārnēsūmkārbas eļļu, transmisijas eļļu, hidraulikas eļļu, dzesēšanas šķidrumus, bremžu eļļas, akumulatoru elektrolītus, gaisa kondicionēšanas sistēmu šķidrumus un citus šķidrumus, kas atrodas nolietotā transportlīdzeklī;
- 5) notekūdeņu un lietussūdeņu novadīšanu un attīrīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī;
- 6) novietnes, kurās uzglabāt lietotas riepas, nodrošinot preventīvus pasākumus ugunsgrēku novēršanai, kā arī ņemot vērā atļaujā noteikto maksimāli pieļaujamo lietoto riepu uzkrājumu;

- 7) nolietota transportlīdzekļa apstrādes uzsākšanu mēneša laikā pēc tā pieņemšanas;
- 8) lai darbi tiktu veikti pēc speciālas atļaujas (licences) saņemšanas darbībām ar aukstuma aģentiem atbilstoši normatīvajiem aktiem par ozona slāni noārdošām vielām un fluorētām siltumnīcefekta gāzēm, kas ir aukstuma aģenti.

MK 2011.gada 22.novembra noteikumi Nr.898 "Noteikumi par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām" paredz, ka sadzīves atkritumu dalītas savākšanas punktā nodrošina:

- 1) ūdensnecaurlaidīgu laukuma virsmas segumu;
- 2) infrastruktūru transportlīdzekļu piekļuvei;
- 3) tādu sadzīves atkritumu dalītas savākšanas punkta platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus.

Šķiroto atkritumu savākšanas laukumā nodrošina:

- 1) ūdensnecaurlaidīgu laukuma virsmas segumu;
- 2) infrastruktūru transportlīdzekļu piekļuvei;
- 3) tādu atkritumu savākšanas laukuma platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atkritumu konteinerus (tajā skaitā pašpresējošos konteinerus) vismaz šādiem dalīti savāktiem atkritumu veidiem:

- plastmasas atkritumi, tajā skaitā izlietotais iepakojums;
- papīrs un kartons, tajā skaitā izlietotais iepakojums;
- izlietotais stikla iepakojums;
- cita veida stikla atkritumi;
- sadzīvē radušies bīstamie atkritumi. Minētajiem atkritumiem nepieciešams aizslēdzams konteiners ar vairākām tilpnēm, kurās ievietot attiecīgos bīstamos atkritumus;
- videi kaitīgo preču atkritumi;
- 4) iežogojumu un apgaismojumu;
- 5) laukuma darbībai nepieciešamās būves un iekārtas:
  - telpas sargam un operatoram;
  - elektroapgādes sistēmu;
  - ugunsdzēsšanas aprīkojumu;
  - informāciju par šķiroto atkritumu savākšanas laukuma īpašnieku un operatoru, laukuma darba laiku un par atkritumu veidiem, kas tiek pieņemti.

Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu savākšanas punktā nodrošina:

- 1) ūdensnecaurlaidīgu pamatni;
- 2) infrastruktūru transportlīdzekļu piekļuvei;
- 3) tādu atsevišķu veidu bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu savākšanas punkta platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot atsevišķu veidu bīstamo atkritumu vai ražošanas atkritumu konteinerus.

Videi kaitīgu preču atkritumu savākšanas punktā nodrošina:

- 1) ūdensnecaurlaidīgu pamatni;
- 2) infrastruktūru transportlīdzekļu piekļuvei;
- 3) tādu videi kaitīgu preču atkritumu savākšanas punkta platību, lai tajā varētu izvietot, nomainīt un iztukšot videi kaitīgu preču atkritumu konteinerus.

Ja bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukums atrodas ārpus sadzīves atkritumu poligona, tajā nodrošina:

1) virszemes ūdeņu savākšanas sistēmu (tajā skaitā smilšu uztvērējus) savāktu virszemes ūdeņu izsmidzināšanai uz komposta kaudzēm vai novadīšanai poligona infiltrāta uzkrāšanas iekārtās, lai veiktu priekšattīrīšanu pirms novadīšanas uz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām;

2) ūdensnecaurlaidīgu segumu, lai nepieļautu gruntsūdeņu un pazemes ūdeņu piesārņošanu, nodrošinot, ka eksploatacijas laikā maksimālais gruntsūdens līmenis ir zemāks par vienu metru no laukuma pamatnes;

3) koku un krūmu stādījumu ap bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukumu;

4) iežogojumu un apgaismojumu;

5) laukuma darbībai nepieciešamās būves un iekārtas:

- svarus ievesto un izvesto kravu masas reģistrācijai;
- telpas sargam un operatoram;
- elektroapgādes sistēmu;
- ugunsdzēsšanas aprīkojumu;
- ūdensapgādes sistēmu;
- informāciju par bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukuma īpašnieku un operatoru, laukuma darba laiku un par atkritumu veidiem, kas tiek pieņemti.

Ja bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukumu ierīko atkritumu poligona teritorijā, savāktos virszemes ūdeņus izsmidzina uz komposta kaudzēm vai novada poligona infiltrāta uzkrāšanas iekārtās.

MK 2011.gada 22.novembra noteikumi Nr.897 "Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu apsaimniekošanas noteikumi" nosaka, ka pirms jebkuras darbības, kas tiek veikta elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu uzglabāšanas (arī īslaicīgas uzglabāšanas) vietās, lai šo atkritumu ķīmiskās vielas un sastāvdaļas atdalītu, izjauktu, sasmalcinātu, kā arī sagatavotu pārstrādei vai apglabāšanai (turpmāk – apstrāde), operators ierīko:

1) ūdeni un piesārņojošas vielas necaurlaidīgu pretinfiltrācijas segumu;

2) pret nokrišņiem izturīgu pārsegumu;

3) virszemes noteces savākšanas iekārtas un eļļas uztvērējus, ja attiecīgajā uzglabāšanas vietā ir paredzēts uzglabāt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumus, no kuriem ir iespējama eļļu izdalīšanās.

MK 2011.gada 21.jūnija noteikumi Nr.485 "Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kārtība" paredz, ka bateriju un akumulatoru atkritumu uzglabāšanas (arī īslaicīgas uzglabāšanas) vietā vai apstrādes iekārtās operators ierīko:

1) ūdeni un piesārņojošas vielas necaurlaidīgu pretinfiltrācijas segumu vai piemērotu konteineru;

2) pret nokrišņiem izturīgu pārsegumu;

3) virszemes noteces savākšanas iekārtas un eļļas uztvērējus, ja attiecīgajā uzglabāšanas vietā ir paredzēts uzglabāt bateriju un akumulatoru atkritumus, no kuriem iespējama eļļas izdalīšanās.

MK 2011.gada 24.maija noteikumos Nr.401 "Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai" ir noteikts, ka operators nodrošina, ka:

1) iekārtu projektē, būvē un darbina, ievērojot visas šajos noteikumos un citos vides aizsardzības jomu reglamentējošajos normatīvajos aktos noteiktās prasības, kā arī ņemot vērā sadedzināmo atkritumu kategoriju;

2) atkritumu sadedzināšanas vai līdzsadedzināšanas procesā iegūto siltumu izmanto iespējami lietderīgi (iegūstot elektroenerģiju vai iegūto siltumu izmantojot apkurei);

3) atkritumi tiek sadedzināti pēc iespējas pilnīgāk, lai kopējais oglekļa saturs pelnos un izdedžos nepārsniegtu 3 % vai zudumi sadedzināšanas procesā nepārsniegtu 5 % no materiāla sausā svara, kā arī samazinātos atkritumu bīstamība. Ja nepieciešams, operators izmanto atkritumu priekšapstrādes tehnoloģijas;

4) atlikumus, kuru rašanos nav iespējams novērst un kurus nevar atkārtoti izmantot, apglabā normatīvajos aktos par atkritumu pārstrādes, reģenerācijas un apglabāšanas veidiem noteiktajā kārtībā;

5) darbiniekiem, kuri vada un apsaimnieko iekārtas, ir nepieciešamā izglītība, kā arī zināšanas par ķīmiskajām vielām un bīstamajiem ķīmiskajiem produktiem atbilstoši normatīvajiem aktiem par nepieciešamo izglītības līmeni personām, kuras veic uzņēmējdarbību ar ķīmiskajām vielām un ķīmiskajiem produktiem.

MK 2011.gada 27.decembra noteikumos Nr.1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi" (turpmāk – MK noteikumi Nr.1032) ir noteiktas prasības poligonu būvniecībai, apsaimniekošanai, slēgšanai un rekultivācijai, ka arī izgāztuvju slēgšanai un rekultivācijai.

8.4. Normatīvajos aktos noteiktās prasības par atkritumu apsaimniekošanas atļaujām

Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu atkritumu apsaimniekotājs pirms attiecīgo darbību veikšanas saņem Valsts vides dienesta atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai vai atļauju atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai. Saskaņā ar noteikumiem par kārtību, kādā izsniedz un anulē atļauju atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, kā arī par valsts nodevu un tās maksāšanas kārtību, ja atkritumu apsaimniekotājs ir saņēmis atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai un šajā atļaujā ir iekļauti nosacījumi atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, tam nav nepieciešama atsevišķa atļauja atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai.

Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu un tam atbilstošajiem MK noteikumiem VVD inspektori veikuši regulāras atkritumu apsaimniekošanas darbību pārbaudes, tajā skaitā 282 sadzīves atkritumu apsaimniekošanas atļauju un darbību pārbaudes un 109 bīstamo atkritumu apsaimniekošanas atļauju un darbību pārbaudes uzņēmumos, uz kuriem neattiecas Ministru kabineta 2010.gada 30.novembra MK noteikumi Nr.1082 „Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošās darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai”.

8.5. Sodi par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem Administratīvo pārkāpumu kodeksā un Krimināllikumā

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss (APK) nosaka, ka par vides piegružošanu ar atkritumiem ir uzliekams naudas sods fiziskajām personām no **piecdesmit** līdz **piecsimt** latiem, konfiscējot pārkāpuma izdarīšanai izmantotos transportlīdzekļus (vai bez to konfiskācijas), bet juridiskajām personām – no **divsimt piecdesmit** līdz **divtūkstoš** latiem, arī, iespējams, konfiscējot pārkāpuma izdarīšanai izmantotos transportlīdzekļus.

Ir paredzētas soda sankcijas par tādiem pārkāpumiem kā vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslā un tauvas joslā noteikto prasību un aprobežojumu pārkāpšana, meža zemju patvaļīga apbūvēšana, sadzīves atkritumu radītāja vai īpašnieka nepiedalīšanās pašvaldības organizētajā sadzīves atkritumu savākšanā, izlietotā iepakojuma VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšana, piesārņojošas darbības veikšana bez attiecīgas atļaujas un darbības neatbilstība normatīvo aktu prasībām, ķīmisko vielu un maisījumu izmantošanas noteikumu pārkāpšana. Administratīvo pārkāpumu kodekss paredz arī administratīvos sodus par tādiem pārkāpumiem kā bateriju, akumulatoru un to atkritumu apsaimniekošanu reglamentējošo noteikumu pārkāpšana, derīgo izrakteņu ieguves atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšana, ķīmisko vielu reģistrēšanas, vērtēšanas un licencēšanas prasību pārkāpšana.

Krimināllikums nosaka, ka par bīstamo atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšanu, bīstamu vielu neatļautu apglabāšanu ūdeņos un zemes dzīlēs, kā arī jūras, zemes, mežu un ūdeņu piesārņošanu un piegružošanu ar bīstamiem atkritumiem, personas ir saucamas pie kriminālatbildības un var tikt sodītas. Personām, atkarībā no noziedzīgā nodarījuma, var piespriest brīvības atņemšanu, piespiedu darbu vai naudas sodu.

Plāna projektā paredzēts izvērtēt sodu adekvātumu un efektivitāti un nepieciešamības gadījumā iespēju tos pārskatīt un noteikt stingrākus.

9. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Tā kā plānā nav norādītas konkrēts atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojums nākotnē, tad nav paredzams, ka plāna projektam būs ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām vai Natura 2000 teritorijām.

10. Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums

Plāna projektā paredzēto darbību īstenošana neradīs nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi, tiks veicināta vides kvalitātes uzlabošanās valstī, tādējādi labvēlīgi ietekmējot arī vides stāvokļa uzlabošanu kaimiņvalstu teritorijā un Baltijas jūrā.

11. Plānošanas dokumenta īstenošanas monitorings

Lai konstatētu plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, kā arī, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā, būs jāveic plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringu.

Plāna projekta īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka MK noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitoringu veic, lai konstatētu dokumenta paredzēto rīcību īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi un, lai noteiktu plānošanas dokumenta grozījumu izstrādāšanas nepieciešamību. Plāna projekta darbības laika ir paredzēts veikt īstenošanas novērtējumu, sagatavojot ziņojumus, ka arī izstrādāt priekšlikumus atkritumu apsaimniekošanas politikas attīstībai turpmākajiem gadiem.

11.1. Vides monitorings

Plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringam izmanto valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta veicot vides monitoringu, kā arī citu pieejamo informāciju.

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Likums „Par vides aizsardzību” definē, ka vides monitorings ir sistemātiski, regulāri un mērķtiecīgi vides stāvokļa, sugu un biotopu, kā arī piesārņojuma emisiju novērojumi, mērījumi un analīze. Monitoringa mērķis ir noteikt vides stāvokli, izvērtēt tendences un perspektīvu, izstrādāt vides politikas pasākumus un novērtēt līdzšinējo pasākumu lietderību un efektivitāti.

Ar Vides monitoringa pamatnostādņēm 2009.-2012.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2009.gada 11.marta rīkojumu Nr.187 „Par Vides monitoringa programmas pamatnostādņēm 2009.-2012.gadam”) noteikta valsts iestāžu veiktā monitoringa struktūra, prioritātes un finansējums, kas nepieciešams normatīvo aktu, Eiropas Savienības tiesību aktu un starptautisko konvenciju prasību izpildei. Vides monitoringa īstenošanā ir iesaistītas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Zemkopības ministrijas un Veselības ministrijas institūcijas.

Vides monitoringa programma iedalīta 4 programmās, kuras pēc tam tiek iedalītas vairākās sadaļās:

1. Gaisa monitoringa programma: Programmas ietvaros tiek iegūti dati par atmosfēras gaisa kvalitāti, nokrišņu kvalitāti un gaisa piesārņojuma ietekmi uz ekosistēmām. Monitoringa mērķis ir nodrošināt informāciju par gaisa kvalitātes izmaiņām, lai operatīvi novērstu draudus cilvēka veselībai un ekosistēmu stabilitātei, kā arī mazināt jau radušās sekas, tāpat arī nodrošināt Latvijas starptautisko saistību izpildi.

2. Ūdeņu monitoringa programma: Programmas ietvaros tiek iegūti dati par virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu un jūras ūdens stāvokli, lauksaimnieciskās darbības un ar to saistīto piesārņojuma avotu slodzes ietekme uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, kā arī tiek novērtēta peldvietu ūdens un dzeramā ūdens kvalitāte, lai apkopotu visaptverošu informāciju par ūdens kvalitāti un kvantitāti un izstrādātu pasākumus ūdeņu stāvokļa uzlabošanai.

Programma sagatavota atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma prasībām, izstrādājot ūdeņu stāvokļa monitoringa programmas visiem upju baseinu apgabaliem - Daugavas, Lielupes, Ventas un Gaujas, kuri ietver virszemes ūdensobjektus, tai skaitā piekrastes un pārejas ūdensobjektus, un pazemes ūdensobjektus.

3. Zemes monitoringa programma: Monitoringu veic, lai iegūtu informāciju par dabiskām un cilvēku izraisītām pārmaiņām uz zemes virsmas un augsnē. Programmas ietvaros tiek iegūta informācija par zemes virsmas apauguma un zemes izmantošanas izmaiņām, lauksaimniecībā izmantojamo zemju augšņu agroķīmiskajām īpašībām un tādiem mūsdienu ģeoloģiskajiem procesiem kā jūras un upju pamatkrasta eroziju (noskalošanos).

4. Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programma: Programmas mērķis ir iegūt informāciju par īpaši aizsargājamo sugu un biotopu stāvokli un izmaiņām Natura 2000 vietās un par sugu populāciju lieluma un biotopu platību izmaiņu tendencēm, kā arī noteikt dabisko un antropogēno faktoru ietekmi uz novērojamiem biotopiem un sugām. Beidzoties kārtējam sešu gadu ciklam (pašreizējais 2007.-2012.gads) tiks veiktas izmaiņas Natura 2000 datu bāzē un tiks sagatavots ziņojums Eiropas Komisijai.

Atbilstoši Vides monitoringa pamatnostādņēm ir izstrādāta Vides monitoringa programma (apstiprināta ar vides ministra 2010.gada 19.aprīļa rīkojumu nr.121 „Par vides monitoringa programmu”), kurā noteikts valsts vides aizsardzības iestāžu - VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, Dabas aizsardzības pārvalde, Latvijas Hidroekoloģijas institūts un Vides valsts dienesta Radiācijas drošības centrs - veiktā un organizētā vides monitoringa tīkls, parametri, regularitāte un izmantojamās metodes. Vides monitoringa programma izstrādāta pamatojoties uz vadlīnijām, normatīviem, tehniskajām

prasībām, metodiskajiem norādījumiem u.c. dokumentiem, kas regulē iepriekš minēto dokumentu ieviešanas kārtību.

2012.gadā noris darbs pie jaunu Vides monitoringa programmas pamatnostādņu un Vides monitoringa programmas izstrādes. Pamatnostādnes un programma tiks izstrādātas laika periodam 2013.-2018.gads un tās tiks paplašinātas, iekļaujot arī klimata pārmaiņu monitoringu un visaptverošu klimata meteoroloģijas datu vākšanu un apstrādi.

Papildus valsts iestāžu veiktajam vides monitoringam arī komersanti (operatori) nodrošina monitoringu saskaņā ar vides normatīvajiem aktiem un nosacījumiem, kas ietverti iestāžu izsniegtajās atļaujās. Komersanti informāciju par monitoringa rezultātiem iesniedz valsts vides aizsardzības iestādēs vides normatīvajos aktos, atļaujā un statistiskajos pārskatos noteiktajā kārtībā un termiņos.

11.2. Plāna īstenošanas rezultātā izveidoto atkritumu apsaimniekošanas iekārtu darbības monitorings

Ministru kabineta 2011.gada 24.maija noteikumos Nr.401 "Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai" (turpmāk – MK noteikumi Nr.401) ir noteiktas prasības arī atkritumu sadedzināšanas un līdzsadedzināšanas iekārtu darbībai.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.401, atkritumu sadedzināšanas vai līdzsadedzināšanas iekārtas operators (turpmāk – operators) mērījumiem izmanto tādas ierīces, lai varētu mērīt visus nepieciešamos sadedzināšanas vai līdzsadedzināšanas procesa parametrus, apstākļus un koncentrācijas. Lai noteiktu emisiju gaisā un ūdenī, automātiskās iekārtas katru gadu pārbauda un testē. Iekārtas ne retāk kā reizi trijos gados kalibrē atbilstoši references metodēm, izmantojot paralēlus mērījumus.

Operators nodrošina paraugu ņemšanas un emisijas noteikšanas vietas ierīkošanu atbilstoši standarta LVS ISO 9096:2006 "Stacionāro avotu izmeši. Cieto daļiņu masas koncentrācijas manuāla noteikšana" (turpmāk – LVS ISO 9096) vai LVS ISO 10780:2002 "Stacionāro avotu izmeši – Gāzu ātruma un plūsmas mērīšana cauruļvados" (turpmāk – LVS ISO 10780) prasībām, kā arī nodrošina gāzu attīrīšanas iekārtu efektivitātes pārbaudi.

Periodiskajā kontrolē emisijas mērījumus veic tikai attiecīgajā jomā akreditētas testēšanas laboratorijas, kas ir akreditētas sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs" Latvijas Nacionālajā akreditācijas birojā vai citā Eiropas Savienības dalībvalsts vai Eiropas Ekonomikas zonas valsts akreditācijas institūcijā atbilstoši standartā LVS EN ISO/IEC 17025:2005 "Testēšanas un kalibrēšanas laboratoriju vispārīgās prasības" noteiktajiem kritērijiem.

Iekārtas operators veic mērījumus atbilstoši atļaujas nosacījumiem, kā arī nosaka šādas gaisu piesārņojošās vielas:

1. nepārtraukti – NO_x (ja ir noteikti attiecīgie emisijas limiti), oglekļa oksīdu (turpmāk – CO), kopējo putekļu daudzumu, kopējo organiskā oglekļa daudzumu, HCl, fluorūdeņradi (turpmāk – HF), sēra dioksīdu (turpmāk – SO₂);

2. nepārtraukti – sadedzināšanas temperatūru (pie sadedzināšanas kameras iekšējās sienas vai citā punktā, kur to iespējams noteikt) atbilstoši atļaujas nosacījumiem, skābekļa koncentrāciju un spiedienu, kā arī izplūdes gāzu temperatūru un tvaika saturu izplūdes gāzēs;

3. ne retāk kā divas reizes gadā, bet pirmajā iekārtas darbības gadā vismaz reizi trijos mēnešos – smagos metālus, kā arī dioksīnus un furānus.

Pirms iekārtas darbības uzsākšanas, kā arī visnelabvēlīgākajos iekārtas darbības apstākļos (piemēram, tehnoloģiski traucējumi sadedzināšanas iekārtas darbībā, kas saistīti ar VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

atkritumu plūsmas nevienmērīgu padevi) operators testē sadedzināmo atkritumu ekspozīcijas laiku, atkritumu sadedzināšanas minimālo temperatūru, kā arī skābekļa saturu izplūdes gāzēs.

Reģionālā vides pārvalde atļaujā A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai (turpmāk – atļauja) operatoram nepieprasa nepārtrauktus HCl, HF un SO₂ mērījumus, ja operators pieteikumā atļaujas saņemšanai ir iesniedzis pietiekamus pierādījumus, ka iekārtas darbībā nevar tikt pārsniegtas šo vielu emisijas robežvērtības.

Noteikumos ir noteikti arī kritēriji, lai izvērtētu, vai ir ievērotas robežvērtības emisijai gaisā un notekūdeņos (MK noteikumu Nr.401 2.un 5.pielikums).

Operators veic mērījumus atbilstoši atļaujas nosacījumiem atļaujā noteiktajos intervālos, kā arī nosaka parametrus vietā, kur notekūdeņi izplūst no atkritumu sadedzināšanas iekārtas:

1. nepārtraukti – notekūdeņu pH, temperatūru un plūsmas ātrumu;
2. katru dienu – kopējo suspendēto vielu daudzumu;
3. ne retāk kā reizi mēnesī – MK noteikumu Nr.401 5.pielikumā noteiktās piesārņojošās vielas (izņemot suspendētās vielas, dioksīnus un furānus), ņemot plūsmas proporcionālus 24 stundu laikā uzkrātus paraugus;
4. ne retāk kā reizi sešos mēnešos – dioksīnus un furānus, bet pirmajā iekārtas darbības gadā vismaz reizi trijos mēnešos.

Piesārņojošo vielu daudzuma monitoringu attīrītos notekūdeņos veic, mērījumu biežumu nosaka un analīzes metodes izvēlas atbilstoši atļaujas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām.

Ja mērījumi liecina, ka tiek pārsniegtas MK noteikumos Nr.401 noteiktās emisijas robežvērtības, operators nekavējoties informē attiecīgo reģionālo vides pārvaldi.

Visus MK noteikumos Nr.401 un atļaujas nosacījumos noteikto mērījumu rezultātus dokumentē tā, lai vides valsts inspektori varētu pārbaudīt iekārtas darbības atbilstību atļaujas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām

MK noteikumos Nr.1032 ir noteiktas prasības vides monitoringam poligona darbības laikā, kā arī prasības vides monitoringam pēc poligona, tā daļas vai arī izgāztuves slēgšanas un rekultivācijas.

Lai samazinātu vides piesārņošanu, operators nodrošina vides stāvokļa monitoringu saskaņā ar MK noteikumu Nr.1032 5.pielikumā noteiktajām prasībām, kā arī vides aizsardzības inženierbūvju darbības pārbaudi un apkopi. Attiecīgo paraugu ņemšanu un ķīmiskās analīzes veic īpaši akreditētas laboratorijas.

VVD RVP nosaka vietas poligona vai izgāztuves apkārtnē, kur veicami MK noteikumu Nr.1032 5.pielikumā minēto vides parametru mērījumi, kā arī minētā monitoringa ietvaros veicamos pilno un nepilno ķīmisko analīžu parametru mērījumus un, ja nepieciešams, papildu parametrus.

Pirms poligonā uzsākta atkritumu apglabāšana, operators vismaz trijos kontroles urbumos nodrošina pazemes ūdeņu paraugu ņemšanu un MK noteikumu Nr.1032 50.punktā noteikto pilno ķīmisko analīžu veikšanu pazemes ūdeņiem, lai noteiktu kontroles vērtības salīdzināšanai ar turpmākajiem paraugiem. Minētos paraugus ņem atbilstoši standartam LVS ISO 5667-11:1993 "Ūdens kvalitāte – Paraugu ņemšana – 11.daļa: Norādījumi gruntsūdeņu paraugu ņemšanai".

Par poligona vai izgāztuves apkārtnē konstatēto vides piesārņojumu poligona vai izgāztuves operators vienas darbdienu laikā no piesārņojuma konstatēšanas brīža informē attiecīgo reģionālo vides pārvaldi, kas piecu darbdienu laikā pēc operatora iesniegtās informācijas saņemšanas pieņem lēmumu par termiņiem un veicamajiem pasākumiem vides piesārņojuma cēloņu un tā radīto seku novēršanai un paziņo to attiecīgajam poligona vai izgāztuves operatoram. Poligona vai izgāztuves operators novērš vides piesārņojuma cēloņus

un tā radītās sekas atbilstoši reģionālās vides pārvaldes lēmumā noteiktajiem pasākumiem un termiņiem.

Lai kontrolētu virszemes ūdeņu piesārņojumu poligona aizsargjoslā, ūdens plūsmas virzienā virspus un lejpus poligona ierīko vismaz divas paraugu ņemšanas vietas.

Lai kontrolētu pazemes ūdeņu piesārņojumu, poligona vai izgāztuves aizsargjoslā ierīko kontroles urbumu tīklu pazemes ūdeņu paraugu ņemšanai un līmeņu mērījumiem. Vismaz vienu urbumu gruntsūdens paraugu ņemšanai ierīko vietā, kur gruntsūdens plūst poligona vai izgāztuves virzienā, un vismaz divus urbumus – gruntsūdeņu noplūdes virzienā no poligona vai izgāztuves. Ja esošie dati un teritorijas hidroģeoloģiskie apstākļi liecina par artēzisko ūdeņu piesārņošanas iespēju, artēzisko ūdeņu kontrolei ierīko vismaz vienu dziļurbumu.

Operators nodrošina, lai katrā kontroles punktā, kas ierīkots, lai mērītu infiltrāta noplūdi no poligona, tiktu veikti infiltrāta tilpuma un sastāva mērījumi, kā arī katrā atkritumu apglabāšanas nodalījumā ierīko poligona gāzes monitoringa sistēmu. Poligona infiltrāta tilpuma aprēķiniem izmanto ūdens bilances metodi, ja operators nav uzstādījis infiltrāta apjoma mērīšanas aprīkojumu. Ūdens bilances aprēķināšanai izmanto datus no poligona tuvāk esošās meteoroloģisko novērojumu stacijas.

VVD RVP pēc rekultivācijas nosaka, kurā vietā poligona vai izgāztuves apkārtnē veicami MK noteikumu Nr.1032 5.pielikumā minēto vides parametru mērījumi, kā arī šo noteikumu 5.pielikumā minētā monitoringa ietvaros veicamo pilno un nepilno ķīmisko analīžu parametrus un, ja nepieciešams, papildu parametrus. VVD RVP nosaka uzturēšanas un monitoringa veikšanas ilgumu, kas nav mazāks par 20 gadiem rekultivētai izgāztuvei un 30 gadiem – rekultivētam poligonam vai tā daļai, ņemot vērā rekultivētās izgāztuves, poligona vai tā daļas iespējamo ietekmi uz vidi. Monitoringu pēc izgāztuves, poligona vai tā daļas rekultivācijas veic atbilstoši MK noteikumu Nr. 1032 5.pielikumam.

Pēc izgāztuves, poligona vai tā daļas rekultivācijas operators nodrošina rekultivētās izgāztuves, poligona vai tā daļas apsaimniekošanu, kontroli un monitoringu atbilstoši šo MK noteikumu Nr.1032 84. un 85.punktam un 5.pielikumam, kā arī nodrošina poligona gāzu un infiltrāta analīžu veikšanu un pazemes ūdeņu stāvokļa mērījumus rekultivētās izgāztuves, poligona vai tā daļas tuvumā, izmantojot sertificētu laboratoriju pakalpojumus. Operators ziņo pārvaldei par jebkuru kontrolē un monitoringā konstatēto negatīvo ietekmi uz vidi. Pamatojoties uz saņemto informāciju, pārvalde pieņem lēmumu par veicamajiem pasākumiem un to veikšanas termiņiem, lai novērstu konstatēto negatīvo ietekmi uz vidi.

MK noteikumu Nr.1031 5.pielikumā ir ietverti šādi vides stāvokļa monitoringa parametri poligonā vai izgāztuvē un poligona vai izgāztuves apkārtnē.

11.3. Plānā noteikto atkritumu apsaimniekošanas mērķu sasniegšanas izvērtējums

Mērķis:

➤ Novērst atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un nodrošināt ievērojamu kopējo radīto atkritumu daudzumu samazināšanu, izmantojot labākas atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, resursu izmantošanas efektivitātes palielināšanu un ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības veicināšanu;

➤ Nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu.

Mērķa sasniegšanas kvalitatīvie un kvantitatīvie indikatori:

Saskaņā ar Ministru kabineta 2011.gada 12.jūlija noteikumiem Nr.564 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu" programmā minēto pasākumu efektivitāte tiks izvērtēta atbilstoši šādiem kvalitatīvajiem indikatoriem:

- atkritumu rašanās novēršanas pasākumu ietekme uz atkritumu radīšanu un atkritumu radītājiem (socioloģisks novērtējums);
- potenciālo atkritumu atkārota izmantošana.

Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu efektivitāte Latvijā tiks izvērtēta atbilstoši šādiem kvantitatīvajiem indikatoriem (sk. 12.tabulu).

12.tabula. Atkritumu rašanās novēršanas pasākumu efektivitātes novērtēšanas kvantitatīvie indikatori

Nr. p.k.	Kvantitatīvais indikators	Mērvienība	2020.gads
1.	Sadzīvē radītais atkritumu daudzums	kilogrami uz iedzīvotāju gadā	Ne vairāk kā 400
3.	Kopējais radītais sadzīves atkritumu daudzums	tonnas gadā	Ne vairāk kā 650 000
2.	Kopējais radītais bīstamo atkritumu daudzums	tonnas gadā	Ne vairāk kā 50 000
4.	Kopējais pārstrādātais sadzīves atkritumu apjoms	procenti no gadā radītā apjoma	50
5.	Kopējais pārstrādātais bīstamo atkritumu apjoms	procenti no gadā radītā apjoma	75
6.	Kopējais pārstrādātais ražošanas atkritumu apjoms	procenti no gadā radītā apjoma	75
7.	Kopējais apglabāto sadzīves atkritumu daudzums	procenti no gadā radītā apjoma	Ne vairāk kā 50%
8.	Kopējais apglabāto ražošanas atkritumu apjoms	procenti no gadā radītā apjoma	Ne vairāk kā 25%
9.	Kopējais apglabāto bīstamo atkritumu apjoms	procenti no gadā radītā apjoma	Ne vairāk kā 25%

Datu avots: VARAM

Mērkis:

➤ **nodrošināt**, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, atkritumi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši izmantojot pārstrādi, vai arī tiek atgriezti vidē noderīgā (piemēram, komposts), un, ka atkritumi tiek pārstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām;

➤ **nodrošināt** apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā;

Sasniedzamie kvantitatīvie mērķi ir minēti 13.tabulā.

13.tabula. Sasniedzamie kvantitatīvie mērķi dažādām atkritumu grupām:

Atkritumu veids/plūsma	Sasniedzamais mērķis	Termiņš
Sadzīves atkritumi	Izveidot dalītas savākšanas sistēmu vismaz papīram, metālam, plastmasai un stiklam.	2014.gada 31.decembris
Sadzīves atkritumi no mājtsaimniecībām un citiem avotiem (Direktīva 2008/98/EK)	Sagatavot otrreizējai izmantošanai vai pārstrādāt vismaz 50% (pēc svara) mājtsaimniecības atkritumos un citās līdzīgās atkritumu plūsmās esošie papīra, metāla, plastmasas un stikla atkritumi.	2019.gada 31.decembris
Nebīstamie būvgruži un ēku nojaukšanas atkritumi (Direktīva 2002/98/EK)	Palielināt līdz vismaz 70 % pēc svara sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantojot atkritumus kā citu materiālu aizstājējus	2019.gada 31.decembris
Atkritumu poligonos un izgāztuvēs apglabājami bioloģiski noārdāmie atkritumi (Direktīva 1999/31/EK)	Samazināt apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzumu līdz 50% no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma	2013.g.16.jūlijs
	Samazināt apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzumu līdz 35 % no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma	2020.g.16.jūlijs
Izlietotais iepakojums (Direktīva 94/62/EEK)	Reģenerēt 60% no izlietotā iepakojuma un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus: - 60% pēc svara stiklam; - 60% pēc svara papīram un kartonam; - 50% pēc svara metāliem; - 22.5% pēc svara plastmasām, uzskaitot tikai tādus materiālus, kas pārstrādāti plastmasā; - 15% pēc svara kokam.	2015.g.31.decembris
Nolietoti transportlīdzekļi (Direktīva 2000/53/EK)	Otrreizēji izmantot un reģenerēt visu nolietoto transportlīdzekļu sastāvdaļas un materiālus vismaz 95% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas gadā; Otrreizēji izmantot un pārstrādāt visunolietoto transportlīdzekļu sastāvdaļas un materiālus vismaz 85% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas gadā.	2015.g.1.janvāris

Atkritumu veids/plūsma	Sasniedzamais mērķis	Termiņš
Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi (Direktīva 2002/96/EK un Direktīva 2012/19/EK)	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 40-45 % gadā, no no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados.	2016. gada 14.augusts
	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 65 % no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85 % no Latvijas teritorijā radītajiem EEIA.	2021. gada 14.augusts
	nodrošināt, ka uz vienu iedzīvotāju gadā tiek savākti četri kilogrami māsaimniecības EEIA	No 2013.gada 1.janvāra līdz 2016. gada 13. augustam
	<p>a) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 1. vai 10. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reģenerē 80 % un - 75 % veic pārstrādi. <p>b) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 3. vai 4. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reģenerē 75 % un - 65 % veic pārstrādi. <p>c) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 2., 5., 6., 7., 8. vai 9. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reģenerē 70 % un - 50 % veic pārstrādi. <p>d) attiecībā uz gāzizlādes lampām 80 % veic pārstrādi.</p>	No 2013.gada 1.janvāra līdz 2015. gada 14.augustam
	<p>a) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 1. vai 10. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reģenerē 85 % un - 80 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; <p>b) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 3. vai 4. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reģenerē 80 % un - 70 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; <p>c) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 2., 5., 6., 7., 8. vai 9. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reģenerē 75 % un 	No 2015. gada 15.augusta līdz 2018. gada 14. augustam

Atkritumu veids/plūsma	Sasniedzamais mērķis	Termiņš
	<p>– 55 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; d) attiecībā uz gāzizlādes lampām 80 % veic pārstrādi.</p> <p>a) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 1. vai 4. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK III pielikumā: – reģenerē 85 % un – 80 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi;</p> <p>b) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 2. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK III pielikumā: – reģenerē 80 % un – 70 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi;</p> <p>c) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 5. vai 6. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK III pielikumā: – reģenerē 75 % un – 55 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi;</p> <p>d) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 3. Kategorijai Direktīvas 2012/19/EK III pielikumā, 80 % veic pārstrādi.</p>	No 2018. gada 15. augusta
Bateriju un akumulatoru atkritumi	Savākt 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara,	2016.gada 26. septembris

12. Plānošanas dokumenta ieviešanas uzraudzība

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.564 12.punktu VARAM atkritumu apsaimniekošanas plānu un atkritumu novēršanas programmas ieviešanu novērtē ne retāk kā reizi trijos gados. VARAM par novērtēšanas rezultātiem sagatavo informatīvo ziņojumu un, ja nepieciešams, grozījumus attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas plānā vai programmā. Atbilstošs regulējums tiks iekļauts Ministru kabineta rīkojuma projektā, ar kuru tiks apstiprināts plāna projekts.

13. Vides pārskata kopsavilkums

Plānošanas dokumenta nosaukums: Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam

Izstrādātāja nosaukums, adrese, tālrunis VARAM,

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

numurs un mājas lapas adrese internetā: Peldu iela 25, LV-1494, Rīga
Tālrunis: 67026515
e-pasts: pasts@varam.gov.lv
www.varam.gov.lv

Joma, uz kuru attiecas plānošanas dokuments:

Atkritumu apsaimniekošana

Plānošanas dokumenta izstrādes termiņš un ilgums:

Ministru kabinets apstiprina Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013.-2020.gadam līdz 2012.gada 30.decembrim.
Plāna projekta izstrāde tika uzsākta 2012.gada martā.

Plāna darbības periods:

2013.-2020.gads

Plāna pārskatīšanas biežums:

Ne retāk kā reizi trijos gados

Plāna darbības teritorija:

Latvijas Republika

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam projekts ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9.panta trešajai daļai un Ministru kabineta 2011. gada 12.jūlija noteikumiem Nr.564 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu".

Vides pārskats par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam projektu ir sagatavots saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta trešajai daļai un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumiem Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" (turpmāk MK noteikumi Nr.157). Vides pārskata sagatavošana tika uzsākta vienlaikus ar plāna projekta izstrādi. Vides pārskata sagatavošana tika apspriesta ar darba grupu plāna projekta izstrādei, kura tika izveidota ar VARAM valsts sekretāra 2012.gada 1.marta rīkojumu Nr.73.

Vides pārskata sagatavošanas aspekti ir tikuši apspriesti arī ekspertu sanāksmēs, kuras ir notikušas plāna izstrādes gaitā.

ES IVSN izstrādes nepieciešamību nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīva 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu iekļautās prasības, kas plašāk zināma kā Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma direktīva. Tās mērķis ir noteikt kārtību, kādā izvērtē plānošanas dokumentu īstenošanas radīto iespējamo ietekmi uz vidi un iesaista sabiedrību dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā, kā arī izstrādā priekšlikumus, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi un vidi. Atbilstoši šai direktīvai visām ES dalībvalstīm, tai skaitā Latvijai, sākot ar 2004. gada 21. jūliju, IVSN veikšana ir obligāta visiem plānošanas dokumentiem, kuru ieviešana var būtiski ietekmēt vidi un cilvēku veselību. Minētās direktīvas prasības Latvijā ir iestrādātas likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, kā arī iekļautas MK 2004.gada 23.marta noteikumos Nr. 157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk – MK noteikumi Nr.157). Likumdošanas prasības paredz IVSN procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā raksturotas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi.

Veicot vides pārskata sagatavošanu, tika lietoti sekojoši pamatprincipi:

1) Vides pārskata gatavošana tika uzsākta vienlaikus ar plāna projekta izstrādi, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums izdarāms iespējami agrākā plānojuma sagatavošanas etapā;

2) Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums tika gatavots paralēli plāna izstrādei, lai novērtētu plāna projektā paredzēto pasākumu realizācijas ietekmi uz vidi un nodrošinātu tā rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu teritorijas plānojuma izstrādē.

VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

Pielietotās metodes:

- 1) veikta informācijas analīze – analizēti plāna projekta materiāli, normatīvo aktu prasības;
- 2) izvērtēti plāna projekta izstrādes laikā organizēto sanāksmju laikā izteiktie atkritumu apsaimniekošanas ekspertu viedokļi un priekšlikumi.

Vienlaikus jāatzīmē, ka Latvijā līdz šim nav veikts atkritumu apsaimniekošanas politikas plānošanas dokumenta stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Tāpēc vides pārskata sagatavošanā tika izmantota informācija par citās Eiropas Savienības valstīs veiktajiem stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām atkritumu apsaimniekošanas politikas plānošanas dokumentiem.

Sabiedrības līdzdalība plāna projekta un vides pārskata izstrādē tiek nodrošināt saskaņā ar MK noteikumu Nr.157 un MK noteikumu Nr.564 prasībām, ievieojot VARAM mājas lapā internetā paziņojumu par sabiedrības iespējām iepazīties ar vides pārskata un plānošanas dokumenta projektu, kā arī nodod minēto paziņojumu birojam elektroniskā veidā ievietošanai biroja mājas lapā internetā. Izstrādātājs ievieto savā mājas lapā internetā vides pārskata projekta kopsavilkumu un plāna projektu.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.564, izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklaušīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, nodrošinot iespēju vismaz 40 dienas iesniegt priekšlikumus par attiecīgo plāna (tai skaitā programmas) projektu. Sabiedrības viedokļus izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgā plāna (tai skaitā programmas) apstiprināšanu. Izstrādājot atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmu, izstrādātājs nodrošina sabiedrības, organizāciju un institūciju informēšanu un viedokļu uzklaušīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanā un par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, nodrošinot iespēju vismaz 40 dienas iesniegt priekšlikumus par attiecīgo plāna (tai skaitā programmas) projektu. Sabiedrības viedokļus izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgā plāna (tai skaitā programmas) apstiprināšanu.

Plāna projekta izstrādes laikā notika astoņas sanāksmes, kurās piedalījās valsts un pašvaldību institūciju, atkritumu apsaimniekošanas asociāciju pārstāvji, atkritumu apsaimniekošanas komersanti, kā arī nevalstisko organizāciju pārstāvji.

Vides pārskatā ir sniegta informācija par plāna projekta galvenajiem mērķiem, atkritumu apsaimniekošanas pašreizējo sistēmu Latvijā, kā arī par atsevišķu atkritumu veidu apsaimniekošanu (sadzīves atkritumi, bīstamie atkritumi, polihlorētos bifēnīlus un polihlorētos terfenīlus saturoši atkritumi, veselības aprūpes atkritumi, videi kaitīgo preču atkritumi (elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi, baterijas un akumulatori, smēreļļas, eļļas filtri, riepas), nolietotie transportlīdzekļi, iepakojums un būvniecības un ēku nojaukšanas atkritumi), atkritumu ievēšanu un izvešanu, kā arī ir izvērtēta Atkritumu apsaimniekošanas valsts 2006.- 2012.gadam plāna realizācija. Plāna projektā ir sniegta informācija par plānotajiem atkritumu apsaimniekošanas pasākumiem un likumdošanas iniciatīvām.

Plāna projekts ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9.panta trešajai daļai. Plāna projekts aizstās Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2006.-2012.gadam.

Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 6.punktu un 7.punktu atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2006.—2012.gadam un atkritumu apsaimniekošanas reģionālie plāni, kas izdoti līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai, ir spēkā līdz to termiņa beigām.

Līdz 2013.gada 31.decembrim ir spēkā šādi reģionālie plāni:

- Austrumlatgales reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2007.-2013.gadam;
- Dienvidlatgales reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2007.-2013.gadam;

- Malienas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2008.-2013.gadam; Liepājas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2008.-2013.gadam;
- Piejūras reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2007.-2013.gadam;
- Pierīgas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2007.-2013.gadam;
- Ventpils reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2008.-2013.gadam;
- Vidusdaugavas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2008.-2013.gadam;
- Zemgales reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2007.-2013.gadam;
- Ziemeļvidzemes reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006.-2013.gadam.

Starptautiskie vides aizsardzības mērķi atkritumu apsaimniekošanas jomā ir iekļauti stratēģijā „Eiropa 2020” (Eiropas Komisijas paziņojums *EIROPA 2020*; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:LV:PDF>), Ceļvedī par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā (Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0571:FIN:LV:HTML>)

Eiropas Savienības normatīvajos aktos ir noteikti šādi atkritumu apsaimniekošanas mērķi (14.tabula):

14.tabula. Eiropas Savienības normatīvajos aktos noteiktie atkritumu apsaimniekošanas mērķi:

Atkritumu veids/plūsma	Rezultāts	Jāsasniedz līdz:
Sadzīves atkritumi	Izveidot dalītas savākšanas sistēmu vismaz papīram, metālam, plastmasai un stiklam.	2014.gada 31.decembris
Sadzīves atkritumi no mājsaimniecībām un citiem avotiem (Direktīva 2008/98/EK)	Sagatavot otrreizējai izmantošanai vai pārstrādāt vismaz 50% (pēc svara) mājsaimniecības atkritumos un citās līdzīgās atkritumu plūsmās esošie papīra, metāla, plastmasas un stikla atkritumi.	2019.gada 31.decembris
Nebīstamie būvgruži un ēku nojaukšanas atkritumi (Direktīva 2002/98/EK)	Palielināt līdz vismaz 70 % pēc svara sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiālai reģenerācijai, tostarp aizbēršanai, izmantojot atkritumus kā citu materiālu aizstājējus	2019.gada 31.decembris
Atkritumu poligonos un izgāztuvēs apglabājami bioloģiski noārdāmie atkritumi (Direktīva 1999/31/EK)	Samazināt apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzumu līdz 50% no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma	2013.gada 16.jūlijs
	Samazināt apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzumu līdz 35 % no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma	2020.gada 16.jūlijs

Atkritumu veids/plūsma	Rezultāts	Jāsasniedz līdz:
Izlietotais iepakojums (Direktīva 94/62/EEK)	<p>Reģenerēt 60% no izlietotā iepakojuma un sasniegt šādus minimālos reģenerācijas mērķus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 60% pēc svara stiklam; - 60% pēc svara papīram un kartonam; - 50% pēc svara metāliem; - 22.5% pēc svara plastmasām, uzskaitot tikai tādus materiālus, kas pārstrādāti plastmasā; - 15% pēc svara kokam. 	2015.gada 31.decembris
Nolietoti transportlīdzekļi (Direktīva 2000/53/EK)	<p>Otrreizēji izmantot un reģenerēt visu nolietoto transportlīdzekļu sastāvdaļas un materiālus vismaz 95% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas gadā;</p> <p>Otrreizēji izmantot un pārstrādāt visu nolietoto transportlīdzekļu sastāvdaļas un materiālus vismaz 85% apmērā no nolietotu transportlīdzekļu vidējās pašmasas gadā.</p>	2015.g.1.janvāris
Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi (Direktīva 2002/96/EK un Direktīva 2012/19/EK)	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 40-45 % gadā, no no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados.	2016.gada 14.augusts
	Palielināt elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanas apjomu līdz 65 % no to EEI vidējā svara, kuras ir laistas Latvijas tirgū trīs iepriekšējos gados, vai arī 85 % no Latvijas teritorijā radītajiem EEIA.	2021.gada 14.augusts
	Nodrošināt, ka uz vienu iedzīvotāju gadā tiek savākti četri kilogrami māsaimniecības EEIA	No 2013.gada 1.janvāra līdz 2016. gada 13. augustam
	<p>b) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 1. vai 10. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reģenerē 80 % un – 75 % veic pārstrādi. <p>b) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 3. vai 4. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reģenerē 75 % un – 65 % veic pārstrādi. <p>c) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 2., 5., 6., 7., 8. vai 9. kategorijai Direktīvas</p>	No 2013.gada 1.janvāra līdz 2015. gada 14.augustam

Atkritumu veids/plūsma	Rezultāts	Jāasniedz līdz:
	2012/19/EK I pielikumā: – reģenerē 70 % un – 50 % veic pārstrādi. d) attiecībā uz gāzizlādes lampām 80 % veic pārstrādi.	
	a) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 1. vai 10. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā: – reģenerē 85 % un – 80 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; b) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 3. vai 4. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā: – reģenerē 80 % un – 70 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; c) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 2., 5., 6., 7., 8. vai 9. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK I pielikumā: – reģenerē 75 % un – 55 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; d) attiecībā uz gāzizlādes lampām 80 % veic pārstrādi.	No 2015.gada 15.augusta līdz 2018.gada 14. augustam
	a) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 1. vai 4. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK III pielikumā: – reģenerē 85 % un – 80 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; b) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 2. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK III pielikumā: – reģenerē 80 % un – 70 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; c) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 5. vai 6. kategorijai Direktīvas 2012/19/EK III pielikumā: – reģenerē 75 % un – 55 % sagatavo atkārtotai izmantošanai un veic to pārstrādi; d) attiecībā uz EEIA, kas atbilst 3. Kategorijai Direktīvas 2012/19/EK III pielikumā, 80 % veic pārstrādi.	No 2018.gada 15.augusta

Atkritumu veids/plūsma	Rezultāts	Jāsasniedz līdz:
Bateriju un akumulatoru atkritumi	Savākt 45 % no iepriekšējos trīs gados tirgū laistā pārnēsājamo bateriju un akumulatoru vidējā svara.	2016.gada 26.septembris

Atkritumu apsaimniekošanas mērķi ir ietverti šādos nacionālajos plānošanas dokumentos: Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam (apstiprināta Saeimā 2010.gada 10.jūnijā), Latvijas Nacionālais attīstības plānā 2007.-2013.gadam (Ministru kabineta 2006.gada 4.jūlija noteikumi Nr.564 "Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam"), Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.–2013.gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta 2010.gada 9.aprīļa rīkojumu Nr.203), kā arī Vides politikas pamatnostādnes 2009. - 2015.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2009.gada 31.jūlija rīkojumu Nr. 517).

Vides pārskatā ir ietverts arī esošā vides stāvokļa apraksts, kurā ir sniegta informācija par ūdens resursiem, gaisu, troksni, zemes resursiem, zemes dziļēm un augsnes aizsardzību, piesārņoto vietu apsaimniekošanu, dabu, ainavām, klimatu, cilvēku dzīvību un veselību, materiālajām vērtībām (kultūras mantojums, atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūra), kā arī raksturotas ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas.

Tā kā plāna projektā nav norādītas konkrētas atkritumu apsaimniekošanas objektu atrašanās vietas, kā arī konkrētas atkritumu apsaimniekošanas metodes, kā alternatīva tika izraudzīta pieeja, ka plāna projekts netiek realizēts. Plāna projekta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums ir sniegts 15.tabulā.

15.tabula. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsnes	Materiālās vērtības	Bioloģiskā daudzveidība	Cilvēku dzīvība un veselība	Komentāri
Atkritumu rašanās novēršana	+	+	+	+	+	+	+	Atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem nav prognozējama negatīva ietekme uz vidi, tā kā tiek veikti pasākumi, kas novērš atkritumu rašanos vai samazina radīto atkritumu daudzumu un bīstamību.
Atkritumu dalītā savākšana	+	+/-	+	+	+	+	+	Atkritumu dalītās savākšanas pasākumiem ir pozitīva ietekme uz visiem vides aspektiem, tomēr jāņem vērā, ka dalīti savākti atkritumu pārvadājumiem varētu būt negatīva ietekme uz gaisa kvalitāti, ja pieaug pārvadājumu intensitāte.

	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsnes	Materiālās vērtības	Bioloģiskā daudzveidība	Cilvēku dzīvība un veselība	Komentāri
Atkritumu reģenerācija un pārstrāde	+	+	+	+	+	0/-	0/-	Kopumā minētajiem pasākumiem ir pozitīva ietekme uz ūdens, gaisa un klimata aspektiem. Ietekme uz augsni ir vērtējama kā neitrāla, tā kā atkritumu reģenerācijas un pārstrādes iekārtas tiek izvietotas atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Atkritumu reģenerācijas un pārstrādes pasākumiem var būt neitrāla vai negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību atkarībā no atkritumu reģenerācijas un pārstrādes iekārtu izvietojuma. Atkritumu reģenerācijas un pārstrādes iekārtu ietekme uz cilvēku dzīvību un veselību var būt neitrāla vai negatīva, atkarībā no atkritumu reģenerācijas vai pārstrādes iekārtu izvietojuma un izmantojamās tehnoloģijas.
Atkritumu apglabāšana	0	0	+	0	+	0\-	0	Ņemot vērā, ka atkritumu apglabāšanas poligoni ir ierīkoti atbilstoši normatīvo aktu prasībām un tiek apsaimniekoti atbilstoši normatīvo aktu un izsniegtajām atļaujām A kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, nav paredzams, ka atkritumu poligoniem būs negatīva ietekme uz ūdens, gaisa vai augsnes stāvokli, vai cilvēku dzīvību un veselību. Tā kā poligonos apglabātie atkritumi tiek regulāri pārsegti un poligonos ir/tiks ierīkotas poligonu gāzes savākšanas

	Ūdens	Gaiss	Klimats	Augsnes	Materiālās vērtības	Bioloģiskā daudzveidība	Cilvēku dzīvība un veselība	Komentāri
								un sadedzināšanas iekārtas (ar/bez enerģijas ieguves), var prognozēt, ka minētajiem pasākumiem būs pozitīva ietekme uz klimata un SEG aspektiem. Attiecībā uz minētā pasākuma ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un ainavām, ir jāatzīmē, ka, no vienas puses, atkritumu poligoni jau ir izveidoti, ievērojot normatīvo aktu prasības attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, bet no otras puses, ņemot vērā to, ka vēl pilnībā nav rekultivētas visas slēgtās izgāztuves, notiek piegružošana, atkritumu apglabāšanai ir negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību.

Novērtējuma simboli:

- iespējama negatīva ietekme.
- + iespējama pozitīva ietekme
- +/- var būt gan pozitīva, gan negatīva ietekme
- 1 nav būtiskas ietekmes

Atkritumu apsaimniekošanas pasākumiem, kuri ir realizēti saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2006.-2012.gadam, ir ticis veikts ietekmes uz vidi novērtējums vai izdoti tehniskie noteikumi, tāpēc minēto pasākumu realizācijas laikā ir izvēlētas tādas atkritumu apsaimniekošanas iekārtu atrašanās vietas vai apsaimniekošanas metodes, kuras rada pēc iespējas mazāku ietekmi uz ūdens resursiem, gaisa kvalitāti, kultūras mantojumu, dabas resursiem, aizsargājamām dabas teritorijām (sk. pārskata 8.nodaļu).

Ja plāna projektā paredzētie pasākumi netiek realizēti, netiks samazināts radīto un apglabāto atkritumu apjoms, atkritumi netiks izmantoti kā resursi, turpināsies aktīva izveidoto atkritumu poligonu aizpildīšana, kas nozīmē, ka būs nepieciešams izveidot jaunus poligonus. Samazināsies poligonu paredzamais izmantošanas ilgums, jo palielināsies apglabājamo atkritumu daudzums, tā kā netiks realizēti atkritumu rašanās novēršanas pasākumi, savukārt pārstrādājamo atkritumu netiks pārstrādāti neietiekami attīstītas pārstrādes infrastruktūras dēļ.

Ja netiek nodrošinātas plānā paredzētās atkritumu savākšanas iespējas, tad varētu palielināties gaisa piesārņojums, tajā skaitā troksnis, ko rada transportlīdzekļi, kuri veic atkritumu pārvadājumus.

Ja netiek nodrošinātas plānā paredzētās atkritumu savākšanas iespējas, netiks stimulētas iespējas derīgos izraktenus tautsaimniecības nozarēs aizstāt ar, piemēram, pārstrādātiem būvniecības un ēku nojaukšanas atkritumiem Tādējādi netiks nodrošināta racionāla un taupīga dabas resursu izmantošana. Ja plāna projekts netiek realizēts, turpināsies vides kvalitātes apdraudējums, ko rada slēgtās izgāztuves, kuras vēl nav rekultivētas.

Lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi, Vides pārskatā ir raksturoti šādi risinājumi:

1) Normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam, piemēram, Aizsargjoslu likums, MK 2011.gada 27.decembra noteikumi Nr.1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi";

2) Teritorijas plānošana;

3) Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektiem (piemēram, MK 2011.gada 22.februāra noteikumi Nr.135 "Noteikumi par nolietotu transportlīdzekļu pārstrādi un apstrādes uzņēmumiem noteiktajām vides prasībām", MK 2011.gada 22.novembra noteikumi Nr.898 "Noteikumi par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām"; MK 2011.gada 22.novembra noteikumi Nr.897 "Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu apsaimniekošanas noteikumi", MK 2011.gada 21.jūnija noteikumi Nr.485 "Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kārtība", MK 2011.gada 24.maija noteikumos Nr.401 "Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai" , MK 2011.gada 27.decembra noteikumos Nr.1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi");

4) Normatīvajos aktos noteiktās prasības atkritumu apsaimniekošanas atļaujām (MK 2011.gada 13.septembra noteikumi Nr.703 "Noteikumi par kārtību, kādā izsniedz un anulē atļauju atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, kā arī par valsts nodevu un tās maksāšanas kārtību"; MK 2010.gada 30.novembra noteikumi Nr.1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai";

5) Sodī par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem Administratīvo pārkāpumu kodeksā un Krimināllikumā. Statistiskie dati par uzliktajām soda naudām 2011.gadā.

Tā kā plāna projektā nav norādītas konkrēts atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojums nākotnē, tad nav paredzams, ka plāna projektam būs ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām vai Natura 2000 teritorijām.

Plāna projektā paredzēto darbību īstenošana neradīs nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi, tiks veicināta vides kvalitātes uzlabošanās, tādējādi labvēlīgi ietekmējot arī vides stāvokļa uzlabošanos kaimiņvalstu teritorijā un Baltijas jūrā.

Plānošanas dokumenta monitorings tiks nodrošināts, veicot šādus pasākumus:

- 1) Vides monitorings Vides monitoringa pamatnostādņem 2009.-2012.gadam, kuras apstiprinātas ar Ministru kabineta 2009.gada 11.marta rīkojumu Nr.187 „Par Vides monitoringa programmas pamatnostādņem 2009.-2012.gadam”;
- 2) plāna īstenošanas rezultātā izveidoto atkritumu apsaimniekošanas iekārtu darbības monitorings (MK 2011.gada 24.maija noteikumos Nr.401 "Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai" ; MK 2011.gada 27.decembra noteikumi Nr.1032 "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi".
- 3) Plānā noteikto atkritumu apsaimniekošanas mērķu sasniegšanas izvērtējums.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.564 12.punktu VARAM atkritumu apsaimniekošanas plānu un programmas ieviešanu novērtē ne retāk kā reizi trijos gados. VARAM par VARAMParsk_081012_atkritumi; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013.-2020.gadam ietekmes uz vidi novērtējuma stratēģiskā novērtējuma vides pārskats

novērtēšanas rezultātiem sagatavo informatīvo ziņojumu un, ja nepieciešams, grozījumus attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas plānā vai programmā. Atbilstošs regulējums tiks iekļauts Ministru kabineta rīkojuma projektā, ar kuru tiks apstiprināts plāna projekts.